
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

OTTONIS TACHENII

ANTIQUISSIMÆ HIPPOCRATICÆ MEDICINÆ CLAVIS,

Manuali experientia in Naturæ fontibus elaborata,

Quâ per IGNEM, & AQUAM. inauditâ Methodo, occulta naturæ, & artis, compendiosâ operandi ratione manifesta fiunt, & dilucidè aperiuntur.

Seneca in Epist.

Nunquam meliùs torquebis invidos; quàm virtuti, & gloriæ inserviendo.

LUTETIÆ PARISIORUM,
Apud JOANNEM D'HOURY, ad insigne D. Joannis, sub extremo Pontis-novi, propè supremum Cœnobium R R. P P. Augustinianorum.

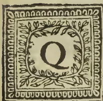
M. DC. LXXIV.
Cum Approbatione & Permissu.

AD LECTOREM CANDIDUM, ET

Antiquissimæ Hippocraticæ Medicinæ Studiosum.

PRÆFATIO.

VAM proclive sit labi, & errare absque veris experimentis, dum abditæ rerum causæ inquiruntur, facilè apparet ex communi hoc sæculo, & nemini inaudita querela, de novorum librorum inconsiderata editione, & copia, quam

nec ego iniquam prorsus judico. Partim enim quià per se odiosa est sciolorum, & vanorum hominum temeraria scriptorum divulgatio, partim quià studiis etiam communibus nocet hujusmodi librorum multitudo, quæ à veterum monumentis accurata sapientia, & eruditione refertis complures abstrahit. Vndè haud scio, an illud nobis usu venire dixerim, ut veterum de veritate studium minori incipiat esse curæ. Si quis verò quærat, cur meum quoque hoc præsens extare velim scriptum nulla maturitate judicij, sed maxima cùm celeritate, nec non alacritate elaboratum, & per consequens nulla ubertate usus cum veteribus conferendum, huic ità respondeo. Duæ sunt causæ, quæ me, ut denuò hanc antiquissimæ medicinæ particulam ederem, impulerunt: prima, anno 1666. *emisi in lucem veterum Philosophorum necessaria dogmata, sub Hippocratis Chimici nomine, & claris ibidem argumentis ab experientia desumptis ostendi, IGNEM & AQVAM in essentia, radice, & proprietate, omnium rerum primordialia principia sta-*

tui debere (cum divinus senex libro primo de diæta, eadem Pytagoricorum more tractet argutè satis, tamen obscurissime, ridiculam fortassis improbationem timens, & ineptam confutationem ab Austriacis & Nericis Medicinæ decanis eorumque turpiloquis sociis, circa rerum cortices agresti musa astutè admodum versantibus) eò quòd in arcanis inveniendis, & abditis rerum causis perquirendis, hæc validiora existant omnibus probabilibus conjecturis, & vulgo philosophantium placitis; idque non alio consilio, aut scopo, quam veritatis agnoscendæ studio, quod unumquemque virum probum totis viribus amplecti oporteret, docente sic Aristotele prim. Ethic. cap. 4. præstare, imò oportere inquit, *vt veritas sit salva, vel nostra ipsorummet decreta mutare, & tollere. Quicumque igitur veterum codices legerit, & recte intelligerit, me tam in Hippocr. Chym. quàm in hoc libello veritatem dixisse, & principia naturalia atque mysteria rara sub clara sermonis serie manifestasse, inficias non ibit.*

In demonstrandis autem rebus obser-

vavi Geometricorum ordinem, qui à minimo puncto, & à facillimis fundamentis ad maxima difficillimaque gradatim assurgit, quibus mens ingeniosa super æthera scandit: Sic quoque antiquissima Hippocratica medicina & nostra scientia ordine convenienti primum ostendit minus rara, imò vulgatissima, & ab illis gradatim ascendendo præclariora educit; sic Hermes ab ovo: Hippocrates ab artibus: Morienus à veste: Basilius à cerevisia: Cosmopolita à coloribus &c. & tandem admirabili modo, tam in macro, quam microcosmo (eadem enim ratio) naturæ arcana, & abdita reserarunt, vt eorum principia, rationes, & causæ, quasi in speculo agnoscerentur. Ab hac nostra privata, explanata, atque tutissima via plurimi viri literati (quos decanorum sociorumque ridiculæ censuræ exponere ratio dissuadet) antiquissimæ hujus philosophiæ studiis deditì, non parum fructus & emolumenti exinde se esse assecutos, confessi sunt: deprehenderunt enim hac nostra traditâ viâ Pythagoricum illud: naturam in omni re similem: *non simulatam, &*

fucatam, sed sinceram, & infallibilem veritatem præ se ferre.

Cum verò antiqua sit inter homines calamitas, ut semper virtus vim patiendo prematur, vitium autem, & mendacium instar spumæ, in hac immunda olla bulliendo semper summa petant. Sic quoque Hippocratem meum antiquâ auctoritate, experientia, & ratione suffultum, virtute & veritate spoliare tentarunt, verba mutilando, & sententias pervertendo, ita ut non solùm antiquissimæ medicinæ maculam inurere voluerint, sed etiam in jure crimen falsi committere.

Vt autem huic malo dolo, & callidæ machinationi, præsens aliquod remedium invenerim, operandum mihi omninò fuit de nova antiquæ veritatis editione: Cæpi ergò cogitare, multò plus ex eadem doctrina adolescentum studiis commodi proventurum, si quæ ex malitia mutarunt, perverterunt, & castrarunt, aliquantò correctiora, & integriora efficerentur. Quare hæc altera causa est, cur denuò ediderim hanc antiquissimæ medicinæ partem, quam tot egregiis experimentis, atque

rationibus ex antiquissimis naturæ fontibus deductis nobilitabimus, confirmabimus, atque causas rerum tàm clarè demonstrabimus, ut nullus imposterum rationis & mentis compos, præcipua nostra veritatis fundamenta meritò contemnere, aut improbare possit: ita vt studiosi, qui veritatem optant (quorum quamplurimi) hac tanquam isagoge, seu manuductione adjuventur.

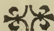
Verùm enimverò dubium non est, quin vitio mihi sit imputatura virtutis comes virulenta invidia (sicut olim primò quod ostenderim sincerum Mercurii sublimandi modum, quæ calumnia sine risu audita non fuit; Sed jejunis naturæ interpretibus hoc peccatum est condonandum, primò quia resipiscentia optanda: Secundò quod auri & ferri conglutinandi modum docuerit Hippocr. Chym. cap. 28.) quòd quæ hactenus arcana, & celata fuere, in lucem nunc produxerim. Sed nolite ob id præcipiti judicio, & causâ non satis excussâ insontem damnare, oportet enim judicem ex æquo rationum utrimque, inter quas judicare debet, esse compotem. Nam si crimen videatur,

me nudam Hippocraticæ Medicinæ veritatem vobis omnibus hactenus ignotam detexisse, nolite insanire, & contra me statim contumeliosè vestra maledicta evomere; sed expendite prius, an non ipsa jam falsis receptis & imposturis fœdata, nunc sit vobis exhibita nitide veritati propinquior, quàm remotior? An non magis auctus ipsius decor, quàm imminutus? Undè forsan ob id, & ipsa tempore opportuniori suis cultoribus, atque alumnis gratiam sit repensura: neque patrocinium suum adversus impostorum versutias, & fraudes, neque præsidium adversus ignorantiæ ferocitatem inficiatura, nè illa prior instar belluarum latrantium alieno bono tabescens, nequè hæc posterior propriâ cæcitate insaniens, amplius in cultiora antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ viridaria, & amœniora sata contumeliosè, ac petulanter irrumpant, & laudandos prægressorum ingeniorum labores vastent: incassum illa mihi sua terriculamenta objicient; despecti mihi erunt illorum conatus, siquidem veritatem pro fidissima, potentissimaque tutrice elegi, quæ

jam jam prodibit, & in lucem comparens non quidem licentiâ ultionis, stultorum more, (ut dicitur) vim vi repellet; sed baculo rationis & modestiæ, percutiet fatuos detractores, vt à stultitia, & fatuitate resipiscant, ità ut imposterum lividis suis, & impuris dentibus antiquissimam Hippocr. Medicinam mordere erubescant. Ad te verò candide Lector attinet istorum vitilitigatorum in me oblatrantium furiosos impetus coercere eorumque mendacem linguam ad maledicendum promptissimam refrænare: nè in propria malitia glorientur, totoque die cor eorum injustitiam cogitet, lingua quoque eorum tanquam acuta novacula nectit dolos, diligitque malitiam supra æquitatem, & alios præcipitanter inquinat, testante Psalmographo.

Quanta autem cum facilitate incredibili illorum stupiditati & ignorantiæ, per antiquissimam Hippocraticam medicinam succurrerim, nulli veriores sunt testes, quam nobilissimi, & clarissimi viri, quos inter quotidiè versor & auram vitæ spiro; & sicut scopulus assilientes undas sine ullo sui motu frangit,

& disiicit: Sic æquum erat, & me sine ullo acerbitatis aut iræ motu imperitorum convitia, ineptias, & deliramenta æquo animo audire, eodemque momento contemnendo negligere. Cum enim vigesimo octavo die mensis Augusti 1668. *ridiculum, stultiloquio plenum subscriptum & approbatum volumen accepi, paucos post dies inopinatò Mediolanum ad Illustrissimum virum dominum Marchionem Fiorenza, Senatorem præstantissimum urbis, propriæ sanitatis causâ me contuli, in lectica, atque itinere concepi Hippocraticam hanc Doctrinam, quam ante ultimas Calendas Novembris ejusdem anni maturam (quantum argumenti ratio postulat) edidissem, nisi inquisitorum censura propositum procrastinasset, quod te candide Lector scire volui. Fave, si rectè sentis, & ea, quæ plebeis nota sunt, Hippocratis decreto solùm ebuccinare memento. Vale.*

APPROBATIO.

EX ordinis Saluberrimi mandato legimus libellum qui inſcribitur *Ottonis Tachenii Antiquiſsimæ Hippocraticæ Medicinæ Clavis, &c.* hunc verò dignum cenſuimus, qui in omnium Phyſicæ, Medicinæ, Chymiæ ſtudioſorum manus veniat. Datum Lutetiæ Pariſiorum 10. Kal. Ianv. Anni 1671.

A. PUYLON, Decanus.

FONTAINE.

DODART.

VEV l'Approbation ; Permis d'imprimer. Fait le 13. *de Février* 1671.

DE LA REYNIE.

OTTONIS TACHENII ANTIQUISSIMÆ

Hippocraticæ Medicinæ.

CLAVIS.

Acidum, & Alcali antiquissima rerum principia, quid sint.

CAPUT I.

Cire, eſt res per cauſas cognoſcere, docet *Ariſtoteles primo Phyſicorum*: Cauſæ autem ſunt Materia, Forma, & Efficiens. Materia eſt, ex qua aliquid fit, in natura enim nihil

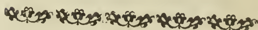
nisi ex præjacente materia, aut subjecto fit. Forma, quæ dat esse rei, & per quam res nomen habet, invisibilis est. Efficiens est causa, quæ movet materiam ad finem proprium. Omnes tres causás Hippocrates comprehendit in duo principia necessaria, & sufficientia, vocatque illa, IGNEM, & AQUAM: *Raimondus*, Entia Realia: *Basilius*, pugiles, & alio loco gladiatores: alii litem, & concordiam; attractum, & repulsum; rarefactionem, & condensationem; masculum, & fœminam &c. Nos verò pro majori cognitione & lumine, duo illa Hippocratica principia ACIDUM, & ALCALI appellamus: quia ex duobus illis principiis vniversalibus fiunt res omnes in vniverso, vt paulatim experientiâ ostendam, vt & ipsâ vnicâ antiquissimâ veterum medicinâ, quibus tamen tertium inseparabiliter adhæret: hinc sal, sulphur, & mercurius, tria ni-

Ignis & aqua.

Hippoc. principia acidum & alcali.

mirum, quorundam Philoſophorum principia exorta ſunt, & rectè, vt in progreſſu clariùs apparebit. Hæc duo ſemper inter ſe aut amore exardeſcunt, aut digladiantur litigio, aut multiplicantur, vel alterum alteri contrariatur, ita vt mors vnius ſit vita alterius, & quod vnum producit, alterum deſtruat, vt rurſus ex hoc nobilius quoddam oriatur. Hinc optimè Hippocrates hæc duo elementa ignem, & aquam, vel acidum & alcali, omnia poſſe, omnia illis ineſſe affirmavit; ab acido ſiquidem duæ qualitates maſculinæ, calidum ſcilicet & ſiccum; ab alcali totidem fœmineæ, frigidum ſcil. & humidum effluentes in mixtorum generationem, concurrunt & commiſcentur. Duobus illis tanquam præcipuis elementis, duo majora lumina prę-ſunt: S O L, ignis naturæ auctor, & L U N A, humorum domina. Hyle omnium rerum principium ideò dictum fuit, *Hyle.*

quòd res omnes inviſibili modo ex igne, & aqua generentur: ex his duobus fit calidum innatum omnium rerum, quod in creſcentibus plurimum eſſe pronunciavit Hippocrates. Res erit clariſſima, vbi non auribus tantum, ſed & oculis loquemur.

Acidum, antiquiſſimum principium vt ſpirituale, ſenſuum cenſuræ non ſubmittitur.

CAPUT II.

IGnem Hippocratis formale rerum principium, nullâ analyticâ deſtructione, nullo artis ingenio ſeparari poſſe oſtendit Hippocrates Chymicus de vino, & tartaro. *Cap.* 10. & 18. Hunc Academiæ Princeps formam: Antiquiſſimi (vt & ſacer Philoſophus) lucem, & ſulphur, à ſimilitudine appella-

Lux.

runt, eò quód (ſicut ſulphur,) occultè acidum & pinguem ſimul ſe manifeſtat. Hunc primo loco poſuerunt, & ſpiritum vitalem, atque maſculum dixerunt, quià in illo imperceptibiliter tamen noſtris ſenſibus continentur omnia rerum ſemina (ex inſenſibilibus namque omnia confiteare principiis conſtare, canit *Lucretius lib.* 2.) & omnes res ex illo habent originem, nec quicquam in toto mundo naſcitur niſi per hunc. Sedem ſuam habet in aëre, quià ventus illum portat in ventre ſuo, cujus pater, inquit Hermes in parva ſcedula, eſt ſol. Undè excelſi ingenii Lullius in Teſtamento. Cap. 67. Nos, & multi alii, inquit, vocamus illum filium ſolis: nam primò per ſolis influentiam fuit generatus per naturam ſine adjutorio ſcientię, vel artis: & ideò Ariſtoteles vocavit ſolem patrem, & terram matrem omnium vegetabilium, quià ſol imprægnat terram ca-

Filius ſolis.

lore vivificativo, qui posteà in naturalem convertitur calorem, hicque multiplicatur adjutorio caloris ignis, &c. Undè posteà per ipsos Philosophos vocatus fuit filius ignis: vt apparet ex Bernardo de Tresne tertiâ parte, qui vocat Aurum, ignem purissimum. Aurum itaque si est ignis, & ignis filius solis, & hic spiritus vitalis quem ventus portat in ventre, Hermete teste hæc tria procul dubio erunt fratres, & solis filii.

Filius ignis.

Et quem admodum sol cælestis incorruptibilis, constans, & perennis à sapientibus fuit judicatus, & ab ipso ejusdem Auctore tantis dotibus decoratus, vt in eo tabernaculum suum posuisse dicatur, qui ob id forma formarum dicitur, vel acidum acidorum (licet talis à vulgo non advertatur, sicuti nequè aurum) aut forma vniversalis, quæ in opere generationis omnes formas naturales, omniumque rerum semina in materiam

diſpoſitam infundit, quodlibet enim individdorum hujus naturæ lucis, vel acidi ſcintillam in ſe recondit, cujus radii virtutem activam, & motricem ſemini occultè ſuggerunt.

Sic quoquè Aurum ſolis cæleſtis filius, incorruptibile, conſtans, & perenne, forma integra, vel acidum perfectum, fixum, & conſtans eſt, licet vt antè dictum ab ignaris, & vulgi plebe vt tale non cognoſcatur. Niſi enim acidum fixum eſſet, quomodò adimpleretur Philophorum dictum? Perpetuum facit tres perpetuas, & fixum res fixas; ideoque eſt vniverſum lumen in principio creatum, & in hoc corpus contractum, virtute vivificâ, & ſecretâ fœcunditate dotatum. Acidum dixi integrum, fixum, & conſtans, quod tibi (*Vtait Raimondus*) qui in Philoſophia nihil vidiſti, neque viſurus es, vacuum, & inane cerebrum planè bardum, atque ſtupidum faciet. *Aurum acidum fixum.*

Aciditatem Auri duobus vulgaribus tamen exemplis ostendit Hippocrates Chymicus, quæ nunc iterum in veritatis solidam fidem ex Novello Hippocrate in Zoilorum despectum producam. Auro enim liquefacto, vel fuso si extremitatem baccilli ferrei immiseris, ferrum in momento vertitur in scoriam non aliter quàm si cum sulphure accenso concrematum esset, & nisi aurum, sicut sulphur commune, occultè acidum esset, atque pingue, ferrum ab ipso non corroderetur. Acidum hoc fixum capere non possunt superficiales, & vanitatum scriptores, Hippocraticæ doctrinæ destructores, qui malunt videri, quam esse, talem ego gloriolam illis lubens relinquo; aliud enim acidum non vident, nisi quod ex cupro distilare somniant, & falso titulo spiritum veneris vocant; quia fixum acidum in natura ex ignavia negant, quasi in cupro volatile esset.

Crocus martis.

Secundo aurum puriſſimum ſoluitur in aqua regia, ſoluto inſtilla alcali tartari, quod ſorbet acidus ſpiritus etiam ipſius auri (cauſam docet Hippocr. Chym. Cap. 7. quod nimirùm alcali tartari etiam metallorum naturam amplectatur) & aurum ſic abſorptum cadit in pulverem flavi coloris. Hanc præparationem docet *Crollius* in Cordiali, vt *Beguinus* ſub proprio titulo Ceraunocryſon: in leviſſima hac præparatione acquiſivit aurum vim fulminantem, vel detonantem eò quòd ejus ſulphur ex ſua propria natura acetoſum, vt Sendivogii verbis vtar, cum artificiali nitro aſſocietur, quæ aſſociatio fit in alcali tartari in ipſo puncto, quo hoc in aquam regiam, quæ aurum ſolutum continet, infunditur: modum; quo hoc fieri debeat, docet Hippocr. Chymicus cap. 7. (nam quæ alibi, & ab aliis rectè dicta ſunt, ea hic otioſè non repeto) Aurum itaque, niſi ſicut

Aurum fulminans.

Aurum eſt ſulphur,

ſuphur commune, acidum, & pingue eſſet, ſulphureas non ederet actiones cum nitro, quemadmodum ſulphur commune cum eodem nitro pro pulvere pyrio.

Si ergò Hermete teſte Sol eſt pater ſpiritus vitalis, qui in aëre habitat; & aurum, & ignis, hujus fratres, neceſſe eſt, vt filii participent de qualitate, diſpoſitione, & proprietate parentis: adeòque ſpiritum illum noſtrum vitalem ſolis filium, ſicut etiam aurum, vt ignem acida, & pinguia eſſe debere, ratione, & auctoritate liquet, & adſtipulatur experientiâ. Acidum itaque eſt, & pingue antiquiſſimum principium, & omnium rerum vita, & fons; quod variis nominibus nominarunt ſcriptores, vt ignem, ſolem, aurum, ſpiritum, ſuſphur, formam, humidum, calidum, ſiccum, & ſexcentis aliis nominibus, quæ omnia ſynomina ſunt, eſtque eadem res, cui tamen di-

Ignis acidus.

verſo reſpectu diverſa nomina imponuntur, nobis tamen eam hic, & vbique commodiore opportunitate ACIDUM vocare libet.

Hoc in omnibus ſeminibus occultè latitat, quia per ſe quietiſſimum eſt, quandoquidem natura cuilibet compoſito inſeruvit plus de alcali, quam de acido (ſulphuribus exceptis) & ideó non movetur, niſi excitatum, vt in paſta panis luculenter apparet, quæ tantillo acido fermento, & calore excitata movetur, & ab illo calore, & motu acidum illud mulriplicatur, & niſi rurſus calore internum excedente, vt verbi gratiâ igne artificiali compeſceretur, ad vitalitatem pergeret, atque in vermes tranſiret. Hinc liquet, ignem naturalem longè alium eſſe ab igne artificiali, atque plurimùm inter ſe differre. Naturalis enim, vel mollis per Hippocr. (vt in paſta panis oſtendi) imprægnat, ac fovet, vi- *Ignis molis acidus.*

res infundit, ac ſuaviter movet, & omnia, quæ pater ejus ſol in macrocoſmo, eadem prorſus in ſuo microcoſmo ſimiliter operatur. Hinc notandum venit, non homini tantum illud ſuperbum Microcoſmi nomen convenire, nam quodlibet ſemen, quemlibet vermem, quodlibet membrum inquit Hippoc. ſuum ventriculum habere, & microcoſmum ideò appellari poſſe. Artificialis autem omni generationi adverſatur, nonniſi ex præda vivit, ex aliena ruina ſubſiſtit, vitæ deſtructor, & naturæ hoſtis.

Microcoſmus quid.

A Sole itaque, vt à fonte defluunt acidum naturale, & lumen vitale, que reipſa idem ſunt, ſed officio diſtinguuntur: Acidi enim munus eſt ad interiora naturæ penetrare: luminis verò exteriora rei patefacere, vt cumque ſolis radij operentur: adeoque ſol eſt primum naturale organum, cujus acceſſu, & receſſu omnes naturæ operatio-

nes variè reguntur, intendunt, ac remittuntur. Hinc Cosmopolita ingeniosissimus: si non esset « vis vegetabilis sulphuris (id est « acidum pingue, & filius solis) non coagularetur aqua in her- « bas. Si itaque acidum à Sole « fluens infunditur in materiam ex. gr. mineralem, statim recipit determinationem naturæ, & virtutis mineralis, & sic de cæteris animalibus, & de vegetabilibus rebus dixit *Lullius*: & propterea quòd hæc aciditas naturalis omnibus mundi materiis copulatur, Mercurij nomen à sapientibus adepta est, Et licet oculus vulgi quotidie videat acidi naturalis multiplicationem, nec non incorporationem, attamen illud non cognoscit: Exempli loco sit minera salis petræ Patavij jam evacuata, quæ quinque vel septem annorum decursu rursus repletur, est enim terra ejus nutrix Hermete teste, vndè hic spiritus in illa corpus assumit, atque fit inflammabile nitrum.

Nitri mater.

Elba mater ferri. Grandius eſt, quod in anima voluitur: eſt inſula vulgo Elba parva in Tuſco mari circuitu ſuo 20. millaria italica complectens, ferro dives, ex qua per plurima ſæcula ferrum fuit erutum, & hodiè quoque eruitur, ita vt non ſolùm montes ibidem, ſed ambæ duæ inſulæ effoſæ eſſe debuiſſent, nihilominus ferrum ſemel eductum à viginti annis denuo renaſcitur, & nunc meliùs, quàm olim; eò quòd alcali, vel mater mineralis ibidem rurſus ex ſatiatur à fonte vitali, & accipit metalli determinationem, fitque ferrum,

Vitrioli mater. Vitrioli quoque minera evacuata in Carinthia, primò libero aëri expoſita, poſteà cooperta ab aliquot annis rurſus repletur; adeòque radices rerum in aëre eſſe, admodum peritè dixit *Calid.*

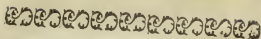
Si hæc ita ſunt, vt revera ſunt experientiâ teſte, quarè acidum à ſole defluens in materiam ſili-

cis, in illa non multiplcabitur, durescetque in silicis constantiam, & fixitatem? Cum quodlibet individuum naturæ lucis scintillam in se recondat, cujus radiis corpus multiplicatur, vt ostendit Hippocr. Chym. cap. 3. Et deinde cum silex per artificialem ignem in calcem vertitur, propterea non perit ejus acidum, quod cum in vegetabilibus fixatur ab igne externo, vt paulò post ostendam, quid ni etiam in silice? pinguis itaque & crassa Minerva est acidum in calce negare. Sed hæc vana sunt argumenta, & in vanis & vacuis cerebellis excocta. Missis ergò falsis hariolis, ad veritatis studiosos me converto.

Silicis mater fixa & cõstans in igne.

Acidũ in calce fixum.

Alcali quid ſit, & quomodo fiat tam à natura, quàm ab arte, & vnde ejus nomen.

CAPUT III.

SIcut in præcedenri cap. ex Hermete, & experientia oſtendi, Solem eſſe patrem ACIDI, nunc in hoc cap. ex eodem Hermete, & experientia, Lunam eſſe matrem ALCALI docebo. Et quemadmodum acidum ſe non manifeſtat, niſi Philoſopho naturali; ſic quoquè alcali non prodit in lucem, niſi detineatur ab acido, quod amat; & primò adducam naturæ operationes, poſteà quomodo ars eas imitetur, mechanicè demonſtrabo.

Thales, Heraclitus, Heſiodus, & Hermes cum Hippocrate dixerunt AQUAM eſſe omnium rerum materiam primam,

mam, eiſdem etiam aſſentiri videtur ſacræ Geneſeos ſcriptor: tota enim aqua eſt naturæ fœmineæ, quoniam rerum ſemina in ſe continet, ac fovet, & multiplicem induit figuram: in macrocoſmo modò fit vinum, modò acetum, aqua ardens, cauſtica, oleum &c. in microcoſmo fit modò bilis, modo lac, ſudor, ſanguis, vrina &c. horum omnium radix aqua eſt, & frigida, quæ ab initio tenui acido, vel luce imbuta fuit, vt aptior fieret formæ mixtorum ſuſcipiendæ; ſic enim ignis igni, lux luci, aqua aquæ facillimè commiſcentur: niſi enim ab initio hac tenui luce imbuta fuiſſet, ſpiritus vitalis in illa corpus aſſumere non potuiſſet; illud corpuſculum pro majore intelligẽtia ALCALI nunc voco, experientia ſic docente vide Hippocr. Chym. cap. 19. Modum autem, quo vtitur natura, iſtud alcali præparandi, docet Nobilis Polonus ille ingenioſiſſimus *Alcali aqua.*

Coſmopolita clariſſimis, & ex-
» preſſis his verbis. Quandò plu-
» via fit, accipit ex aëre illam vim
vitæ (quam pæcedenti Capitu-
lo acidum eſſe ſpiritum oſtendi)
„ & conjungit illam cum ſale ni-
„ tri terræ, quia ſal nitri tertæ eſt
„ inſtar calcinati tartari ſua ſic-
„ citate aërem ad ſe trahentis, qui
„ aër in eo reſoluitur in aquam: ta-
„ lem vim attrahendi habet illud
„ ſal nitri terræ, quod etiam aër
„ fuit, et eſt conjunctum pinguedi-
„ ni terræ, & quò radii ſolares co-
„ pioſius tunc feriunt, eò major
„ ſalis nitri quantitas fit, & per
„ conſequens major frumenti co-
„ pia creſcit, & hoc de die in diem
fit. Hactenus ille, qui mihi vni-
cus inter plurimos ſufficit pro
auctoritate, quod ſcil. acidus
vitalis ſpiritus in pinguedine
terræ à radiis ſolaribus fixetur
in Alcali, qui rurſus ex ſatiati
optat ab acido vitali ſpiritu ex
aëre in ſalſum, quod tunc ni-
trum terræ vocatur, cujus ratio
in progreſſu clariùs apparebit,

Solis filius fit alcali.

Undè rursus alio loco, *inquit*, « quod hic spiritus habeat sororem (alcali) quam amat, & ab « illa amatur vicissim, nam illi est « sicut mater. Quid clariùs dici « potest pro alcali præparatione ex acido vitali spiritu naturali operatione? Addo, si spiritus hic per pluviam ex aëre in terram decutiatur, etiam in aquas decidere necesse est, & iidem radii solares, qui illum in terra reverberando fixant in sal nitri terræ, pariter illum fixant in aqua si non in sal nitri, saltem in alcali naturale, quo aquæ omnes scatent exceptis distillatis ex cephalicis, cujus rationem docet Hippocr. Chymicus cap. 19. & alibi in sal marinum, alibi in Vitriolum, in minerale alibi secundum matris dispositionem, vt præcedenti capite ex Lullio quoque ostendi.

Solis filius amat sororē alcali.

Alcali in aqua.

Hoc ex fundamento procedit etiam spiritualis plantarum repræsentatio, de qua Hippocr. Chym. cap. 20. si quis quærat,

Plantarum regeneratio ex Hippo-

cratica Doctrina procedit. vel dubitet de earum inventore, consulat atque perpendat hanc antiquissimam veritatis Philosophiam, & arcanorum naturæ studiosus immediatè citra vetularum rixas inveniet, quid quærit.

De ignaris approbatoribus, atque detractoribus qui absque stabili fundamento scribunt, nil curamus : cum scimus, calumniam (quæ nostra, in potestate non est) eum, qui infert, flagitium committere, & eum, qui accipit, culpa carere; pati autem illam virtutis amore nihil fælicius, nihil honesto viro jucundius, vnde incredibili cum voluptate, & lætitia accipitur, cum verò diuturna non est, rursus suapte naturâ sine vllo labore ad ortum revertitur. Sed redeamus.

Alkali in terra. In terra autem alcali esse, docet experientia per ejus extractionem, quia ex terra sublimatur alcali volatile, quod nondum constantiam acquisivit, vn-

de cum ſolum eſſe negligat, in auras avolare contendit.

Sic ex aqua fieri alcali nutriens, docuit *Paracelſus* per accretionem ſilicis in phiola; liquor enim omnium rerum radix aqua eſt, teſte Hippocr. de diæta: ignis *inquit* omnia movet, aqua vero omnia nutrit; hinc Lactantius, aqua ſunt omnia: Democritus quoque non ignorabat virtutes aquarum, ideò veritatem dixit immerſam eſſe in puteum. Sic Hermes, aqua ſuſceptibilis nutrimenti in hominibus, & aliis, & ſine aqua non operatur natura: vide Hippocr. Chymic. cap 19. Pro confirmatione meæ aſſertionis audiamus Nobilem Coſmopolitam. Natura, inquit, novit ex „ aqua in terra fructus producere, „ & ex aëre illis ſuppeditare vi- „ tam: id ſonat, niſi in aqua eſſet ſoror, id eſt alcali, quod amat hic ſpiritus, per ſe non ſubſiſteret, quia ſolus eſſe non poteſt, vt docet Hippocr. & per conſe-

Alcali in aqua.

Aqua nutrit.

quens nihil produceret, ſed rediret in patriam; vndè rurſus Hippocr. de Natura pueri; ex paucis *inquit* multa contingunt, quia vniverſa terræ naſcentia copioſiorem virtutem ex terra attrahunt, quam ſecum à parentibus attulerunt: idem eſt, quod dixit ſuprà Coſmopolita pro alcali generatione, cui addit, aqua coagulatur vi ſulphuris vegetabilis in herbas; vbi notandum; niſi hic ſpiritus vel ſulphur (voca vt lubet) in aqua reperiret, quod amaret: certè non ingrederetur, & nihil coagularet: nam ſi aqua vi ſulphuris vegetabilis coagulatur in herbas, eadem aqua vi ſulphuris mineralis coagulari debet in mineralia, & eadem aqua vi ſulphuris animalis in animalia, vndè debere eſſe nutritivam neceſſe eſt, ſi alias coagulationem ſubire debeat.

Vinum catolicum. Aqua itaque communis eſt vinum catolicum, & vniverſale quod bibunt animalia, vege-

tabilia, & mineralia, quodlibet, ſuo modo: Adeòque negare alcali aquæ ineſſe, eſt contra graviſſimos auctores, contra rationem, imò contra experientiam; & qui nutrire aquam pariter negant, ij ex hac negatione nil niſi vniverſale ludibrium obtinere poſſunt. Sed audiamus Hippocratem 1. lib. de diæta, contra negantes aquam nutrire, atque coagulari vi ſuphuris in mineralia, vegetabilia, & animalia, ſic quoquè in corpus humanum: cum natura vbique ſimilis ſit: quibus ſuperatur, *inquit*, ignis á præſentia aquæ, hos jam alij deſipientes, alij attonitos, ſive ſtupidos appellant. Et hæc inſaniæ quædam ſpecies tardior exiſtit; hi plorant, nemine moleſtante, aut verberante: formidant non formidanda, & triſtantur in rebus nihil ad ſe pertinentibus, & ſentiunt ea, quæ non coveniunt ſapientibus. Confert itaque his cerebrum jam turbatum, & ſtu-

pidum veratris expurgare, cui addo: dummodò Anticyra ad sufficientiam produceret. Hæc habet Hippoc. contra negantes aquam nutrire.

Hactenus ostendi ex sapientis naturæ officina, quomodò filius solis per radios solares reverberatus in alcali fixetur, & quomodo illud alcali rursus indesinenter attrahat filium solis, & ita simul condensentur. Huic naturali operationi superstruam nunc artificialem, vt appareat, quomodò veneranda antiquitas conata fuit imitari naturam, quantò viciniùs fuit possibile.

Ars imitatur naturam. Ars itaque accipit vegetabilia omnis generis, ligna, frutices, ramenta, arbusta, folia, &c. viridia omnia atque recentia (quorum humiditas est hic instar pluviæ) si ligna, frutices vel arbusta, ea possunt accendi in aprico, vel sub camino, & sine flamma in cinerem reduci, nè illud, quod quærimus, à motu in aërem, vel patriam redeat;

si

si ſucculentæ ſunt herbæ, in furno ignito (ignis hic eſt loco radiorum ſolis, qui reverberat acidum vegetabilium in alcali) in cineres comburi poſſunt, qui deinde acri flamma, in reverberii furno huic rei apto agitantur, donec fuſionem minari incipiant, certo argumento, acidum in alcali eſſe concluſum, & tunc vocantur cineres clavellati, vel alcalizati.

His ex cineribus aqua communi elicitur ſal per lixiviationem, deinde exhalatur aqua, donec remaneat ſiccitas: quæ appellatur ſal alcali fixum artificiale; hoc ſal cum formam ferè perdiderit, remanet pro majore parte vacuum, ideòque impatiens inanitatis rurſus acido ex ſatiari in ſalſum optat, vt naturæ curſum adimpleat; ſicut ſupra ex Coſmopolita oſtendi. Et quemadmodum natura in elaboratum ſuum alcali quotidie, & ſine ceſſatione infundit occultum acidum vitale ex aëre, *Alcali artificiale.*

quæ poſtea ambo, ſolis calore coquente, paulatim aſſurgunt in ſegetes, & fructus; ſic quoque ars naturam imitando præparatum ſuum alcali, ne ſterileſcat, imprægat occulto acido, vt v. gr. oleo, pinguedine, &c. & calore continuo paulatim coquit, donec aſſurgat in ſaponem ſalſi ſaporis: vel illud commiſcet fixioribus rebus, vel arena alba, vel ſilicum pulvere, quæ mixtura fortiore calore fuſionis ſcil. agitata aſſurgit in vitrum, quod ſaporis ſalſi eſſe debet, quia ex acido ſilicis, & alcali fixo compoſitum eſt; imo alcali tanto acido ſaturatum, vt ſibi ſufficiat, vertitur in ſalſum, & ſi alcali ſufficienti acido ſilicis coquendo non ſaturetur, alcali ſuperat acidum, & vitrum ex aëre ratione alcali vacui, & ſitientis trahit humidum, fatiſcit in rimas & diſſtringitur. Hinc Zoar: quod ex omni herba fieri poſſit vitrum quando nimirum alcalixatur, vt oſtendit Hippocr. Chym. cap. 4. & 5.

Alcali cum oleo fit ſapo.

Alcali cum ſilice fit vitrũ.

His intellectis, rursus instruimini contra negantes, acidum fixum esse in natura: & sicut alcali superante acidum, vitrum fatiscit, rimas contrahit, fitque inutile; sic quoquè (vt suprà ex Hippocr. ostendi) quibus aqua superat ignem in cerebro, fiunt adeo stupidi hebetesque, vt præ tenebrosa humiditate acidum fixum in natura percipere non possint. *Acidũ fixum.*

Destruitur autem vitrum per idem alcali fixum per quod componitur, contra negantes & non intelligentes principia (non dari scil. vitro simile alcali) nescio; an quid absurdius audiri possit. Sed levis armaturæ doctores levitates proferant, mirum non est, plures itaque partes alcali, quàm vitri vnam in massam colliquantur igne violento quæ aëri exposita tota resolvitur in liquorem, ex quo enim vitrum constat, in illud & per illud debet rursus resolvi, vt Aristoteles rectè docuit: huic *Vitri destructio.* *Vitrum fit liquor.*

liquori affunde acidum minerale guttatim, donec ſtrepitus ceſſet; & alcali ſaturatur in ſalſum ſaporem, ſilicumque pulvis petit fundum. Hunc pulverem lac mox generare per os aſſumptum; & mox quoque eodem modo aſſumptum pernitioſum eſſe, ſomniat Endymion, qui nuſquam tutus eſt.

Hujus pulveris conficiendi modum docent veteres noſtri, vt nimirum ignitum vitrum in cineribus ſtipitum fabarum extinguatur, & quanquam non ineptè locuti ſunt, cachinno nihilominus excipiuntur à Mancipata turba, eò quod lixivium prius parandum non docuerint pro vitri extinctione, quaſi Raſis non expreſsè docuiſſet, Philoſophorum dicta, & ſcripta ſemper intelligenda eſſe ſecundum naturæ poſſibilitatem, & non ſecundum ſimplicém verborum ſonum, nam minima quæque peritis in arte adnotare, nimis longum, tædioſum.

que foret; verbum enim extinguere neceſſariò præſuponit liquorem, vt ex Raſi liquidò conſtat: ſed nos Raſi reſpondemus: quod Philoſophorum dicta ægrè ab illis intelliguntur, qui in criticis gloſſulis gloriolam vanorum more quæritant; neque vnquam naturæ operationibus fuerunt informati, ſed ſolum in receptulis hinc inde colligendis, maleque intellectis vitam conſumpſerunt; & hæc eſſe poteſt cauſa, quare plebeis diſtinguendi gratia data non ſit, vt in progreſſu clariùs patebit.

Poſtquam ars naturam imitando ex vegetabilibus alcali extraxit; illud quoque in minerali familia deliteſcere neceſſe judicavit, præſertim cum natura in omnibus ſimilis exiſtat. Incepit igitur coquere, & calcinare ſilices nudo ignè donec alimenti, pars abſcederet, ſicut fecit in vegetabilium familia; cum verò per ſimplicem aquam ex illis calcinatis al- *Silex fit cali.*

cali extrahere non poſſet (eò quòd acidum fixum in calcinatione non periiſſet, ſed rurſus apprehendiſſet ſororem, alcali ſcil. fixum, atque ſimul ambo in petream indolem concreviſſent) incepit ideò commiſcere calcem cum tribus alcali vegetabilium partibus, vt nimirum acidum ſilicis cum duabus alcali partibus neutram naturam indueret, ſicque tertiæ partis vegetabilis alcali auxilio elicetur alcali pars vna ſilicei; ſimile enim in ſimile facilem habet ingreſſum, docuit Hippocr. de locis in homine: & ſic extractum fuit alcali potentiſſimum pro ſapone conficiendo ex minerali familia, vt fuſiùs docet Hippocr. Chym. cap. 3. & 4.

Alcali ſilicis calcinati.

Alcali pro ſapone.

Porrò alcali nomen non eſt vocabulum novum, aut vana opinione à me noviter introductum, ſed à Philoſophis, & arcanorum myſtis non ſolum ad rerum, ſed etiam ad ſalium diſtinctionem; acidi autem con-

Alcali quid ſit.

trario modo agentium inventum. Alphidius enim antiquiſſimus Philoſophus in libro, cujus titulus, *Aurora conſurgens* cap. 12. de rebus mineralibus. Quemadmodum, inquit, extrahitur ſal alcali è calce viva, vel cinere clavellato, vel ab ipſo tartaro calcinato, per humorem convenientem, donec nihil remaneat acuitatis: ſic ſal noſtrum &c. Idem docet Senior graviſſimus Philoſophus hujus antiquiſſimæ ſcientiæ de tribus Lunæ Imaginibus. Sufficiant igitur hæc, & quæ ſupra ex ingenioſiſſimo Sendivogio adduxi, quod ſcilicet ſal tartari, calcis vivæ, & cinerum clavellatorum, eorumque naturam redolentia alcalia (& non merè ſalſa, vt inſulſi doctores inſipidè ſcribillant) à peritis vocentur, & ſint: quod ſicut Sendivogii alcali naturale ſpiritum noſtris ſenſibus occultè acidum (ſemel pro ſemper dictum ſufficiat) ex aëre ad ſe trahit, impregnatur

ab eo, amboque surgunt in segetes & fructus; ita etiam alcalia hæc artificialia vacua, & inania imprægnantur ad nutum artificis acidis quibuscunque & quando saturata sunt, sumunt ab acido determinationem juxta calidi innati proprietatem, & naturam, vt paulatim mechanice dilucidiùs ostendam. Adeòque non sufficit somniare alcali tartari pure salsum, sed oportet hujus doctrinæ clara, & demonstrabilia fundamenta adducere, alias hæc fidem in veritatis schola non acquirit, sed pro malitiosa illusione, vt ex hara rediens, proscribitur & exsibilatur.

Nunc clausulam ex Potanicis addam de herba Kali, qui hujus herbæ sal vocant alcali, & pro vitrificatione commendant: neque vnquam legere contigit, sal marinum, vel fossile pro vitro, aut prò sapone conficiendo vllo modo adhibita fuisse, eò quod acido saturata, & prægnantia,

minimèque vacua experientia fuerint reperta, & vltra proprium acidum nil aliud combibere posse: imò proprium acidum cum difficultate dimittere, & nisi alcali acidam silicis partem fixam in se absumeret, vitrum nunquam fieri posset: quod confirmat supernatans pinguedo, quæ alcali amplius non est, illamque fel vitri vocant, pro vitrificatione imposterum inutile: hoc enim, cum sit saturatum acido fixo ex silice, salis cibati faciem ratione salsedinis repræsentat, ob idque pecoribus, atque jumentis, quæ sale maximè ad pastum sollicitantur (vbi carius venditur) relinquitur. Adeòque salia acidum absorbentia à Philosophis antiquissimus vocantur alcalia (sicut sunt) ad distictionem salis salsi, & cibarij, quod comedimus. Sic & nos pariter illa vocabimus alcalia, ab auctoritate, ratione, & experientia sic edocti, vt vt crepent ilia momo. In *Fel vitri.*

ſilice igitur conſtanti in igne & fixo habitat alcali, & acidum, fixum, quod Decani cum ſocijs nondum didicerunt; nos autem demonſtravimus, acidum in ſilice fieri vitrum, & rurſus ex ejuſdem filicis alcali fieri ſaponem, amboque illa principia per vnicum alcali in duas diverſas ſubſtantias fuiſſe diviſa, humanis vſibus per quàm neceſſaria, & niſi Als & Cheo, id eſt, ſalis fuſio (vnde Alchimiæ nomen (in natua fuiſſet, ſapone, & vitro carere nos debuiſſe. Videatur præfatio Hippocr. Chym.

Silex & alcali fermentant in vitrum. Acidum itaque ſilicis per ſe difficilis fuſionis animat alcali vacuum facilis fuſionis (hoc enim niſi vacuum eſſet, acidum ſilicis combibere non poſſet) & ambo hæc colliquando abeunt in maſſam opacam, quæ fermentationis ratione ſuapte naturà ejicit ſpumam ſalſam, quæ ſeparata fel vitri à peritis appellatur; maſſa paulatim clareſcit

in pellucidum vitrum, ita vt quod heri vegetabile fuit, hodiè ab anima ſilicis in mineralem, & petream indolem, vitrum nimirum tranſierit; quæ conſideratio parvi momenti non eſt. Anima enim ſilicis exit, & intrat in alcali (vt habent Pythagorici) vel vegetabilis anima exiit, & mineralem reinduit naturam, animaturque vegetabile petreâ indole, vt imposterum nullus ignis, vel acidus liquor illud vincere, aut lædere poſſit. Vndè Raimundus *ſuavi loquela* ad ſuos: Aufer ei animam, & redde ei animam: & licet non propriè de vitrificatione, non tamen minoris pretii eſt operatio, de qua locutus eſt, cum Natura in omni re ſimilis exiſtat, vt in hoc libello prudentibus, & veritatem quærentibus oſtendam; vulgum autem non curo prophanum, quia hujus antiquiſſimæ medicinæ ſtudij capax non eſt, nec erit; quare paucis placere ſtudeo,

cum ſuſpectum habeatur, quod pluribus arridet; & ſequi pauciſſimos, ſed recto tramite incedentes, Pythagoræ monitum ſit.

Alcali feminea, Sal alcali itaque ſe habet inſtar fæminæ reſpectu acidi Solis filij, & eſt ſoror, quam amat, & à qua viciſſim amatur, vt loquitur Coſmopolita, & eſt ſicut luna, quæ luce, & virtute imprægnatur à Solis filio. Vndè Luna eſt mater, vt Hermes, & reliqui poſt eum abditioris Naturæ interpretes loquuntur, qui ſuum alcali lunam vocant: hinc rectè innominatus arcanorum Myſtes; fæmellæ, *inquit*, calor terreſtri calori reſpondet, dum ſemen putrefacit, fovet, ac præparat: ignis verò ſemini inſitus, Solis filius, materiam diſponit, diſpoſitam informat.

Si ergò alcali acidum Solis filium recipit, putrefacit, fovet, vt hoc rurſus in novum, & clarificatum corpus (vt in vitro oſtendi) reſurgat, neceſſe eſt, vt ma-

tris fungatur officio, adeòque vacuum sit, si aliàs à Solis filio imprægnari debeat, vt docuit Hermes, & experientia. Vnde Hippocr. suspirando ignorantiam eorum, qui apud ignorantes scire se jactant: homines inquit, ex manifestis obscura considerare non noverunt, 1 lib. de diæta. Igitur ad distinctionem acidi salis communis vocatur alcali non solum à Philosophis, sed etiam à mechanicis vitrariis, & saponum magistris. Si ergò alcali est vacuum, & acidum bibens (vt ostendi) quomodo, & qua ratione alcali tartari purè salsum declamari, & vt tale, appobrari potest? *Alcali tartari.*

Anilis itaque, monstruosæ, & turpissimæ ignorantiæ fabula hæc est, in vanis cerebellis inventa, & approbata, sed à viris doctis, & intelligentibus prorsus deridenda, & exsibilanda. Cavete ergò vobis veritatis amantes à fumlnendulorum turba, cum longè aliter se res

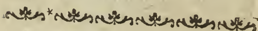
habeat, vt glorioſi illi milites vobis propinant: mihi quidem damnum nullum inferunt, ſed in tyronum gratiam, nè falſis doctrinis ſe credant quæ incautos plerumque abducunt in præceps, illa ſcribo, vt à quibus in poſterum ſibi cavere debeant, optimè noſcant.

Cum Hippocrate ergò concludimus, quæcunque mundus habet, ex igne & aqua vel ex acido & alcali conſtitui:his duobus inſtrumentis fiunt res in vniverſo, vt & ipſa antiquiſſima veterum medicina (quibus tertium tamen inſeparabiliter includitur) quam ideò ſal Philoſophorum indigitarunt; vndè omnia corpora ex acidó & alcali completè mixta (cum ſcilicet ignis aquam non ſuperat, & viciſſim) ſal dixerunt. Hinc natum eſt illud, in Sole & ſale naturæ ſunt omnia: imò omnis gratia, ornamentum, deliciæ, & vitæ humanæ delectamentum, convenientiori vocabulo

Sal Philoſophorum.

explicari non potuit: hinc delectabiles facetiæ, quæ neminem offendunt, ſales vocantur: pariter gratiarum vox ei tribuitur: Vndè *S. Paulus Coloſ.* 4. Sermo veſter ſit ſemper cum ſale gratiæ conditus. Et non fruſtra ſcriptura ſæpius accipit ſal pro ſymbolo ſapientiæ (*accipe ſal ſapientiæ*) indicare volens, quod fundamentalis cognitio ſalis, ejuſque compoſitionis ex duobus naturæ inſtrumentis parvi non ſit momenti; ſi igitur determinata communis ſalina materia alcali ſcilicet acido ſolis filio informata tam in ſcriptura quam in morali Philoſophia ſal vocetur, illique vni ſalis vox tribuatur quare ſummum maſculum, qui ſoli æquiparatur, vultis innocentem defraudare, & detrahere de ejus nomine proprio? Accipite ergò à me ſal ſapientiæ, & rogate Dominum, vt vobis omnibus ſpiritum diſcretionis largiatur; nulla enim ætas ad bonos mores, & ad ve-

ritatem perdiſcendam tarda eſt? Erubeſcat ſenectus, quæ emendare ſe non poteſt, ſed (ecce quam placidus ſum Cæſaris ad exemplum) vt adhuc melius concipere poſſitis, arrigite attentius aures, & audite differentiam inter ſal alcali vacuum & ſal commune, quod ſapientes ob ſui perfectam miſtionem ſoli comparaverunt.

Sal cibarium, quantum diſtet ab alcali vitrificante, & ſaponario.

CAPUT IV.

Sal notiſſimũ. IAm per vniverſum terrarum ambitum eſt peragrata popularis, & conſpicua ſalis cibarij inclita fama, cujus propugnationem adverſus muſcas in illud ſolis lumen conſpirantes nunc ſuſcipio: ſal qui adeò neceſſarium eſt mortalibus elementum,

mentum, vt vita humana ſine eo degere nequeat, ideò natura jam ad perfectionem deductum porrigit, neque à nobis requirit (vt in cæteris acquirendis) vſtionem aliquam, ſed vt ſolum ſive marinum; ſive puteale ab aqueo humido deſiccemus; ad ejus mixtionem in naturæ officina elaboratam æquo confluxu librata principia concurrunt, vndè in ſole & ſale naturæ eſſe omnia perfecta, ſtatuit veneranda antiquitas, & ab Helmonte non imperite ſalium ſummum vocatur, & eſt inter omnia armoniacum tamen natione laudatur, vt habet Dioſcorides. Vide Hippocr. Chym. cap. 2.

Verum enim verò Alcali fama ad vniverſos populos nondum penetravit, eò quod in natura non proſtet eſſentialiter vel corporaliter, niſi arte, & vſtione conficiatur tam in animali, quàm vegetabili, & minerali regno; hac tamen differentia, *Alcali ignotũ pluri-mis.*

quod quædam mineralia non æqnaliter mixta plus de alcali, quam de acido adepta sint sulphure, auro, & sale cibario exceptis, quibus plus acidi inest, vt ostendi. Hinc tres patres habere hanc virginem, antiqui scripserunt, naturam scilicet ignem & Philosophum; vbi notandum, quod nemo per ustionis artem in aliquo naturæ regno quidquam alcali absolutè puri, quacumque sc. acidi mixtione privi, præparare possit; nam qui illud quærit, vano torquetur labore. Vndè Cosmopolita: comburite, inquit, sulphura sulphure incombustibili, & ab ejus anima, cujus granum & fermentum quidem mercurius in se habet, quantum sibi sufficit, sed fac ut etiam aliis sufficiat. Nunc satis dictum sit ad confusionem negantium antiquissimæ artis principia, quod nimirum mercurius sulphur non habeat separabile. vanum est, quod vanitatum magistri,

In sole & sale naturæ perfecta.

Alcali artificiali nunquã purum ab omni forma privũ haberi potest.

vanique, ſcriptores cogitarunt (inquit Geber) vidimus enim ab illo emanere &c. Cui adſtipulatur experientia.

Sal commune eſt ſalſ-acidi ſaporis, id eſt, acidum in illo prævalet, propterea incorruptibile (quod ſi ſal in fulſum fuerit, in quo illud condietis?) hinc cibis modicè mixtum, gratum illis conciliat ſaporem, & appetitum excitat.

Sal alcali eſt ſalſ-acido ſapori contrarium, cibis licet modicè mixtum ingratum dat ſaporem, & appetitum peſſundat.

Sal commune ratione aciditatis præſervat carnes, & piſces longum tempus à putredine, attrahitque, ex illis alcali volatile, quod per retortam rurſus facillimè ſeparatur, vt docet Hippocr. Chym. cap. 14.

Sal alcali huic contrarium acida abſumens putredinem promovet.

Sal commune nil acidi bibet,

& ob id exſiccatum ab aqueo humido, & injectum in antimonii butirum, illud non turbat.

Sal alcali exſiccatum in idem antimonii butirum jactum, non ſolum in momenta illud non turbat, ſed planè deſtruit quia acidos ſpiritus ſorbet, atque antimonium cadit in pulverem candidum.

Sal commune cum quadruplo boli mixtum ac diſtilatum aperto igne edit liquòrem acidum.

Sal alcali cum tantundem boli mixtum, ac diſtillatum aperto igne edit liquorem ſubamarum ratione boli inſipidum, & aqueum per ſe vt oſtendit Hippocr. Chym. cap. 10.

Advertat hic Lector æquus, proceſſum de ſale tartari volatili reddendo deformatæ reformatæ inquam Pharmacopœiæ Auguſtianæ inſertum fol. 147. vltimâ editione, ex ſupra dicto decimo capitulo Hippocratis Chym. ſurreptum fuiſſe, &

Salis tartari volatilis falſus proceſſus.

poſtquam illum ſpoliarunt de rebus ſibi incognitis (vt oſtendam). quid plura? Textum mutilant, calumniis illum onerant, ſententias pervertunt, & crimen falſi committunt. Superi tandem malè perdant hujuſmodi fictos, expilatos, & deformatos labores, quibus ſtudioſorum mentes perſtringuntur, Citato decimo capitulo mechanicè demonſtravi, cuncta ex igne & aqua conſtare, imò aquam eſſe baſin, & radicem, non ſolum dulcium, inſipidarumque, ſed etiam ignearum virtutum, & rerum cauſticarum, vt aquarum fortium, alcalium, & ſalium, oleorum, acetorum, aquarum ardentium, & omnium, in quibus acrimonia ignis prævalet, aqua inquam horum omnium radix frigida eſt, natura enim in elementum humidum virtutes ſuarum rerum imprimit. Humor itaque eſt primum naturæ ſubjectum, in quo primus labor impenditur, vt oſten-

di hujus libelli tertio capite, & imposterum illustribus, clarisque exemplis palam fiet. In hunc finem inquam, reduxit Hippocr. Chym. citato loco quàm plurima, vt & alcali tartari per solutionem & coagulationem in aquam simplicem elementalem nullius saporis, & odoris ignis verò & Solis filius, propter quem chorea ducitur in illa operatione in patriam rediit; ideò vt homo non inveniat opus, quod fecerat Deus. Eccles. Cap. 3. v. 11. Vid. etiam Hippocr. Chym. cap. 18.

Hunc meum laborem atque sudorem non solum in sui gloriolam diligentissimè surripuerunt collectitij domini, sed in per infinitis calumniis auctorem, & veritatem supprimere tentarunt, venditantque aquam hanc elementalem simplicissimam, pro sale volatili tartari, sesquipedalibus his verbis dicentes & approbantes.

Et hac demum ratione certior

esse poteris L. B. virtutes salis tartari per alembicum transiisse, teque succincto sermone accepisse secretum magnum, Tuæ & proximi saluti destinatum, quo felix vtere.

Proh! æqui Lectores judicetis velim an potuerit aliquid à magnificis dominis plausibilius excogitari? Auctorem nimirum spoliare, deinde calumniis illum onerare, postea claram veritatem detractione deprimere, & vt sibi apud sui similes nomen parent, simplicissimam aquam elato supercilio pro sale volatili tartari venditare, non solum in proximi detrimentum, sed etiam in contumeliam medicinæ, quæ sane omnium artium nobilissima esset, nisi ab ejusmodi ignaris cerebellis, & alcali inanioribus tractaretur: ecce causa, quare à vulgo omnium vilissima reputatur. Quis ex hominibus candidis ingenuus lector delectari posset ejusmodi actionibus, atque promissis

manifeſtis vanitatibus refertis, ſub medicinæ prætextu? Olim qui falſa docebant pro nebulonibus reputabantur, vndè *Cicero pro Roſcio* inquit, à nebulone facile quis eluditur, Tantis enim abſurditatibus illorum cerebrum eſt occupatum vt reminiſcentiam perdiderint: excidit enim ab eorum memoria quod aqua ab alcali tartari hauſta ſit ſimpliſſima, nec quicquam virtutum illarum in illa radicatarum contineatur, quas Raimundus, Baſilius Hollandus, Helmont & alij ſali tartari volatili adſcribunt. Diſſolutne aqua, quam ſic ex alcali tartari diſtillaſtis metallum, vel ſaltem lapillos cancrorum verâ ſolutione? vel quatuor tantummodò guttilæ hujus veſtræ diſtillatæ aquæ augmentantne vitalem ſpiritum incredibili vigore, ſi quis ſupereſt, per os aſſumptæ? Quibus addo: non ſolum ex tartaro, ſed ex omnibus cephalicis, quæ alcali in cineribus

Sapiens quærit alcali Tartari ignem, inſipiẽs aquam.

bus (id eſt ſine clavellatione) continent alcali volatile fieri poſſe. Sic amicus ex lilio convallio alcali volatile deduxit incredibili reſtaurandi facultate prędítum: imò ex corticibus nucum inglandium externis illud præparavimus non minoris efficaciæ in ſolvendo. Sed Baſilius, Hollandus, Helmont &c. extollunt alcali tartari, eò quòd cum ſuæ naturæ igne facillime coëat. Attamen ſicut in omnes doctos, ſic quoque in hunc virum ingratitudine debaccantur, falſiſſimè illum criminantur quod huius ſalis præparationem non revelaverit. Sed ridiculi magiſtri, quid indigetis Helmontis ope, cum certiores ſitis *Virtutes ſalis tartari per alembicum tranſiiſſe*, & *apertum magnum ſecretum habeatis?* Quid laceratis virum? qui fideliter oſtendit vobis ſemitam rectam, ſicut fecit Hippocr. Chym. tribus in locis, vt etiam in hoc ſcripto, hujus alcali præ-

parationem palam, & clarè posuimus; quam si non intelligitis, nolite maledictis insectari, sed propriam vestram inculpate ignorantiam, & posteà adhibibite incurbitulas, atque acre suppositorium, ne vobis invidiosa illa rumpantur.

Sed nihil festivius quam cum eodem textu asseclarum suorum in aures sic susurrat: *idque tibi hoc ductus motivo revelo, ne ad æmulationem multorum ævi nostri scriptorum invidiæ mancipium evadam.* Cui diceret Plautus non herclè aplauda est hodie, quam tu nequior. Et non minus ridiculum est, quod (supra citato folio) autumant, Doctorum scilicet virorum curiosas investigationes, pro quibus non semel sudarunt, in propatulum ostendi debere vanitatum magistris, qui aquam à sale distinguere nesciunt; quasi non sat abundè miseris ægrotantibus, quid pro quo exhibitum fuisset; sed vt ipsis Philisopho-

rum inventa vlterius adulterandi, ac infamandi anſa daretur; ignorant enim quod expreſſis verbis Hippocrates id vetet, ſed ſolum quæ plebeis nota ſint dicere debere permittat. Non enim capiunt vim, & ſenſum verborum; exemplum ſit hæc mea reductio alcali tartari in aquam, quam confeſtim pro alcali volatili in expertis venditant, & in ſuper pro cordiali turgidis, vacuis tamen, & vanis verbis extollunt. His & ſimilibus fabulis, ſtudioſa juventus ſub ſpecie veritatis nutritur quia tuentur, & approbantur à medicinæ magnificis decanis, & profeſſoribus: innocens inventus facillimè his nugis veritatem ſubeſſe putat, quia verum à falſo diſcernere ignorat, ſicut & eorum magiſtri: Vnde qualem effectum habeant hæc & ſimilia in arte, quotidiana docet experientia, vt non ſine cauſa vulgus in proverbio habet: *mentiris vt medicus.* Quis igitur

Philoſophorum erudiat indocilem hanc rixantem, & inertem turbam, niſi fortè qui ſibi ipſi injuriam facere, & maculam indelebilem contrahere velit? Miſſis itaque iſtis proceſſiſtis, qui non abſque doctorum virorum riſu in ſcenam prodeunt, ad veritatis ſtudioſos me converto, & dico: quod antiquiſſima medicinæ ſcientia non conſiſtit in proceſſibus, & receptis, hinc indè clam ſurreptis maleque intellectis compilandis (de quibus in proverbio, cum carta cadit, tota ſcientia vadit) ſed in vera ſcientia, id eſt, in rerum per ſuas cauſas cognitione, vt Ariſtoteles rectè docuit primo Phyſicorum: cui enim per cauſas cognitio accedit, non ſolum experientiam habere dicitur, ſed rem ſcire, & perfecte tenere, & hoc eſt fundamentum antiquiſſimæ ſcientiæ. Et licet omnia recepta, cum eorum ex ſcriptoribus, ſubſcriptoribus, & approbatoribus interirent,

Scire quid.

nihilominus hæc antiquissima scientia immobilis persisteret: cujus fundamentum Hippocr. Chym. tritis & vulgatis exemplis, verbisque fideliter ostendit; at putatitij, vacuique doctores propter mentis cæcitatem hoc attingere nunquam possunt (cæcitatem dico, nam omnis cognitio lumen est; sicut ignorantia, tenebræ) eò quod à veritatis cognitione jam dudum exclusi sunt. Nunc de larvata aqua elementali satis: alia, & infinita similium quisquiliarum genera collecta sunt in citata Pharmacopœa, quæ non solum nobilissimæ medicinæ maculam inurunt, sed etiam in proximi ruinam resultant. Male parta, quia non intellecta, sic quoque malè dilabentur, & quia proprium volumen postulant, tunc temporis parco, & vndè digressus sum redeo.

Sal commune non abluit sordes propterea non fit sapo ex eo. Hinc Nausicca Regis Alci-

noi filia lavabat lintea ex fonte in littore maris, vt notat Homerus, odyſ. lib. 6. quod Ariſtot. rectè ad ſalis perfectam mixturam refert, quia cum nihil vacui in ſe habeat (ſicut alcali) ſordes in ſe recipere non poteſt.

Sal alcali vacuum eſt, ideò ſordes combibit, & ex eo fit ſapo, quia abſorbet occultum acidum in oleo, & pinguedine, quæ lenta concoctione vna vertuntur in ſaponem ſalſi ſaporis. vt habet Hippocr. Chym.

Sal commune carnem vivam fortificat, corroboratque; ſcabiem pſoram, ac ſimilia cutis vitia ſanat, teſtes mihi ſunt piſcatores maris, imò & ambuſta ſanat cum oleo mixtum.

Sal alcali mortificat, & putrefacit carnem vivam, teſtes ſunt cauteria potentialia, & Hiſtoria, quod totum hominem vivum in momento putrefecit vt habet Hippocr. Chim. cap. 4.

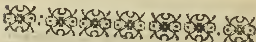
Sal commune cum arena non

abit in vitrum, quia acido ſaturatum eſt; Sal alcali cum arena liquatur in vitrum, quia acido privum recipit in ſuum ventrem acidum ſilicis, & per fuſionem fit petreæ indolis: vt ſuprà dixi.

Sal commune nitrum reddit impurum; Sal alcali nitrum mundat ab omni impuritate vt docet Hippocr. Chym: cap. 8. Sic in ſacris legimus, omnis victima ſale ſalietur, non autem alcali ibidem mentio fit.

Ex oſtenſis igitur circumſtantijs manifeſtum fit, quod ſal cibarium, vel commune, ſolis filius & ſalium ſummum plurimum diſtet ab inani, & vacuo alcali, quæ ideo juxta ſepoſui, vt Doctorum & curioſorum virorum choro patefiat, quod nulla mica ſalis in tam magnis innovatorum corporibus reperiatur, qui ſal alcali ſalſum eſſe contendunt, & imperitis ſuis ſocijs ignoranter perſuadent. In vniverſo itaque non ſunt plura

ſalia, quàm acidum & alcali: acida ſunt, infinita quæ omnia pro fundamento habent vnicum alcali, in quo ſubſiſtunt, & incorporantur, vt cap. 6. ad oculum demonſtrabo. Adeòque ad acidum, & alcali omnia ſalia, & omnes res, quas mundus habet, referri facili methodo poſſunt: quare jucundum erit, priuſquam progrediar, medicinalium ſalium præparationem hic ſubnectere.

Salium medicinalium præparatio.

CAPUT V.

POſtquam in ſuperioribus oſtendi, in vniverſo nil aliud eſſe, quàm acidum & alcali, ex quibus natura omnia opera componit, quibus tamen tertium indiſſolubiliter junctum ſemper adhæret, vt paulatim

patefiet. Nunc pergam ſalium medicinalium propoſitionem confirmare, & oſtendere quid ſint medicinalia ſalia, quorum naturam hactenus à nemine deſcriptam inveni: Ideo operæ prætium judicavi ex Hippocr. Chym. cap. 21. veram præparandi rationem huc transferre, quæ ſimul eorum eſſentiam oſtendat.

Prudentiſſima natura tertio capite nobis viam monſtrat, quomodo ſpiritus aëris coagulatur, atque fixetur per ignem nimirum, & aquam, id eſt, per radios ſolares, & per pluviam, niſi enim ambò concurrant, ſpiritus redit ad originem, quod experiuntur illi, qui ex aridis ſimplicibus ſalia præparare ſatagunt; exſiccando enim exhalat maxima pars, & quò ſicciora remanent, minor ſalis copia acquiritur, minimum, & nihil ex putridis, quæ licet ſummo ſtudio in cineres redegeris, ex illis tamen ſal non elicies; è con-

putrida ligna ſal non habent in cineribus.

tra verò, quò recentiora concrematur, major ſalis copia habebitur.

Principale itaque ſtudium, & labor erit pro ſalium præparatione, vt herbæ ſint recentes (vide Cap. 3.) tunc nimirum concremando innatum acidum appræhendit alcali, & alcali abſorbet acidum & fixantur ambo juxta concreti proprietatem, ex parte autem, quæ cum flammâ fugit, & ab acido non ſufficienter ligata, in fuliginem abit, alcali volatile facili methodo elicies.

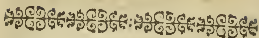
Exemplum ſit Abſinthium viride; hocità viride ſub camino, vel loco aperto accendatur (Sed fumaria vel ſimilis ſucculenta, recens, ac viridis in fornacem candentem projiciatur, & portella claudatur, ne flammam concipiat) flamma impedienda pro viribus; nam ſatis eſt in cineres licet nigros converſum eſſe, qui cineres vlterius calcinandi ſunt in larga olla terrea, &

humili, vel ſuper larga ferrea elatæ oræ lamina, accenſis ſubtus carbonibus in fornacula venti, in eum finem, vt oſtiolum claudi vel aperiri pro exigentia poſſit, ſpatula ferrea ſemper ſunt movendi cineres, donec optime albeſcant. Nota hunc modum ſuavius, atque benignius procedere debere, quàm capite tertio. In alcali præparatione: ibidem enim cineres acri flamma agitantur, qui ideo clavellati dicuntur: hic verò ignis non debet tangere cineres, ſed ſupra larga ferrea, vel terrea tabula extendi, quæ fornacis os non intret (vide Hippocr. Chymici textum capite ſupra citato) cineres lineo ſacco acuminato, vel ſi eorum habeatur paucitas, cartæ acuminatæ impone, & aquam communem ſuperfunde, quæ cum tranſcurrit ſale prægnans, lixivium vocatur. Hoc percolatum lixivium in ſartagine ferrea non vncta in culina celeri ebulli-

tione coagula & constringe in massam, quam cum incipit instar mellis spiscescere, assiduè spatulâ tunc moveto, & exsiccabitur in pulverem griseum, quem statim ollæ non vitriatæ cum suo cooperculo fornaculæ venti clauso ostiolo impone, ac obrue carbonibus minutis, eorundem carbonum pulvere cõmixtis, sensim calefacito ad brunnitiem vsque, non autem, vt incandescat, vel fundatur; refrigeratis omnibus projice sal in vitreum vas, & sufficienti aqua dissoluito, cum bacillo ligneo agitando aliquoties, donec totum sit solutum, posteà quiescat per duos vel tres dies: clarum à fæcibus sine magna agitatione effunde, & in plumbeo, vel vitreo vase in arenam posito aquã, exhalare sine bullis permitte, donec salina cuticula appareat; tunc removeto vasculum & sequenti manè collige splendentia grana salis, quæ aquâ limpidâ celeri motu a-

bluenda, & exſiccanda ſunt. Remanens lixivium iterum arenæ impone, vt aqua exhalet ſicut prius ad cuticulam. Ambo hæc ſalia conjunctim in vno vaſculo ſunt aſſervanda. Notandum quod ſalia hoc modo ſuaviter præparata referunt craſim ſui concreti. Reliquum lixivium vrinacei ſaporis, & fætulenti odoris pro vitris abluendis relinquendum. Et hæc eſt facilis, & naturalis ratio parandi vegetabilium ſalia, que nunquam liqueſcunt per ſe, neque ingrati ſunt ſaporis, ex proprio nimirum acido & alcali per concremationem ſunt compoſita. Libra hujus cineris fundit ferè vncias quatuor ſalis puriſſimi, ſed aridarum herbarum cinerum libræ quatuor vix ~~vnicam~~ Vnciam ſalis dabunt.

Quod seminalis virtus omnium rerum sit acida, & quod acida ducant alcalia ad libitum, quodque omnis acidus liquor sit salis acidi solutio in aqua elementali.

CAPUT VI.

Supra oſtendi, quod aqua coagulatur vi ſulphuris vegetabilis in id, cujus determinationis erat ſulphur. Sulphuris proprium eſt, occultè acidum, & pingue eſſe, vt oſtendi cap. 2. quod in vegetabilibus ſemper eſt volatile.

Accipe ergò vel lignum, vel farinam (cujus ſpiritum venditant, & approbant ridiculi magnifici Domini pro ſpiritu acido ſalis armoniaci) vel ſimplex, quodcumque ſit, vegetabile, vel ipſa grana Kermes, ac diſtilla per retortam pingue acidum

liquorem, qui ſulphur granorum Kermes, vel alterius vegetabilis (quod hactenus ignorarunt) dicitur, & eſt; huic liquori affunde alcali tartari (quod aquæ reſpondet igne ablato, vt docet Hippocr. Chym cap. 10.) donec ſtrepitus ceſſet; hoc compoſitum cola per cartam, quod paulatim exſicca in melleam conſiſtentiam, & in frigido concreſcet tartarus granorum Kermes, vel ſal eſſentiale, vt vocant alij: quod ſi cupis vt vertatur in purum ſal, hoc in ollula non vitreata vix ad brunnitiem calefacito, vt ſaltem pinguedo ſuperans deflagret, vel retortæ indito, & ex vacua cupella oleum diſtilla, maſſam griſeam vel ex retorta nigram aqua communi diſſoluito, ſolutio quieſcat per tres dies, donec clareſcat, quam effunde paulatim, & in vitreo vaſe in arenam poſito, exſicca ad cuticulam, ſequenti mane colliges ſal ejuſdem virtutis, cujus fuit acidum, quod alcali af-

Tartarus Kermes.

fudisti. Adeòque alcali ad acidi lubitum ejusque voluntatem perducitur.

Quemadmodum acidus liquor ex granis distillatus impregnat alcali viribus suis, quod exindè determinationem suscipit, ita vt sal granorum Kermes dicatur, & sit: sic quo què eidem alcali effunde acetum distillatum, quantum bibere possit, id est, ad saturitatem, quod cognoſces, quandò strepitus cessat, & odor aceti spirat: impregnatum alcali coagula ad siccitatem; & licet acetum fuerit distillatum, & alcali tartari purissimum, coagulum tamen valdè est impurum, sordidum, & nigrum propter aceti pinguedinem, quæ separata proinde flammam concipit. Dissolue nigram hanc massam in aqua limpida; quiescat, quod solutum est, per tres dies; tunc per cartam separa purum ab impuro, purum rursus exsicca vt priùs, & habebis tartarum regeneratum

ratum; nunc distilla ex retorta sicut tartarum vini, & tibi dabit oleum fœtidum magis, vel minus (juxta vini qualitatem, ex quo acetum factum fuerat) & liquorem subamarum, qualem dare solet tartarus communis. Fæces, vel caput mortuum nisi per ignem vehementem in vitrum abjerit, rursus dissolue in aqua limpida; ac percola, & coagula in alcali tartari verum, quasi ex communi relictum esset. Adeòque idem alcali tartari à granorum Kermes acido sulphure imprægnatum, eius naturam sequitur, & fit sal granorum Kermes: & idem alcali aceto imprægnatum sequitur aceti naturam, præstatque, quod tartarus vini: non aliter, quam fæmella, quæ postquam est juncta viro, amittit nomen stemmatis paterni, & viri cognomen induit: Naturam enim esse in omnibus similem docuit Pytagoras, & post eum Hippocrates, Excelsius est quod in

Tartarus vini regeneratus.

Alcali tartari fit sal Kermes.

Alcali tartari fit tartarus vini.

animo verſatur; oportet autem, vt ad ſcopum perveniam, nonnulla Hippocr. Chymici experimenta repetere. Diſtilla ergò ex retorta igne aperto ſal commune cum quatuor partibus boli, omnibus prius in ſubtilem pulverem reductis (fælicius ſuccedit ſi invicem mixta & confuſa ſint, cum ſic per cribrum facilius cadant) acidum egreſſum liquorem affunde alcali tartari puro, donec ſtrepitus ceſſet, & alcali imprægnatum ſit: mixturam hanc vitreo vaſe exhalato levi calore, vel etiam ad ſolem, vſque quò cuticula deſuper concreſcat, & ſequenti mane frigefactis omnibus habebis ſplendẽtia grana ſalis communis; ita vt ſpiritus ſalis in alcali tartari redierit in verum ſal commune.

Alcali tartari fit ſal commune.

Alcali regenerat. in nitrũ.

Et qnemadmodum cum ſale communi feciſti, pariter fac cum nitro: cujus ſpiritus in alcali tartari fit nitrum verum, flammam concipiens, & anginæ re-

medium. Vid. Hippocr. Chym. Cap. 21.

Sic quoquè ex alumine acidus elicitur ſpiritus, quo eouſque alcali tartari impraegnetur vt ſuprà dixi, donec ſtrepitus ceſſet, qui liquor ſuavi igne coagulatur in alumen; ità vt non ſolum omnium vegetabilium, ſed etiam mediorum mineralium omnium acidus ſpiritus in alcali corpus reinduat, fiatque illud idem, ex quo acidus ſpiritus eductus fuerit: ſulphuris verò acidum in alcali non fit ſulphur, eò quòd terream pinguedinem per flammam amiſerit, ſed cum arena vel ſilicibus pulverizatis, in quibus reperit, cui ſe aſſociet, & illud vincat, vt docet Hippocr. Chym. cap. 21. in verum ſulphur ſublimatur.

Alcali regenerat. in alumẽ.

His experimentis elucet veritas primi capitis, quod ſcilicet mundi ſpiritus, vel ſolis filius ſit acidus, & pinguis, & quod haec pinguedo, vel ſul-

phur participet de tertio, quod indicavi jam dicto primo capite igni, & aquæ inseparabiliter adhære, quod jam jam in vitriolo, ejusque anatomia dilucidius demonstrabo. Vanum itaque & ignorantiæ plenum est, quod contra omnem veritatem scribillant: acida nempe non prævalere alcalibus, nec acida ducere alcalia ad eorum velle.

Spiritus vitrioli. Distilla ergò in loquaculorum confusionem ex vitriolo exsiccato spiritum communi modo, qui acido sulphureus est, quem ex retorta in vacua cupella positum adhuc semel rectifica, vel distilla, de quo tantum affunde alcali tartari paulatim, donec strepitus, & ebullitio cesset (nam si celeriter instilles, simul incalescent propter igneam naturam in ambobus subjectis) humorem superfluum, insipidum, & aqueum exalato, quousque videbitis cuticulæ nascentis signa (hic notandum, nisi tàm alcali, quàm acidum satis

Alcali regeneraturin vitriolum.

prius ſint diluta ante conjunctionem, in ipſo coitu cadere pulverem album tartari vitriolati, neque naſci criſtallina grana) tunc vaſculum removeto à calido, & in locum frigidum reponito, repeties manè lucentia grana vitrioli formam laudentia, eò quòd ſpiritus & acidus traxerit alcali ab libitum, id eſt, in formam vitrioli. Hoc album vitriolum vocant Tartarum vitriolatum, nos verò vitriolum regeneratum, quicquid ignara plebecula remurmuret.

Etenim acidum ſilicis in alcali regeneratur in pellucidam petram frangibilem, quam deinceps neque ignis, neque vllus acidus liquor deſtruxit, vt ſuo loco de ſilice oſtendi, & infra de coralis oſtendam.

Acidum occultum olei in alcali regeneratur in pinguefalſum ſaponem.

Acidum granorum Kermes in eodem alcali fit filius Kermes, id eſt ſal.

Acidum ſalis communis in eòdem alcali fit ſal ejuſdem naturæ.

Acidum nitri in alcali fit nitrum verum flammam concipiens, & anginæ remedium.

Acidum aluminis in alcali fit verum alumen.

Acidum vini in alcali fit tartarus, & omnia reliqua acida, regenerantur in alcali matre; quarè ergo acidum vittioli in alcali regenerati non appellari debet vitriolum regeneratum? Fortaſſe quià cum gallis non nigricet, ſicut vitriolum ferri? Vel quòd diſtillari non poſſit, ſicut vitriolum commune, vt ineptè vociferant? Sed quarè ex his accidentibus, quæ omni vitriolo non ſunt communia vultis naturam phantaſtico more cogere? Verum illa ſapientiſſima magiſtra floccifacit non ſolum contumelias venenoſarum linguarum; ſed inſuper vocales doctores omnes, qui diſcere recuſant, eorumque delirantes fabulas;

Sapientiā natura ſtultitiâ ſuâ metiuntur.

Igitur aures arrigite, vt discatis: quòd ficut de acidis paulò ante demonstravi, ea scilicet ducere alcalia ad eorum velle; sic quoque hic contingere necesse est.

Nam cum acidum naturale casu roserit immaturum ferrum, tunc coagulantur ambo in vitriolum ferri, quod junctum gallarum succo, nigrum induit colorem ratione ferri, & non ratione acidi.

Atque idem acidum naturale cum casu roserit immaturum cuprum: tunc coagulantur ambo in vitriolum cupri: quod licet junctum gallarum succo non nigricet: nihilominus est, & vocatur tam à peritis quàm ab imperitis, vitriolum.

Acidum istud naturale per distillationem prolectum, cum roserit ferrum, coagulatur rursus in vitriolum ferri viridis coloris.

Acidum idem cum roserit cuprum, coagulantur ambo in vi-

triolum cæleſtini coloris: adeò-que. Acidum idem cum roſerit alcali tartari, coagulantur ambo in vitriolum albi coloris: quòd nil aliud eſt, quam vitriolum regeneratum, vt docuit Hippocr. Chym. cap. 17. quem vos, vt prius evoluatis hortor, priuſquam adverſus naturæ opera debaccemini. Quarè autem communis tartarus veſter vitriolatus diſtillari non poſſit? Jam jam clara demonſtratione patebit.

Quare tartarus vitriolatus cō muni more præparatus non ſit diſtillabilis?

Aciditas illa naturalis, quæ ferrum eroſit, ſalubris, gratiſſima, & pretioſiſſima, à perquam plurimis quæritur, à paucis invenitur: hæc inquam arte, & ignis ope diſtillando extrahi tentatur ex corroſo & immaturo metallo; ſed cum ſola eſſe non poſſit (vt Hippocr. de diæta docuit) ſuum ſimile, ſulphur nimirum metallicum immaturum, & volatile ſecum facillimè rapit, quià ventus ambo portat in ventre ſuo fitque vul-

garis

garis ſpiritus vitrioli, auſterus, & corroſivus ratione admixti, & inſeparabilis ſulphuris metallici immaturi.

Hic vitrioli liquor vulgaris, & auſterus, vtvt rectificatus metalli liquamen ſulphureum continet, eo fundamento, quod ſolus eſſe non poſſit, vt in progreſſu clarius patebit; hic ſpiritus ſeu liquor, ſi alcali tartari affundatur, donec ſtrepitus ceſſet, imprægnatur alcali non quidem acido naturali, ſed acido metallico, immaturi ſulphuris metallici auſteritate prædominante, generaturque filius, quem parentis proprietates, ſequi neceſſe eſt, fixus inquam, & conſtans in igne: ecce domini doctores ratio, quarè tartarus veſter vitriolatus diſtillari non poſſit; Nam in illo puncto coïtionis, cum potentius ab alcali amplectatur, tertium quia debile jugulatur, vt paulatim legendo apparebit. Illud eſt, quod ſteriles approba-

Alcali fit vitriolum regeneratum.

tores vna cum antecedente grege hactenus ignorarunt.

Hunc ſulphuris metallici filium nos cum antiquiſſimorum Philoſophorum choro vitriolum regeneratum vocamus, quia ferrum, ſeu terreſtre corpus depoſuit, & in clariore forma regeneratus relucet.

Anima itàque imperfecti metalli in acido auſtero ſpiritu abſconſa ſibi corpus fixum in alcali tartari format: vndè liquidò conſtat, ſpiritum eſſe vehiculum animæ, atque vinculum ligans animam cum corpore, quod paulatim in ſubſequentibus, clariori ſermone veritatem amantibus ſtudioſius apparebit.

Spiritus vitrioli duplex.

Audiamus nunc Baſilium Valentinum de duplici hoc ſpiritu vitrioli loquentem (præter meam experientiam) in libello quem repetitionem magni lapidis vocat, his verbis. Et vt illum cognoſcas, *inquit*, Scire
„ te oportet, quod vitriolum ha-
„ bet duos ſpritus, album & ru-

brum; albus eſt ſulphur album; «
ruber, eſt ſulphur rubrum, qui «
aures habet audiendi, audiat. «
Et nota diligenter, nequè obli- «
viſcere, ſermo enim difficilis «
eſt, & quodlibet verbum ma- «
ximi ponderis. Vitrioli ſpiritus «
albus, eſt acidus & amabilis, «
ſtomacho gratiſſimus, & inti- «
mis nectar, atque vniverſali «
concoctioni proficuus. Ruber «
vero eſt multò acidior, & multò «
ponderoſior albo, ob id lon- «
giori tempore diſtillando extra- «
hitur. Hactenus Baſilius. Qui plura deſiderat, videat locum citatum: verba ingentis ſunt ponderis, & non fruſtrà hìc appoſita, & citata.

Si itaque vitrioli compoſitio eſt ex acido naturali amabili, odoris ſuavis, intimis nectar, in quo ſenſibilis corroſio in lingua non percipitur, ſed ſpiritualis & grata aciditas (per me ſunt teſtes Baſilius, acidulæ, & experientia) & ex immaturo ſulphureo metallo, quæ duo ab

invicem ſeparari per diſtillationem, poſſibile non eſt nam naturalis aciditas ſummæ volatilitatis non aſcendit ſine comite ſulphure acido immaturi metalli, quia ſola eſſe nequit, vt ex Hippocrate oſtendi, & experientia didici: & ſupereſt ergò, vt aſtutis manibus capiatur, & quidem tempore opportuno, quandò dormit.

Privatæ itaque viæ multæ ſunt, quas arcanorum naturæ ſtudioſi inire poſſunt, gratum illud atque pretioſum anxiè quæſitum acidum acquirendi: & quamvis plures ſunt, ad vnum tamen omnes intentum, vt Geber rectè docet, conducunt; hic modus tamen contemnendus non eſt: licet multa neſcientes contumeliosè vociferent, vomitum, & alia multa ſymptomata concitare conſueverunt. Vah infælices ægrotantes, quos naturæ miniſtros nacti eſtis! Surdis his non loquor, quia incapaces ſunt; ſed veritatem

amantibus hoc munuſculum offero.

Diſſolve ergò vitriolum ferreum (ferreum inquam, quod cupri odorem non habeat, hoc ſi deeſt, illud præpara, ſicut ipſa natura, modum oſtendit in Hippocr. Chym. cap. 28. artificiale verò eſt diſtillato acido vitrioli, & ferro, inutile hîc eſt: conſule Hippocr. Chym. cap. 17.) Romanum optimum eſt, in hanc claram ſolutionem inſtilla alcali tartari puriſſimum, quod ſtatim attrahit, & abſumit acidum naturale. Non incaleſcunt in hac conjunctione acidum, & alcali, vt ſuprà in communi Tartari vitriolati præparatione, quià ignis, vel ſulphur metalli immaturi fundum petit, & ſeparatur à ſpiritu naturali pro majore parte, vt paulatim mechanicè ad oculum demonſtrabo. Hanc compoſitionem ſi ſpiſſior tibi videbitur, ità vt metallum immaturum cadere non poſſit, dilue cum aqua, &

Tartarus vitriolatus magnarum viriũ.

citius cadet. Non te tædeat saturationis punctum invenire, quod post primam filtrationem facilè sequetur, vel cum alcali acidum superat, nil aliud incommodi affert, nisi vt digerendo tempus perdas, vt immaturum metallum subsidat (videatur Hippocr. Chym. cap. 10.) Liquerem clarum in vitreo vase (infundo, vel subtus acuminato, eo fine, vt si aliquid immaturi metalli adesset, in calido separari ad fundum possit) in balneo roris positum pedetentim exhalato ad cuticulam, & reperies in frigido cristallos splendentes, quæ non excalefaciunt, nequè stomachum subvertunt, & vulgaris tartarus vitriolatus austerum enim, & corrosivum sulphureum immaturi metalli liquamen non habent, & ideò in medicina sunt magni æstimandæ. En rudimenta ex Pythag. Hippocratica Schola, quæ ingeniosо satis sunt, nec fas est omnia palam interpretari;

noſtris hæc, & plura alia reſervanda ſunt. De viribus hujus tartari vitriolati, vide Crollium, & ſecurus eris: plura non addo, nam ipſe ſe potentiſſimum oſtendet Herculem.

Verum quidem eſt, unciam vnam hujus tartari vitriolati requirere circiter à principio tres vncias alcali, quia primum mortificat immaturum ſulphur metali, & poſteà educit acidum naturale: cujus operationis exemplum dedi capite 30. de lixivio ſaponariorum; vbi nimirum vegetabile alcali primò mortificat acidum ſilicis calcinati pro lixivio inutile, illudque in petream condenſat indolem, contraria enim contrariis coagulantur: Et deindè idem alcali vegetabile elicit, ac trahit ex calcinato ſilice alcali potentiſſimum, quia ſimile ſolvitur, trahitur, & jungitur ſimili: in vitriolo autem hoc regenerato noſtro (vel tartaro vitriolato, voca vt lubet) eadem quoque

Contraria coagulantur contrariis.

fit actio, hac tamen differentia, quòd alcali tartari vertitur cum immaturo metallo in ſui coagulum, & deindè ſorbet acidum naturale: quæ differentia eſt notanda, quia invtilis non exiſtit, vide quoque Hippocr. Chym. cap. 3. & 4. vbi ſaponis exemplum fruſtrà ſcriptum non fuit, nequè pro inutili reputandum, vt vilis & ignorata plebecula exiſtimat.

Hic noſter tartarus vitriolatus in igne conſtans non eſt, ſed pro medietate volatilis, iuxta patris proprietatem; qui illum genuit: vbi è contra vulgaris in igne conſtans perſiſtit, ratione ſulphuris metallici, quod alcali imbiberat, & ideò volatilis, vel diſtillabilis non eſt, eò quòd animam metallicam in igne perſeverantem nactus ſit, vt ſupra quoque oſtendi.

Vitriolū artificiale martis & veneris;

Si itaque ſpiritus vitrioli communis informatus eſt anima cupri vel ferri, mirari ceſſa, ſi perfectis his duobus metallis

affuſus, ea diſſoluat, atque cum illis vitrioli faciem ludat; ſimile enim ſimili facillimè aſſociatur; ignis igni: aqua aquæ: ſpiritus vitrioli diſtillatus gaudet ſulphure, & ſuo ſimili in Marte, & Venere, cum illo delectatur, penetrat eorum intima, diſſolvit ambo metalla, & rurſus corpus aſſumit, & cum illis vitrioli naturalis faciem ludit. Cum verò dominium in illa non habet, dicta metalla perficere, vel erudire non poteſt, quia plus non habet, quam ſibi pro ſuſtentatione ſatis ſit: acidum enim cum rurſus à metallis dictis per diſtillationem ſeparabis, redibit idem ſpiritus vitrioli, quemadmodum illum affudiſti, nequè doctior, nequè melior, & remanens caput mortuum funditur in idem cuprum, quod fuit, priuſquam diſſolutum eſſet, vel in crocum martis, ſi ferrum diſſolverat ſine alteratione vlla, nequè evadit melior neque pejor cæteris crocis quocumque

modo præparatis : ſicut oſtendi, & oſtendam , naturam enim in omni re eandem docuit Pithagoras , non minus quam Hippocrates.

Si itaque ſpiritus vitrioli ſymbolum fert in cuprum ratione ſulphuris vt oſtendi , atque nil de cupri virtute auferre poteſt, ſivè per macerationem , ſivè ſolutionem , coagulationem , & diſtillationem , multò minus reliqua acida cuiuſcumque ; ſint generis. Admirandum , & jucundum erit , hanc hiſtoriam penitius ſcrutari , nam non minus reipublicæ medicinæ, quam curioſorum , & noſtris temporibus floridi frequentis , & clari pharmaciæ ſenatus intereſt.

Ærugo fit ex cupri laminis & vinaceis. Fiat itàque *ex cupri laminis ærugo , vel æs viride cum vuis recentibus , interpoſitis telis raris , vel lineis , vel ſericis* , quicquid rudi mineruæ lubet addito *aceto , vrinâ* (fæminarum , aliter forſan veneris nomen fugeret) *alumine & nitro*. Hanc miſcel-

laneam teſtantur Norimbergenſis, & Auſtriaci collegij decani cum reliquis approbatoribus tempore neque aceſcere, imò neque poſſe acidum ingredientium vaporem per raram telam ad cupri corpus pervadere, vt illud erodat; hoc autem (ſi non dico verum, ſed veriſimile ſapiat) peritis judicandum relinquo. Quomodò autem fiat ærugo, docet Dioſcorides rectè, & ſine fraude. Quinque ergò prædones ſub pingui ignorantiæ vexillo militantes invadunt fœminam fragilem (advertat juventus moralitatem, nè ſcilicet verecunda hæc nuda compareat in conſpectum quinque militum, rarâ telâ veſtitur) quæ intrepidè diù pertulit, omne certamen, ſed cum contra duos ne Hercules quidem, in prædam ſe dedit pudica, & in mordacem æruginem acidi naturam imitantem cum prædone vnico, id eſt, aceto (vt oſtendam) converſa eſt. Hæc materia viridis,

æruginis à veteribus noſtris; non autem vitrioli nomine, appellata fuit, quia vitrioli proprietates non habet, ideòque æruginem appellavere, vt denotarent omnes ſimul quinque prædones non habuiſſe vim, aut potentiam, cupro exiguam virtutem extrahendi, vel in minimo puncto alterandi, ſed tantummodò corporeitatem erodendi, dominium enim in illud non habent, nequè ab illo èrubus ditiores redeunt, & quanquam plurimi ſint, qui de eo glorientur, eorum tamen gloriatio falſitate non caret, eò quod ſupremi Conditoris decreto cautum ſit, nè nobilius in ignobilius, aut præſtantius in deterius degeneret, aut in ſervilem mancipij ſortem tranſeat.

Cuprũ acidis liquoribus vel vaporibus non deſtruitur.

Cuprum itaque (ſeu venus, quicquid lubet) jam in æs viride mordax, & ſcabrum converſum, & in aceto (ex quo oritur) diſtillato, diſſolvitur, atque rurſus in æruginem con-

gelatur, rejectis fæcibus &c. purgata ærugo, vel æſerofum, ex retorta loricata aperto igne diſtillatur, & poſteà ex arena rectificatur. En arcanorum Myſtæ, hic ille eſt *ſpiritus veneris, & menſtruum ſecretum tanquam Alcaheſt* (vide Hippocr. Chym. cap. 29.) quod pro veneris filio adorant DD. Norimbergenſium & Auſtrię Medicinæ decani cum ſociis, de quibus busEpictetus: multos eſſe verbotenus; non re ipsâ doctos.

Veneris ſpiritus naſcitur.

Procacitas, & turbis licentia, de qua venus multis ſed inanibus clamoribus à falſis teſtibus accuſatur, quod nimirum vnico actu quinque procos admiſerit, Philoſophos non ſolum in admirationem, ſed ad incredibile traxiſſet, niſi pariter ſciviſſent in jure accuſationum copiam ſæpenumero indicibus faſtidioſam, & ſuſpectam exiſtere; præſertim cum eos non lateat, in natura amorem non quinque, ſed neque tertium

quidem admittere : vndè potius ferunt contra accuſatores ſententiam , & dicunt. Quemadmodum venus à falſis accuſationibus , & falſis imputationibus poſt examen , vnico tantummodò maſculo conſtans , & caſta reperitur, fieri poſſe, vt ità quoquè aliquis à ſimilibus accuſationibus inclareſcat , vt multi ignoti alioquin.

cuprum virideſcit ab omnibus acidis.

Notiſſimum quidem eſt, venerem eſſe laſcivam , & quemlibet maſculum (id eſt acida omnia tam occulta , quam manifeſta , vt acetum , oleum , adipem, ſaccharum, mel &c. omnia inquam virideſcere cum cupro) ſine diſcrimine quidem amplecti , ità vt omne smaſculi ejus amore exardeſcant , id eſt, virideſcant : Sed teſte alcali naturalium rerum matre , cum nullo eorum omnium in deliquium animi vſque oblectetur, niſi cum proprio fratre : Verùm vt diſcurſus hîc clarior evadat, pauló altius doctrinam repete-

re convenit: quod ſcilicet acidum cujuſvis vegetabilis, aut per fermentationem, aut per diſtillationem, vel per expreſſionem prolectum, vel occultum, vel manifeſtum, affuſum alcali tartari, informet idem alcali anima eius, de quo deſumptum ſit, fiatque eiuſdem acidæ naturæ ſal, vt in principio hujus capituli per Kermes grana (in quibus acidum, id eſt, virtutem ſeminalem negant decani cum ſocijs) & per farinam (ex qua ſpiritum ſalis armonaici acidum ſtillare jactitant) oſtendi. Vide quoque Hippocr. Chym. cap. 11. & finem. cap. 17.

Sic quoque acetum vini diſtillatum, & in alcali tartari projectum ad ſatietatem coagulatur in tartarum, & quidem ejuſdem naturæ vini, de quo acetum fuerat deſumptum. Hic tartarus ſi cum igne ſabuli, vel etiam aperto ex retorta diſtilletur, prodit oleum pingue, & liquor ſubamarus, ſicut in com-

Tartarus artificialis.

munis tartari diſtillatione.

Idem quoquè de nitro, de ſale & de alumine hujus capitis principio oſtendi, nec non de vitriolo; omnis nimirum acidus liquor alcali junctus imprægnat illud anima ejus coporis, ex quo ille eductus fuit, formatque ſibi corpus ad lubitum, id eſt, ſuæ propriæ naturæ ſimile.

Salia artificialia.

Videamus nunc in Nobiliſſimæ Medicinæ veritatem & gloriam, vtrum acetum illud diſtillatum ex ærugine, quod luctiſona voce Doctorum virorum examini obvelare, atque celare ſtudent, ſit legitimus veneris filius!

Veneris ſpiritus reducitur ad examē.

Oſtendi vnicum eſſe mundi ſpiritum acidum, & ſolis filium, qui nudus ſuper terra non reperitur, & cum ſolus eſſe recuſet, accipit materiam, qua cum habitat, creſcit, regerminat, & multiplicatur quandòque ad nutum artificis ad ſuos fines. Hic cum in cupri ſemen (vt ita dicam) cadit, ſe cupreâ veſtit naturâ,

nàturâ longissimini laboris opere, ideò ab ipso cupro separabilis non est, nisi a totali cupri destructione, vt ostendit exemplum de sale tartari Hippocr. Chym. cap. 10. minimum enim metallicæ naturæ odorem præse ferens non potest ad vegetabilium naturas descendere: & idem spiritus cadens in vitis semen, se ibidem vestit in vitis indolem, & similiter non potest ad mineralium naturam ascendere, vt supra ex Lullio & experientiâ demonstravi, imò non separatur à vitis indole nisi naturâ vel arte à corpore solutus ad elementum aëris, vndè venerat, redeat: vt docet Hippocr. Chym. citato 10. & 18. cap. Idem quoquè intelligendum de sale, de vitriolo, de nitro, & de omnibus mundi rebus, ea de causa, quod ars creare semina non potest, & qui de hoc gloriatur, hunc falsarium esse, docet Cosmopolita. Adeòque omnis spiritus, vel occultè, vel

manifeſtè acidus, vnicam animam in ventre habet, cum qua inſeparabiliter junctus formam conſtituit corporis ejus, in quo habitare decernit: ex quo cum extrahitur, & rurſus in novum alcali ſtillatur & ab eo abſorbetur, ſuſcipit ſimile corpus, quo anteà veſtitus erat, vel ex quo primò extractus fuerat, in corpore tamen clariori: infallibili argumento, quód ſpritus vel occultè, vel manifeſtè acidus ſit vehiculum animæ, & vinculum ligans animam cum corpore. Et niſi omnium rerum ſpiritus in vniverſo acidus eſſet, animam corporis non poſſet inviſibiliter in ventre portare, vt Hermès, & experientia docent.

Redeamus nunc ad puerum recens natum, quem mancipia veneris filium, vel ſpiritum veneris nominare & approbare noviter cæperunt, & inſuper jurant, hunc ex matre, vel *cupro eximias virtutes traxiſſe*, neſcientes virtutem rerum vt &

Purgã-tiũ vis unde?

purgantium vim consistere in eorum anima, quam esse filium solis ostendi cap. 1. inseparabiliter junctam ejus rei spiritui, quæ ambo eximiam illam virtutem, quæ cupro inest, constituunt: qui spiritus rursus in alcali se manifestare deberet, si in acida forma flueret, vt de reliquis spiritibus, & alcali tartari mechanicè ad oculum ostendi.

Veneris spiritus in alcali fit tartarus.

Procedamus ergo ad experientiam. Cum hoc acido, & rectificato spiritu veneris saturato ad sufficientiam alcali tartari, vt de sale; de aceto, & de nitro distillato docui, id est, tantum de hoc spiritu affunde alcali tartari, donec strepitus cesset (æquales partes circiter) phlegma superans exhalare permitte, vel si mavis, distilla diligenter ad siccitatem (illud phlegma ex phiola alta in balneo distilla, & prodibit aqua ardens. Vide Hippocr. Chym. cap. 18.) & invenies tartarum regenera-

tum ejuſdem naturæ, conditionis, & proprietatis, cujus erat ille, qui ex aceto vini ſupra generatus fuit, quia idem eſt: ſi enim quicquam de nitro, de alumine, vel etiam de cupro occultum haberet, vt ignoranter pejerant, in alcali tartari omnia manifeſtarentur, vt mechanicè ſupra oſtendi: ſed hunc ſpiritum, cum ſolum tartari corpus ſibi fabricare poſſit, non habere alia inſtrumenta, quam acetum diſtillatum neceſſe eſt. Undè hic ſpiritus ſtatim à Philoſophis non veneris filius immortalis tanquam Alcaheſt, ſed vt verus aceti vini vterinus frater cognitus fuit, & minimè ſpurius, qualem convitiatores, atque mei calumniatores in vlgus publicaverunt; verum legitimus vitis filius, qui nefas ducit, ſibi in poſterum obtrectari ab imperitis magiſtris, quarè in hac regeneratione curioſis, & veritatem amantibus rurſus ſe manifeſtare voluit, pro vero aceto

Spiritus veneris qui eſt tanquā Alchaheſt cognoſcitur pro aceto.

vini fratre, id eſt, pro aceto diſtillato.

Sed ut huic inquiſitioni nil deſit, & ut omne dubium tollatur, hunc ſcil. ſpiritum quem veneris filium ſomniant, nil acquiſiviſſe conſtantiæ, vel immortalitatis, vel eximiarum virtutum ex cupro, neque eſſe tanquam A L C A H E S T, vt vociferant decani cum ſocijs: ſic ediſce. Accipe hunc tartarum regeneratum (ex putatitio nimirum veneris ſpiritu, & alcali tartari) hunc diſtilla ex retorta, ut ſupra feciſti, extillabit oleum gravis odoris ſimul cum ſubamara aqua, ſicut à tartaro, regenerato ex ſimpliciter aceto diſtillato pauló antè oſtendi. Ex dictis, & oſtenſis liquet, quod quicquid diſtillatur ex alcali tartari aceto diſtillato imprægnati illud ipſum diſtillatur ex alcali tartari ficto veneris ſpiritu imprægnati, aqua nimirum ſubamara, aqua ardens, & oleum flammam concipiens: a-

deóque ſpiritus veneris, cum habeat omnes operationes aceti, nil aliud eſt, & nunquam aliud erit, quam acetum diſtillatum teſte Ariſtotele, & Experientiâ.

Siritus veneris eſt acetum diſtillatũ.

Nunc reliquenda eſt puſilla hæc vana, & futilis ſocietas, vt gaudeant cum ineptis ſuis detractionibus: ad vos me converto præclara mundi lumina vt veritatem judicetis, non autem vt vlulantium fictas & temere effutitas contumelias vindicetis, cum ex Plinio ſatis conſtet, ranas vltra ſolitum vocales ſigna tempeſtatis eſſe. Poſito & non conceſſo, quod acidi gutta unica contineat ſolum 8200. partem eximiæ virtutis cupri, hæc inquam pars minima deberet tamen ſub fermentationis calore, ſi non in alcali vegetabili, ſaltem in alcali metallico ſe extendere, atque regerminare, vt docet aliàs fermentationis ordo, ita ut, ſi non multam, tamen parvam quantita-

tem alcali metallici in cuprum vertere, non aliter quàm virtus acidorum vegetabilium, & mediorum mineralium transmutat alcali tartari in sal suæ propriæ naturæ, ut dixi, & ostendi: sed sicut antecedens & eorum præmissæ sunt falsissima, & ignorantiæ plena, ità & subsequentia.

Et rursus dato, non autem concesso, quod acetum eximias (vt inerudite, & absque veritate testantur) ex cupro secum auferret virtutes, nullibi tamen neque apud Philosophos, neque Medicos invenire potui, intra corpus assumptum fuisse; sed quicquid ex cupro paratur externè semper ad chirurgicas operationes adhibitum fuisse. Et licet ex cupro per acetum eximiæ virtutes trahi, ac distillari possent quod impossibille, ostendi: quarè non trahitur eadem eximia virtus multo faciliori negotio ex cupro immaturo? cum nimirum multò com-

modius ſit conficere vnum, quàm duo milliaria: quare regeneratum vitriolum meum ex crudo vitriolo martiali paratum, vomitus, & ſuffocationis portenta edere debeat, ſi ex cupro maturo cum aceto tot eximias virtutes trahitis? Quibus adjungitis hæc magnifica, falſiſſima tamen uerba. *Hic laudatiſſimus ſpiritus, in medicina non ſolum magnarum eſt virium, cum Epilepticis, Apoplecticis, Hiſtericis, Hipochondriacis ſummè opituletur, verum etiam tanquam liquor Alcaheſt ſe habeat, & non vt reliqui ſpiritus acidi, qui ſoluendo patiuntur, & deſtruuntur, in que aliud ens convertuntur &c.* Vid. Hippocr. Chym cap. 29.

Fictus laudatiſſimus ſpiritus veneris eſt ficta panacea, & Alcaheſt.

Veritatem amans lector nunc judicet, vtrum poſſit aliquid ineptius excogitari? quod nimirum Philoſophorum vitriolum regeneratum ex immatura ferri minera eductum ſit pernitioſum atque lethale; cum quotannis

quotanis aliquot mijriades hominum acidulas immaturo ferro, & ſpiritu naturali ſaturatas in magna copia bibant, ingenti cum emolumento, & vtilitate; & quod imaginaria eximia virtus ex cupro maturo cum aceto extracta (ſi daretur) ſit panacea? peraptè ſanè hîc quadrat illud Plauti *dicentis*: profectò nihil eſt, ſtultitius, nequè ſtolidius, nequè mendaciloquius.

Supereſt, vt laudatiſſimus ſpiritus veneris, quem tanquam Alcaheſt ſe habere ſcribillant, ſoluendo corpus quoddam, examen ſubeat.

Circumſcribitur autem ab Helmonte Alcaheſt, quod ſit exiguus liquor *a* labore ſophiæ parandus *b* qui non ſolùm omne corpus viſibile in primam materiam reſoluit *c* ſed inſuper vt immortalis, & incorruptibilis, *d* naturam mundat, omneſque morbos conſumit. *e* Non dari autem putatitiis doctoribus, ſed duplatis ſcienti-

Alcaheſt quid?

a *Pharmac.* 14.

b *imago ferměti* §. 8.

c *verb. explic.*

d *arcana Paracelſi.*

ē pote-stas medic. §. 4. f arbor vita in fine. bus ſ hactenus Helmont. Utrum autem loquaculorum, vocaliumque doctorum laudatiſſimum acetum à cupro diſtillatum ſimile ſit viribus Alcaheſt, judicent æqui animi lectores, quibus ſi inepta hæc eorum aſſertio profundius examinetur, oculiſque legentium ſubjiciatur, indignationem, & nauſeam profectò movebit: propterea ſolâ experientiâ eorum vanitatem oſtendam.

Spiritus veneris ſoluit corallia. Diſſolue ergò coralliorum rubrorum contritorum vnicam ſaltem drachmam in hoc aceto, quod eſſe *laudatiſſimum ſpiritum veneris* vociferant: ſolutum exſicca in balneo.

Acetū ſoluit corallia. Similiter in aceto ſimpliciter diſtillato diſſolue aliam drachmam coralliorum contritorum, quæ pariter in balneo exſicca.

Hos pulveres accurate collige, atque ſeparatim trutinâ expende, & videbis corallia ſoluta, & exſiccata, ad mediam drachmam aucta fuiſſe, tam *à ſpiri-*

tu veneris, qui illis est tanquam Alcahest, quam ab aceto vulgariter distillato: adeóque tantum acidi salis imbiberunt coralia à ficto *spiritu veneris*, quantum ab aceto distillato; vndè patet denuò hunc se habere sicut acetum, quia est, & non sicut liquor Alcahest, quemadmodum magnifici domini rudi papello imponunt. *Spiritus veneris est acetum, & non alcahest.*

Rursus instant; *Spiritus laudatissimus veneris dissoluit perlas sine bullis, & cortices intactos relinquit!* Id sanè deberet mirum videri hominibus prorsus medica in arte rudibus qui nondum in ea tirocinium posuerint, verùm decanis, reliquisque approbatoribus non nisi vulgatissimum, & veluti ex infimioris medicinæ trivio desumptum. Quis enim vel trivialis medicus ignorare potest, acetum simpliciter distillatum præstare illud idem licet morâ longiori, integris in illud perlis injectis, ideóque spiritus vester

Spiritus veneris est acidum distillatū.

veneris, qui *se habet tamquam Alchaest*, acetum distillatum esse non desierit.

Quare autem vnionum pelliculæ ab vtroque aceto non solvantur, in causa est eorum pinguedo, & vnitivum gluten, sedes filij solis, omnibus crustaceis, piscibus, animaliumque membranis proprium, & familiare; hoc gluten in lapillis cancrorum, percarum &c. fictus veneris filius numquam tangit, vt cumque à vanitatum approbatoribus extollatur, accessum ad ea non habet leprosus enim est horum respectu, ob id non admittitur ad Regiam sedem idiotis ignotam. Quarè verò acetum medullam perlarum lapidum dictorum, & corallia &c. erodat? causa est, quòd nimirum natura rebus quam plurimis minimam acidi partem indidit, vt cap. 2. ostendi, quæ minima pars, nisi per artem, vel naturam multiplicetur, facillimè à potentiori supprimi-

tur. Dabo exemplum in ſupra ſolutis, & exſiccatis coralliis, quibus acidi naturalis minima eſt portiuncula, quæ à falſo veneris ſpiritu oppreſſa ſub illius cadit dominium; vndè augentur pondere.

Exſiccata hæc corallia rurſus diſſolue in aqua quadam vel diſtillata, vel communi limpida, quieſcat ſolutum, vt turbidum deponatur, quod ineptè fæces appellant, quas nihilominus ſepara, & in claram ſolutionem ſtilla tantillum ſpiritus vitrioli, vel ſulphuris, qui ſuperans ſpiritum fictum veneris non quidem aciditate, ſed animæ nobilitate ejicit acetum, quod ſpiritus veneris dicunt, de ſede, & ſpiritus vitrioli regionis poſſeſſionem aſſumit, atque cum coraliis lactis coagulati formam ludit: fictus verò ſpiritus veneris jàm à nobiliori expulſus diluitur, & aquæ ſupernatanti inhæret, illique permiſcetur.

Utrumque hoc coagulum

ablue, quantum permittitur, atque ſeparatim in carta emporetica exſicca, & habebis magiſterium coraliorum in pondere æquale tam ex ficto ſpiritu veneris; quam ex aceto ſimpliciter diſtillato, quia idem eſt.

Spiritus veneris eſt acetum diſtillatũ.

Aquam verò iſtam ablutam à coraliis, in qua eſſe dilutum dixi ſpiritum, ſcil. fictum veneris, vel acetum ſimpliciter diſtillatum, accipe (ſi alias cautè ſpiritum vitrioli affudiſti, nam ſi ruſtico more, & ſine judicio plus affudiſti, quàm coralia bibere poſſint, tunc revera ſupernatabit, ſed ſuppono fuiſſe affuſionem ſtudio factam) & in illam ſtilla alcali tartari, donec ebullitionis motus ceſſet: aquam ſuperantem exhalato in vitreo vaſe arenæ impoſito, & invenies tartarum regeneratum, ſicut ſuprà ex ficto veneris ſpiritu vel aceto ſimpliciter diſtillato in alcali tartari combibito oſtendi; idem enim eſt, hoc infallibili argumento, quòd in

Spiritus veneris eſt acetum diſtillatũ.

coralijs solutis, & in balneo exsiccatis remanserat media drachma salis acidi ex ficto veneris spiritu; illud sal acidum per spiritum vitrioli à coraljis separatum solum esse non potest, quare rursus in aqua elementali, sicut matris in gremio se custodit, atque se in illa diffundit, fitque rursus spiritus fictus veneris. Et nisi aqua elementalis occultum alcali in ventre contineret: acidum sal in in illa habitare non posset, eò quòd solum sibi non sufficit, ut Hippoc. docuit de diæta. Idem autem facit acetum distillatum simplex: adeòque omnibus etiam medicinæ ignorantibus nunc patet, quod laudatissimus spiritus veneris hîc & ubique, nil aliud est, & nil aliud sapit, quàm acetum distillatum; qualiacunque ejus adoratores terriculamenta objiciant. Et licet Crollius, Beguinus, & reliqui tyrocinij scriptores claris verbis hoc solvens acetum

Est acetum distillatũ.

appellent, nec non magnus ille Basilius, à quo de verbo ad verbum processus hujus aceti surreptus est, ut ostendit Hippoc. Chymicus cap. 29. nihilominus illud ignorantiæ virus non solum Austriam, sed ferè totam superiorem Germaniam infecit, ut inertes approbatores, ineptaque societas cum rithmulis testantur; mirum sanè non esset, quod sicut olim Romani, sic quoquè magistratus ejusmodi Ambubaiarum collegia, hocque blateronum genus, qui de rebus sibi ignotis in proximi detrimentum scribillant, de civitatibus, & Rebuspublicis expellerent. Germania inferior ab hac contagione adhuc tuta est, sicut & Italia, atque Gallia, & in posterum hac antidoto tutæ præservabuntur.

Acetum ab æragine quare acidius simplici. Quod autem acetum ex æragine prolectum in parva mensura potentiùs solvat coralia, quam vulgariter distillatum, causam paulo ante ostendi; id

nimirum contingere, quòd vulgariter acetum diſtillatum multâ adhuc aquâ dilutum ſit: ab illo verò, quod ab ærugine diſtillatur, per exhalationem paulativam, elementalis aquæ evaporaverit: non ſecus atque ſi quis vitriolum viride, & humidum diſtillaret, tunc ſanè acidum ſal in longo liquore valdè debile eſſet: cum verò humidum (quod phlegma vocant) paulatim exhalavit antè diſtillationem, acidum ſal in minore copia aquæ potentius, atque validius eſſe, neceſſe eſt, quò enim contractius lumen, eò etiam efficacius. Hic diſtillatus ſpiritus vitrioli, ſi rurſus quicquam roſerit, vel ferrum, vel cuprum, & coaguletur cum ipſo, & ab illo denuò rediſtilletur, redit quidem ejuſdem naturæ acidus liquor, ſed multò ſubtilior, eò quod in omni coagulatione quodlibet ſal, vel ſpiritus ſalinus perdit de humido ſuo radicali (quid illud ſit po-

ſtea oſtendam) unde deponere ſuam terram, neceſſe eſt (hanc vulgus fæcem appellat) & lumen ferri contractius. A repetita autem coagulatione, ac diſtillatione redit aquoſior, tandemque in elementa redit vt de alcali tartari (pro exemplo) mechanicè oſtendit Hippoc. Chym. cap. 10.

Eodem prorſus modo, & medio fictus ſpiritus veneris per repetitam ſolutionem, coagulationem, ac diſtillationem in elementa remeat: quotieſcunque enim coralia, vel quicquam aliud ſoluit (cum coraliis incæpimus, cum illis finem faciemus) & poſteà cum iiſdem coraliis coagulatus, & exſiccatus, toties deponit ſuam terram, vel alcali, & quantum terræ deponit, tantum acidi ſalis coralia bibunt, quia hoc ſolum eſſe non poteſt, & acetum fit tantò aquoſius, ac tandem repetito labore in elementa redit, id eſt in aquam inſipidam; terra verò,

& acidum ſal coraliis pondus dedere: quæ quoque ex illis per repetitam diſtillationem in patriam redeunt, eodem planè modo, vt de vino oſtendit Hippocr. Chym. cap. 18.

Quare acetum redit à cupro acidum & non ab alcalibus?

Quod autem acetum vel ſpiritus vitrioli cupro affuſa, ac rediſtillata redeant acida; ab alcali tartari verò inſipida, & aquoſa, cauſa eſt, quod alcali cum eſſet vacuum, ſe ſaturavit acido ſale, quod in aqueo liquore habitabat, unde acidum ſal convertit, & tranſmutat alcali in ſuam naturam. Cuprum autem vacuum non eſt, nam acidum, vel forma cupri ſuperat ejus alcali, & ideò non abſorbet acida ſalia; & licet agant circa illud, & erodant ejus corpus, non poſſunt tamen imprimere quicquam formæ, vel virium, nequè illud deſtruere; eò quòd cuprum animam conſtantem à natura acquiſivit, vel cum Plauto acidum in pectore habet.

Quare à plumbo insipidum? Et rursus quærunt, quarè à cupro acetum, sicut affunditur, redistilletur, à plumbo verò insipidum? Quamvis hanc similesque pueriles quæstiones cum erubescentia tractem, motus tamen commiseratione in rudes, atque inertes doctores, sperans hanc responsionem posse esse eisdem futuræ emendationis, lubens repeto supra ostensum responsum. Cuprum dixi habere acidum prævalens, vndè non solum aceto, & ficto veneris spiritui resistit, sed etiam acidis mineralius omnibus: plumbum verò à natura minimam ejus aquisivit particulam, ideò omne acidum bibit sub perfectionis spe, vt ita dicam, & de alcalibus ostendi: hæc est causa, qua plumbum similitudinariè vocatur à Philosophis prima metallorum materia, vel metallorum alcali respectu aliorum metallorum, quæ magis, vel minus acido ditiora sunt. Aurum est acidissimum, & ob id

perfectissimum vt cap. 2. ostendi. Ecce quam facili negotio me ab ingentibus difficultatibus expedierim.

Mirabuntur nostrorum quam plurimi, quod in re tam clara horas consumem, Basilius enim Valentinus ante sæculum hoc acetum ex ærugine in juventute præparare docuit: idque non spiritus veneris, sed aceti nomine appellavit cognoscebat enim hic vir (non autem decani) neque socii) quod cautum erat Conditoris Supremi decreto, naturam scil. præstantiorem non degenerare in deteriorem, quod probat remanens fæx, vel caput mortuum in retorta post distillationem hujus aceti relictum; quod cum borrace, facili fusione redit in cuprum, evidenti argumento, cuprum de sua substantia, vel virtute eximia (vt dicunt) nil perdidisse, plura vid. in Hippocr. Chym. cap. 29.

Spiritus veneris est acetum.

Pro epilogo hujus capitis re-

peto, quod quicquid mundus habet, naſcitur, conſervatur, & multiplicatur per acidum ſpiritum, aut occultum, vel manifeſtum id haberi, naſci conſervari, & multiplicari, & in acido habitare animam, illique alligatum eſſe inſeparabiliter, atque juxta acidi ſpiritus proprietatem informari corpus, vel alcali. Si itaque natura eſt in omni re ſimilis, & ars imitatur eam, vt Pythagoras, Hippocrates, & experientia docent, neceſſe eſt, vt cum acidus ſpiritus aceti ab ærugine diſtillatus coralia roſerit, & ab illis fuerit abſorptus, atque cum illis coagulatus, tunc ſanè coralia imbuta ſint proprietatibus, & conditionibus aceti, non quod coraliorum acidum innatum, vel forma pereat, ſed ſolum à potentiori acido ſupprimatur, vt ſuprà in magiſterio oſtendi: Si ergo veſter laudatiſſimus ſpiritus veneris *legitimè*, ac debitè (ut aiunt) *exhibitus* (licet

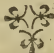
modum nondum docuerint) *ſuccurrit Hippochondriacis, Epilepticis, Hyſtericis*, &c. magiſterium coraliorum (quod turgido pectore *noſtrum magiſterium ſolubile* vocant) cum ſpiritu veneris factum multò majora preſtare neceſſe eſt, ſi alias ſpiritus animare debeat corpus, cui jungitur, vt hactenus claro ſermone, & mechanicè oſtendi, & in poſterum oſtendam: ſed ſicut *ſpiritus veneris legitimè, ac debitè exhibitus* optimus eſt ad condiendum acetarium; ſic quoquè, aceti vini veram naturam habebit, ſemperque retinebit, vſque dum fiat tanquam Alcaheſt. *Spiritus veneris eſt acetum.*

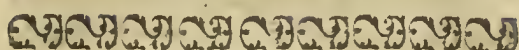
Maximum autem ſecretum ex liberalitatis theſauro nuper, & noviter nobis revelarunt domini decani cum reliqua turba collegij, quod in hunc vſque diem in tenebris delituerat: quod nimirum eorum fictus *Spiritus veneris dentium dolori ſuccurrat*, neque in Dioſcori- *Acetũ abſtergit.*

de de aceti hiſtoria nemo intelligere potuit, niſi mundo per ſomnium, & arcanam revelationem patefactum fuiſſet: Sed ſicut acetum coralia ſoluit; ſic quoque induratum mucum circum dentes abradit, atque tollit, ut gingiva rurſus dentibus uniri poſſit: gingiva enim ſana cuſpidalis non admittit dolores; ſed quàm primùm ſordibus cogatur cedere, & dentes tantillum denudentur, ſtatim continuo ſoluto ſanguis aceſcit, putreſcit, & in fæcem ibidem coagulatur duram, quam nonnulli tartarum inepto tamen nomine vocant, quæ fæx cum abraditur, vel aceto, vel ſpiritu ſalis, imò ferreo inſtrumento dentibus breviter auxilium datur.

Habetis veritatem amantes ſtudioſi integram tragædiam, ortum, & interitum decantati ſpiritus veneris, qui *eximiis ſuis viribus* approbantium, & ſubſcribentium ſocordiæ mederi non valet: vndè

dè accidit iis quidpiam non absimile, quod contingere solet filiis eorum, qui possessiones alienas conduxerunt: vt enim qui pueri adhuc sunt, cum vident patrem colligentem fructus, Colonisque imperantem, existimantes, fundos esse suos, lætantur, at posteà ubi adoleverint, nihil suum esse præter laborem animadvertentes, vehementer tristantur, & dolent. Hujusmodi sunt isti; sicut quoque apud Sendivogium legitur, quicquid Alchimista ex sulphure voluit, semper candelula, fuit; idem accidit decanis cum reliquis approbatoribus, quicquid *eximiarum virtutum ex cupro* volunt, semper acetum fuit.

Quod nulla materia ita destrui possit, quin maneat sub aliqua forma.

CAP. VII.

OStendi præcedenti capitulo, acida ducere alcalia ad eorum proprietates, atque in salsa ambo mutari. Quæ autem planè alcalia non sunt, cum nobilius acidum eis supervenerit, pessundatur quidem internum eorum acidum, non tamen atteritur, vel destruitur, ut ex eo aliud quicquam novi regeneretur.

Nunc pergam probare mechanicè per sequens instrumentum, quod alcalia omnia retineant quodammodò de forma, quâ mixta saturata erant, priusquam per ignem in alcali reducta sint. De quo vid. Hippocr. Chym. cap. 7.

Diſſolve unciam mediam mercurij ſublimati in communis aquæ diſtillatæ uncijs quinquaginta: vel drachmam ſaltem ſublimati in duodecim uncijs aquæ: in particulam hujus claræ ſolutionis guttatim, ſed celeri lapſu ſtilla alcali tartari fixum in liquoris forma, vel ut aiunt, oleum tartari per deliquium, quod in momento à mercurio aciditatem pro maxima parte ſeparat & abſorbet, & mercurius cadit in vaſis fundum ſub forma pulveris obſcurè rubentis. Hæc operatio vocatur in Pharmacopolijs, & ab eorum miniſtris, phyſicæque ſtudioſis omnibus præcipitatio; hoc nomen etiam & nos nunc uſurpabimus.

Ex aceti diſtillati fæcibus in cinerem exuſtis elicitur per aquam alcali tartari: & licet illud ex eadem vite cum vino productum ſit, mercurium tamen ut ſupra ſolutum præcipitat rutilantem & ſplendentem.

Cum vero idem alcali ad rubedinem calcinatum fuerit igne humido, tunc cadit idem mercurius ut cinnabaris contrita. Tartaro exusto si calcem superaddideris, & alcali extraxeris aqua simplici, mercurius rutilus præcipitabitur.

Calx per se mercurius sic solutum non præcipitat, cum sit ex acido; & alcali salsa; & qui contra experientiam salsedinem calcis, negant inter stultorũ numerum habendi sunt. Cum verò per aliquot horas tandiu quietè gaudet liquor mercurij supra dictus, cui frustulum calcis injectum sit, quousque acidum, quod mercurium solutum continet, illud in calce supprimere possit; tunc sanè mercurius paulatim cadere cogitur, atque calci circum circa adhærere minij instar, curiosis oculis valde delectabilis.

Ex herba kali incinerata extractum alcali mercurium præcipit: multò obscuriorem prioribus.

Lixivium quod ſaponarij magiſtram vocant, quod conſtat ex calce, & alcali artificiali, dat mercurium obſcure flaventem.

Ex Hiſpania adfertur alcali, utrum ſimplex an compoſitum incertum eſt, mercurius tamen præcipitat fulvi coloris. Hæc exempla de fixis alcalibus (pró ſapone & vitro) quæ in cineribus reverberationem admittunt, nec facilè ab acuta flamma pereunt, ſufficiant. Addam quædam medicinæ alcalia, quæ acrem reverberationem in cineribus non perferunt, niſi ſuperioribus commiſceantur, hæcque fiunt ex herbis cephalicis dictis, ut ex roſmarino, lavendula, ruta, &c. omnibus calidis atque grati odoris, hæc inquam ſunt quidem alcalia, ſed non fuſibilia in cineribus; facillimè enim fugiunt, & ob id medicinalia. Hæc omnia quot quot ſunt dejiciunt mercurium ſic ſolutum in rubidum lucentem pulviſculum.

Sic quoquè chelidonie alcali dejicit, vel præcipitat mercurium rubicundiſſimũ: undè non ineruditè, ſed præclarè ſanè, & „ doctrinaliter exclamat Io. Iſaac „ Hollandus: qui ſalia non novit, „ nihil unquam in arte præſtabit.

Omnia dicta alcalia, tam quæ acri flammâ exuſta pro ſapone & vitro, quam medicinalia ex cephalicis diverſo colore mercurium ſic ſolutum (ut dixi) præcipitant, manifeſto argumento, quod eorum forma ab igne totaliter non abſumatur, ſed quod conſervent quandam ſui ſimplicis ptoprietatem, ex quo extracta ſunt, Gebro ſic atteſtante; ſal retinet proprietatem illius rei, à qua exortum eſt; cui adſtipulatur experientia, quam oſtendi. Olim exiſtimavi colorum differentiam in mercurio ſublimato, ut ſuprà ſoluto, & per alcalia præcipitato, proveniſſe ab igne in alcali magis vel minus agente; ſed tandem frequenti experientiâ er-

rorem cognovi; dies enim diem docet, & nox nocti indicat ſcientiam: magiſtri nati non ſumus, neque Lullij omnes eſſe poſſumus, ſed ætas, uſus fræquens, & experientia veritatem manifeſtant: obſervo Hippocratem & Galenum errorem ſic correxiſſe à veritate nimirum edoctos, undè etiam nobis qui tardi ingenij eſſe fatemur, turpe non eſſe juventutis delicta corrigere exiſtimo; præſerrim cum prægreſſores non habuimus, ex quibus excerperemus, ſicut illi, qui in receptulis colligendis gloriam temporis requirunt, neque ullum alium Scipionem, quam fontem omnium virtutum, unde proprio marte è naturæ fontibus, immenſâ meditatione, & non paucis expenſis, atque labore veritatem eruimus. Quamobrem ad formarum conſtantiam demonſtrandam notum ſit vobis volo me illuſtriorem, breviorem, & ſimpliciorem viam

invenire non potuisse, quam per mercurij alterationes alcalium affusione demonstravi. Formas nimirum cum ostendere studeo, eodem labore, sponte se offert, & se manifestat mercurij præcipitatio: qui currens adhuc, solutus in aqua forti, alcali tartari affuso præcipitatur in colorem obscurè flaventem.

Omnes supradicti præcipitati pulveres mercurij; causticæ & corrosivæ sunt proprietatis, eò quod mercurius induit ejus rei naturam, quâ cum primò commiscetur & non abluitur caustica vis ullo artificio, nisi solo igne, ut docet Hipp. Chymic.

Sic quoque mercurius in aqua forti solutus, & ad siccitatem evaporatus aucto igne, ut fundus vasis candeat, fit pulvis rubicundissimus scintillans, & vocatur in medicina præcipitatus Vigonis, eò quod Io. de Vigo Chirurgus maximæ famæ hujus

Præcipitatus Vigonis.

hujus inventor fuerit: cui rubicundo & ſcintillanti pulveri affunde alcali tartari, & in loco tepido per horulam relinquito, & totus pulviſculus obſcurè flaveſcet, quià alcali pro parte cauſticum acidum ab aqua forte relictum abſumpſit.

Rubicundi, & ſcintillantis præcipitati virtus eſt, vt ſordes craſſiores vlcerum, callos, hyperſarcoſin omnem, & condylomata, ſimileſque excreſcentias ſine morſu ferè ſtrenuè abſumat, ideò ſordidis, putridis, ſanioſis, calloſis, ſerpentibus optimè medetur, modò ſolus, modò vnguentis, modò emplaſtris, vt neceſſitas flagitat, commixtus.

Idem Ioannes de Vigo compoſuit Emplaſtrum ex mercurio vivo cum plurimis alijs anodinis ingredientibus ad mitigandos artuum dolores ab inveterata lue venerea obortos, fælici ſucceſſu, quod vſque in hunc diem nomen ab inventore Em-

plaſtrum ſcil. Vigonis de ranis cum mercurio, retinuit.

Io. de Vigo itaque nobis tradit ex mercurio vulgi vivo duo medicamenta; vnum eſcaroticum, & detergens: alterum anodinum, atque dolores ſedans, indicare volens ipſe, & cum eo totus Chirurgiæ ſenatus, anodinum toto cælo eſcarotico eſſe contrarium.

Nihilominus, vel ambitione, vel ignorantiâ, vel utraque textum, & ſententiam viri optimi evertunt (in jure crimen falſi admittendo, cujus defenſionem perpetuam nunc ſuſcipio) illumque inſuper cachinnis excipiunt, eò quod mercurium oleo laurino ſecundum artem, & ſalivâ extingui juſſerit; ſed ſicut craſſa ignorantia animo non ſincero fermentata, mutilarunt & infamarunt Hippoc. Chymicum; ſic quoque Auctoris intentioni ſenſum toto cælo contrarium ſuppoſuerunt. Coquit nimirum dulce

hoc sodalitium mercurium vivum aquâ forti solutum cum axungia viperina, & oleo vsque ad humidi aquei absumptionem, asserens, atque peiorans coquendo causticum hoc dulcescere, quod non solum contra experientiam, sed etiam contra claram veritatem pugnat.

Vigonis Emplastrum anodinum deformatur in causticum.

Nam dulcem si desideras, satis est, ut eum extinguas cum oleo, & saliva juxta auctoris mentem, vel accipias mercurium dulcem, vt extat in Pharmacopolis, quià vterque ab alcalibus non tangitur, eò quod nihil acuti habeant, vt mox mechanicè ostendam.

Paulò ante demonstravi argentum vivum, seu mercurium vivuum (voca vt lubet) in aqua forti solutum, cum alcali tartari præcipitatum cadere in obscurè flavo calore, alcali ab eo sorbente pro majori parte causticum acidum illi ab aqua forti impressum: sed in hoc

emplaſtro mercurius cum aqua forti ſolutus cum axungia viperarum ad humidi aquei conſumptionem coquitur, fitque maſſa griſei coloris; cui maſſæ ſi affundes alcali tartari mediæ horæ ſpatio videbis alcali pinguedinem penetrans acidum corroſivum ab aqua forti relictum abſumere, mercuriumque obſcurè flaveſcere ſimili prorſus modo, quo fit in mercurio ſimpliciter aquâ forti ſoluto, & juxta mentem Vigonis præcipitato: adeòque mercurius ſic ſolutus, & cum axungia coctus, nullo modo dulcis evaſit, vt falſo teſtantur inepti coctores, ſed remanet corroſivus per eorundem propriam confeſſionem: aſſeverant enim *mercurium aquâ forti ſolutum coquendo in axungia dulcem fieri*, & poſteà fatentur per eundem *condylomata, carnes putridas, & ſimilia abſumi*: quæ duæ aſſertiones inter ſe invicem adverſis frontibus

pugnant: Illud eſt, quod movet Hippoc. in dulcem riſum dicentem: *neſciunt quid faciunt.* Ex fructibus ergò & operibus cognoſcetis eos, id eſt, opera ignis probant ignem verum, & mercurius condylomata abſumens eſt verus præcipitatus, eò quòd facit operationes mercurij præcipitari, quod oſtendi ex propria eorum confeſſione, nec non per alcali affuſionem, ambo enim obſcurè flaveſcunt, tàm ruber præcipitatus Vigonis, quàm hic cum axungia coctus.

Deploranda ſanè eſt mortalium conditio, dum omnium artium celeberrima medicina, atque noboliſſima noſtris temporibus à ſtupida ignorantja dirigi permittitur & ob id meritò omnium artium viliſſima proclamatur.

Nonnè docent clara, & luculentiſſima doctrînæ lumina veteres noſtri ità ſe habere terreſtrem mercurium ſicut cæleſtis mercurius ſe habet? Et ea, quæ

ſunt in ſuperis, pariter hic eſſe in inferis? Et cui planetæ mercurius jungitur, id eſt cui virtuti connectitur, ejus naturam quoquè ſuſcipere? cum ſit omnium rerum ſeminibus prægnans.

Mercurius pracipitatus cauſticus. Ioan. de Vigo deſiderabat mercurium terreſtrem cauſticum, undè prædeceſſorum ſuaſu, illum junxit cum planeta terreſtri, cujus virtus erat ignea, & cauſtica, hujus naturam amplexus eſt, & cauſticus evaſit, juxta veterum doctrinam, qui vocatur mercurius præcipitatus Vigonis.

Deſiderabat etiam idem ipſe de Vigo mercurium terreſtrem anodinum, undè rurſus veterum doctrinam ſecutus illum junxit cum anodinis rebus, axungijs nimirum, oleis, & ranis, quorum naturam aſſumpſit, atque anodinus factus eſt.

Adeòque mercurius accipit formam ejus rei, à qua ſoluitur, illique commiſcetur, vt de alcalibus vegetabilium ſatis luci-

dè ſupra oſtendi: qui habet aures audiendi audiat.

Hinc patet, inventorum præcipitati, vt & Emplaſtri anodini (fuerit ne Vigo, an alius, meum non eſt hîc indagare) non ſolum habuiſſe experientiam, ſed cauſarum quoque cognitionem, vndè ſapientem fuiſſe neceſſe eſt: adeoque reformare ſcientificorum actiones, frivolâ, & abſurda eſt ignorantia, inter phræneticorum deliria reputanda: quarè melioris operæ prætium ex commiſeratione veſtra me facturum puto, ſi hanc ſine ſale diſceptationem perpetuo ſilentio clauſero, nè in pharmacopolarum tyronum, atque vulgi riſum abeatis, verum vt impoſterum, quæ neſcitis, diſcatis, priuſquam contra veritatem, & antiquiſſimam Hippocraticam medicinæ ſcientiam veſtrâ ſcurrilia effutiatis, quibus fateor longè vos eſſe me ſuperiores; hominum enim ineptias, tam

eruditè, & ornatè depingere, & decorare noſtis, ut hac in arte meritò vobis faſces ſubmittantur. Nè autem perpetuus, & ſonticus fiat veſter morbus, ſaltem curate, vt ſæpiùs ejuſmodi vomatis.

Porrò mercurius præcipitatus, qui jam ab aqua forti cauſticus evaſit, pro carne putrida abſumenda omnium peritorum Chirurgorum aſſertione cuilibet unguento juxta exigentiam poteſt commiſceri; quid ergo anodina compoſitio cum præcipitato, præſertim in regionibus ubi axungia viperina auro clariùs venditur? vndè non ſolum hæc axungia contra inventoris intentum præcipitato commiſcetur, ſed inſuper pharmacopœis odioſa, atque moleſta (præſertim dum porcina cum præcipitato idem præſtet) ægrotis verò inutilis evadit.

Audiviſtis nunc veritatem amantes lectores, quo funda-

mento emplaſtrum hoc de ranis cum mercurio reformatum ſit, ad vos nunc ſpectat judicare, utrum ob id Ioh. de Vigo vir ingenuus ignominiâ contumeliosè affici meruit? Et vtrum ſit toleranda ſterilis illa, & à veritate aliena, inſipidaque doctrina, quæ non ſolum contra naturæ ordinem, ſed inſuper contra prædeceſſorum noſtrorum rectè inſtituta ineptiſſimè debacchatur, quà ſtudioſa juventus à teneris annis erudiatur, cum quibus creſcit imperitiæ virus, fitque vulnus incurabile. Sed hæc tandem non eſſent ſummi momenti, niſi hominum ſalus periclitaretur; aquam enim ſimplicem pro cordiali, acetum pro epileptico remedio, cauſticum pro anodino, toxicum cupri pro ſalubri medicamento ægris propinant; ab hujuſmodi profectò nulla eſt languentibus ſperanda ſalus, ſed tantummodo nummorum ſtulta profuſio, & demum ipſius quoque vitæ jactu-

ra: ad gharamantas itaque cum eorum veneris ſpiritu fictiſque receptulis ab orbe civili exulent, vt ibi fleant ſicut fæminæ, cum non pugnaverint ſicut viri.

Mercurius ſublimatus. Ordo poſtulat, vt oſtendam, quid ſit mercurius ſublimatus, cum illum pro inſtrumento poſuerimus in alcalium examine. Quomodò autem hic paretur, docet Hippocr. Chym. cap. 29. vbi notandum, quod vitriolum rubificatum, vel ad rubedinem calcinatum non additur, vt mercurio pondus augeat (ut exiſtimant magnifici domini cum ſociis, alias non calcinaretur ad rubedinem ſummam, ſed ad albedinem ſolum, vt in diſtillatione vitrioli fieri ſolet, cujus caput mortum ex ſpirituum diſtillatione relictum huic negotio aptiſſimum eſt; adeòque non indigemus ejus ſpiritu, vt mercurio pondus addat) ſed additur, vt nitrum ſulphureum appræhendat ſulphur immaturi metalli in rubificato

vitriolo delitescens, quod suprà ostendi, junctisque viribus mercurium dissolvant; hæc est ratio, quâ vitriolum rubificatum requiritur. Quantitas autem in quadruplo respectu salium additur, eò quod hæc sint facilis lusionis in igne, à qua per vitriolum rubificatum præservantur, reliqua habet Hippoc. Chymic. citato capite.

Idem mercurius semel sublimatus, non indiget cum novis speciebus rursus sublimari, vt volunt inertes approbatores, eò quòd acidos spiritus semel sorptos non exuat, vt eosdem spiritus ex novis speciebus rursus reinduat: & posito, quod centies novis speciebus resublimaretur, nunquam tamen fieret purior, vt falsò testantur: ratio est, quod hac via non separatur externum sulphur, nequè suscipit magis vel minus, quanquam (*legitimè* vt aiunt) millies, & centies millies resublimaretur,

verbum autem *legitimè* hoc loco nil nisi agrestem inscitiam denotat, aliamque vim non habet, nisi quod intelligentibus nauseam moveat; sed tantum recipit, quantum illi satis est pro sui saturatione: quod sciunt, qui aliquandò mercurium in aqua forti solverunt, quæ vbi satis potens non est, intactum manet granum mercurij, & vivum, quiâ bibere non potuit, quod non erat, & vice versâ aqua solvere non potuit, quia acidum sal illi deerat. Profectò à Pharmacopœorum tyrunculis *legitimè* ad pontem asininum cum hoc *puriori mercurio*, cæterisque falsis receptulis amandandi essent.

Mercurij sublimati vel præcipitati revisificatio.

Cum verò mercurius sublimatus per alcali vegetabile ab acidis spiritibus liberatur, & ex retorta vivus revocatur; tunc sanè novis speciebus commisceri, ac denuó sublimari potest, quem modum hactenus ignorarunt decani cum socijs,

purior tamen & ſplendidior non fieret, eò quòd in prima ſublimatione omne id, quod quod ſuæ naturæ non erat in fæcibus, & capite mortuo neglexit; minor tamen rediret in quantitate, eò quód à frequenti ſublimatione & revificatione in elementa redeat: ſicut de alcali tartari, de ſpiritu vitrioli, & de aceto ſuprà oſtendi. vid. Hippoc. Chym. cap. 10.

Mixturam mercurij cum vitriolo rubificato, nitro, & ſale antè dictam ſi non paulatim, ſed plus juſto, & majori cum celeritate ſublimaveris, concreſcet in ſummitate capitis mortui mercurius, in criſtallos lucidas & magnas, nitro æmulas, atque adamantis ſplendori nil cedentes, quam rem loquaculi pro magno ſecreto celebrant, arque *mercurium puriſſimum* eſſe affirmant, quibus quadrat ſermo mercurij apud Sendivogium; ſibi ſcilicet à natura eſſe ridere ſtultis; cui

morbo, Cardano teste leviter sine baculo occurrere possunt, edendo cerebra gallinarum, testiculos palumbarum, & testudinum, bibendo aceti albi modicum quotidie; Cardanus notitiam si habuisset de veneris filio, strepidulis doctoribus noviter nato, hunc fortasse aceto prætulisset, cum *epilepticos & melancholicos sanet debite exhibitus*, testibus medicinæ Decanis Austriaci & Norimbergensis collegij purgentur interim humores helleboro nigro, utinam Antycira hoc in casu non deficeret, bibatur jus castrati, & odorentur nymphea flores, qui grato odore cordis spiritus egregiè exhilarant; sculpe in topazio Aristotelem in Tempe spaciantem; hactenus Cardanus: cui addo, nisi summi & nimium sapientes Decani cum socijs, veneris filium approbassent, nemo profectó, vel simplicissimus hominum hunc natum

credidiſſet. Sed ecce magnum, & tacitum illud artificium vobis gratis communico. Concludendo igitur dico, quod etiam mercurius ſublimatus, vel præcipitatus, cum axungia viperina malè tractatus, & aquâ forti mortificatus, nec non alcalibus commixtus, & ex retorta igne nudo revificatus, adeòque debilis & fragilis ſicut alcalia, ut & nulla materia ità deſtrui poſſit, quæ non oſtendat de ſua forma.

Acidum deſtruere, & perficere, & ignem, & ſolem, & acidum eaſdem habere poteſtates.

CAP. VIII.

SEminibus indidiſſe naturam minimam acidi partem ab initio capite ſecundo ex authoritate & experientia oſtendi, eò quod ex ſe ipſis incremen-

tum ſuſcipiant, & multiplicentur, ut manifeſtè in frumenti grano apparet, cujus acidi naturalis quantitas computatur eſſe 8200 pars reſpectu ſui corporis, ut docent arcanorum Myſtæ; quod ſi cum humore mollificante maceretur, convenienti calore adhibito, excitatur ejus acidi innata ſcintilla, quæ ita ſe diſtendit atque dilatat, ut de loco palàm moveri videatur, hoc autem expanſionis motu comprimit, atque ſuperat ſororem quam amat, id eſt, tam alcali proprij corporis quàm illud, quod ex aqua hauſit, illudque convertit in ſui naturam, id eſt in acidum. Hanc motionem tàm cum vulgo, quàm cum Philoſophis fermentationem appellamus. Sic ex hordeo, quod frigidæ naturæ per Hippocr. eſt, non ſolum fit temperatus, ſed etiam inebrians potus nomine cereviſiæ, ex qua per diſtillationis artem elicitur aqua ardens, quæ ante

fermenta-

fermentationem hordeo non inerat, ſpiritui vini nil cedens, qui licet inflammabilis, acidus tamen eſt, ut oſtendit Hippoc. Chym. cap. 18. multiplicatur autem innatum acidum vel ſponte, vel arte, adjectione nimirum ſui ſimilis acidi, quod propter ſymbolum facillimé admittitur (ſimilia enim ſimilibus delectantur) quod communi nomine fermentum appellatur. Si veró minimam illam portionem acidi grano innatam excitare vellemus acido non ejuſdem naturæ, ſed mineralem animam habente, ut exempli gratia acido vitrioli, nitri, ſalis, vel ſimilium tunc generoſius, & potentius deprimeret debilius, illudque ſuffocaret, quod tyrannidis impatiens jugularetur, & in nihilum converteretur.

Sic margarita poſſidet reſpectu ſui corporis 8200. partem innati acidi prætioſiſſimi, cui ſuperveniente acido potentiori

ex aliena familia aceto ſcil. ex ærugine diſtillato (quod ridiculo titulo *menſtruum ſecretum* appellant) tyrannidēque exercente, ſupprimitur in perla rector, atque jugulatur lucidum illud prætioſumque lumen ſolis filius, qui ægrorum vitali lumini lubens ſuccurreret, niſi ab aceto ex ærugine falſo nimirum ſpiritu veneris iniquo dominio ſubigeretur. Perla itaque ſic ſoluta prodeſſe non poteſt, niſi ægri debilis ſtomachus acidum illud ſal (quod ſuprà oſtendi in coraliorum magiſterio) ab aceto ibidem relictum ſubigat. Nam quemadmodum acetum ab ærugine diſtillatum dominatur, atque ſub jugo detinet lumen vitale perlarum; eodem modo in morbis contingit : ſupprimitur nimirum lumen vitale à potiori acido morboſo, teſte Hippoc. de veteri medicina; quod ſi combibatur, ut ab alcali acidum, vel diluatur, atque à loco affecto ſepa-

retur, facilè reſurgit vitale lumen, vid. Hippocr. Chymic. cap. 21. Hinc natum eſt illud famoſum dictum, quod ſicut in Theologia, ſic quoque in Philoſophia non minorem locum habet. *Timor* ſcil. *Domini initium ſapientiæ*. Id ſonat, noli contra præceptum altiſſimi, acida acidis deſtruere, ſed placidè, blandeque fovere, & ſapiens eris: ſic docente Domino. Granum frumenti cadens in terram ſpongioſam, & non in calcatam illam, quæ innatum lumen quoque deprimit (ob id invertitur) ibi ſolvitur, & exteriorem amittit formam, innatum tamen ejus lumen quicquam non patitur, ſed tempore ſuo producit ſui ſimiles fructus, & non diſſipatur, eò quod filius ſolis in ſpongioſa terra ſe extendit, & alcali ſororem, quam amat, amplectitur, quæ prægnans trahit nutrimentum ex eo, ex quo ambo conſtant, producuntque unà ſimul ſui ſi-

miles fructus, & hæc naturalis operatio, atque processus est timor Domini, atque sapientiæ initium.

Cum verò frumenti granum projiciatur in ignem, id est in acidum potentius naturæ suæ non conveniens, vel ex aliena familia desumptum, vel in terram sulphuream, vel in fictum spiritum veneris: tunc fit contra præceptum Altissimi, committitur inobedientiæ peccatum adversus Dominum, granumque tam in materia quam in forma corrumpitur, dissipatur, planèque inutile redditur, non solùm generationi, sed etiam fermentationi, ut de perla in aceto soluta suprà ostendi; sic cessat timor Domini, & loco initij sapientiæ innascitur initium stultitiæ. Ubi notandum quod sicut acidum grano innatum fermentando agit, & se multiplicat, aut in virtute, aut in numero, sic quoque ignis, qui est acidum inflammatum,

agit ſicut fermentum, & non ceſſat, donec reperit, in quod fermenti more agere, illudque ad ejus ſimilitudinem æquale ſibi reddere poſſit. *Ignis eſt acidi fermenti inflāmatio.*

Adeòque, quicquid diſſolvitur in acido extra familiam ſuam, vel innato potentiori, ſtatim ſupprimitur ejus debile acidum, & diſſolutum acidi diſſolventis naturam induat, neceſſe eſt; acidum enim cum ſolvit, coagulatur, & combibitur ab innato alcali rei, & ab acido ſolvente creſcit ejuſdem rei pondus, ut de ficto veneris ſpiritu in coralia agens ſuprà, & in Hippoc. Chym. de mercurio ſublimato oſtendi: Omnia inquam creſcunt pondere ab acido externo, quod internum pro viribus ſupprimit, vel jugulat, & id non ſolum in via humida quam oſtendi, ſed etiam in via ſicca ignea & ardente: cujus exemplum ſit ſequens mechanica.

Minii præparatio.

Plumbum ad pondns drach-

marum centum exuſtum reverberij flamma ex aridis lignis in pulverem qui valde rubet (nam debile acidum plumbi ab imperioſa acida flamma accenſa ſupprimitur) perdit plumbi nomen, atque figuram & igneum colorem reinduit; à lucente autem rubedine ratione domitoris acidi minium vocatur. Hoc lance expendito & invenies minium decem drachmis auctum ex flamma accenſa: & quemadmodum in via humida coralia ſoluta in falſo ſpiritu veneris, & coagulata augmentum ſuſcipiunt; ſic quoque plumbum in via ſicca & ignea creſcit, & augmentatur ab acido in flamma, Hippoc. Chym. cap. 26. Eadem enim eſt ratio, quam decani cum ſocijs capere non poſſunt, dum vociferant, *pondus illud ad decem ſcil. drachmas in minio auctum non provenire ab acido ex flamma accenſa, ſed ab aere.* Ab aëre illud pondus minio? Decani! quo ruitis? Ad

Anticitas cum antecedente grege fideliter hortor. Nam Philosophorum teſtimonio aër eſt naturæ cribrum, per qnod virtutes & influentiæ tranſmittuntur, vacui impatiens, nullo modo per ſe condenſabilis, ſed immortalis & ſubtiliſſimus fumus ab igne cœleſti accenſus &c. In illo habitare ſolis filium oſtendi ſuprà, qui non aſſumit corpus, niſi cum ſorore ſua, quam amat, id veterum, & neotericorum verè Philoſophantium auctoritate, & experientiâ adſtipulantibus. Adeòque aër cum ſit ſubtiliſſimus, & de ſe incondenſabilis non poteſt minio addere pondus.

Aër ipſe non levitat, nec gravitat, neque propria ſponte comprimitur, niſi vi quadam in ſclopeti canna, ex qua rurſus vi quoquè erumpit. Idem quoque apparet in organo vitreo, quod ſpeculum vocant calendarium, aër in illo comprimitur quidem à frigore, & à calore

rurſus rareſcit, & dilatatur. Si ergò aëre tempore frigido minium gravitaret, calido rurſus levitaret: ſed minium quocumque tempore æqualiter ponderat, adeòque aër non eſt, qui minio pondus addat.

Poſito autem, & non conceſſo quod ſolis filius in aëre habitans in minio corpus aſſumeret, attamen id non fieret niſi annorum ſpatio, ut in nitri matrice, & vitrioli minera oſtendi: ſed minium jam jam ex fornace tractum, & adhuc fervens ponderat tantum, quantum poſt annos, adeòque nec ſolis filius ſibi facit tabernaculum in minio, neque illi pondus dat.

Aër cum ſit vacui impatiens, ut Philoſophòrum auctoritate oſtendi, ſemper repletus eſt aqueo humore, qui in frigido confeſtim in aquam concreſcit. Exemplum dabo domeſticum: cum frigidum bibimus æſtatis calore ex vitreo calice, quàm primùm calix frigido impletur,

ſtatim

ſtatim turbatur, quia aqueus vapor per aëra diſperſus à frigido condenſatur, ibidem adhæret in tanta copia, ut aliquandò guttulæ decidant. Mirum quàm efferunt criſtas, quam altè reboant: at at illum eſſe obgannient gaudentes, me vix evadere poſſe, vaporem aqueum, qui à minio ex aëre trahitur, eique pondus addit; ſed aqueus veſter vapor in frigido concreſcit, & in calido rurſus rareſcit: quod probat ridicula, & puerilis veſtra mechanica: *caput morttum nimirum vitrioli* (id eſt fæx vitrioli ex qua ſpiritus ſemel diſtillando expulſi ſunr) *aëri expoſitum rurſus exſaturatur vitrioli ſpiritu, quod ſi diſtilletur, denuò ſpiritum edit.* En curioſe, & veritatem amans lector, hæc eſt probatio (quod ſicut caput mortuum vitrioli rurſus in aëre exſatiatur ſpiritu, ſic quoquè minium ex fornace eductum ex aëre exſatiatur pondere) non

non minus anilis, quàm puerilis, quam, ſicut omnes reliquas falſas, & malè intellectas oſtendi, ſic quoque hanc falſiſſimam, & minimè ab integro rithmulorum collegio intellectam demonſtrabo.

In vitriolum enim ſemel tyrannidem, vivum nimirum ignem paſſum filius ſolis non agit magis, quàm in ovum coctum pro pulli excluſione: trahit autem vitriolum uſtum ex aëre ratione ariditatis, quià exſuccum, non quidem acidum ſpiritum vitrioli, ſed aqueum vaporem, qui aqueus vapor, quandò vitriolum incaleſcit vel à ſole, vel ab igne, rurſus fugit ad aëra, quemadmodum omnis aquæ proprium eſt. Nam iſtud caput mortuum, ſi rurſus in aëre vitrioli naturam indueret, famoſus ille ſpiritus vitrioli diſtillator, apud Amſterodamenſes, qui non ſolũ tertiæ ferè parti Europæ, ſed etiam omnibus navibus, atque utrique Indiæ

de ſpiritu vitrioli providet, & quotannis conſumit multa milliaria librarum; ſi diſtillatum aëri expoſitum rurſus vitriolum fieret, Fortunati utique ſacculo ſimile eſſet: ſed ſicut falſum eſt, quod caput mortuum vitrioli redeat in vitriolum, ſic quoquè mendacium eſt, quod aqueus vapor minio pondus addat. Probatur experientiâ.

Accipiamus ſaltem minij unciam, ſicut venditur, illud in vaſculo vitreato terreo, largo, & humili furno piſtoris calido per noctem imponamus, vel etiam ſoli meridiano exponamus, cujus calor non ſolum humidum minium, ſed etiam paludes, lacus, & flumina exſiccat: ſic quoque humidum aëris ſi quod minio ineſſet, expelleret; ſed idem pondus minij, quemadmodum poſitum fuit, ex furno, vel ſolis calore retrahitur: adeòque quod minio pondus dat, non eſt filius ſolis, neque aër, neque aqua;

esse ergò præter decanorum, & approbatorum sterilem & illepidam vociferationem, aciditatem in flamma accensa, necesse est, quæ sicut salsus spiritus veneris tyrannidem exercens supra debile acidum in perlarum medulla, vel in coralijs, eisdem pondus addit; sic quoquè in flamma acidum accensum, imperio suo, & tyrannico more, debile acidum in plumbo supprimit, fixatur in alcali, eique dominatur atque pondus dat. Hippocr. Chym. cap. 26.

Unde veritatis amans lector quisquis es, animadvertè, si in dubijs infinitis quæ in arte longa quotidiè occurrunt, confugeres ad hos decanos reliquosque socios, quam utilitatem haurires? Id ipsi simulata, flebilique sua scientia toti mundo ostendunt; cum aquam simplicem sal tartari volatile, & cordiale incomparabile esse judicant: & quibus insuper pompo-sis, ampullosisque verbis, hanc

ſine erubeſcentia non exornant;
Et languentibus, proximoque egeno commendant! ut ſuprà capite de ſalium differentia proprijs ibidem citatis verbis oſtendi: acetum diſtillatum eſſe veneris filium: acidum acidum non eſſe in granis Kermes: aurum non eſſe fixum & conſtans in igne: mercurium aqua cauſtica eroſum fieri dulcem coctione cum viperina axungia; Minium acquiſiviſſe pondus ab ab aëre, & alia infinita abſurda, ut paulatim manifeſtum fiet. Vah his ineptijs & falſitatibus juventutem inquinare? de lana caprina ſemper diſputare, & finito certamine in nihilo contradicentem ſuperare, nec quicquam aliud quàm inanem halitum lucrari? Sic veritas teſte Philoſopho non quæſita quandoque in lucem venit ſi licet. Sed miſſos facio jejunos hos medicinæ interpretes, qui tranſeunt ad practicam, ſicut aſinus ad fœnum, neſciens ad

quid roſtrum porrigat. Quare acidum in igne probare pergam, non minus nobili quam utili & jucundo exemplo.

Suprà oſtendi, quod vegetabilium ſalia ſervent eorum formas illæſas ab igne communi, illiuſque violentiæ magis minuſque illudere. Et ſi in vegetabilibus hujuſmodi potentia viget; nonne mineralem familiam, magis vel minus perfectiorem gradum attingere neceſſe eſt? Ad rem noſtram; in exemplo ſit ſilex, in igne conconſtantiſſimus; & coralia (rubra eligenda ſemper) minus conſtantia.

Silex quantum à coralijs differt, inquiritur.

Silex (candidus eligendus) nullo acido liquore, nec ab ipſa aqua forti corroditur, quia æquale ſuæ naturæ temperamentum acquiſivit; id eſt, tantum acquiſivit acidi, quantum ejus alcali ad juſtam lancem ſaturari potuit, nam ſi tantillum alcali ſuperabundaret, externum acidum facilem ingreſſum haberet.

Silex itaque à nullo acido, nec à falſo veneris filio diſſolvi poteſt, propter æqualem acidi & alcali perfectam mixtionem.

Coralia verò, cum à natura non ditata ſint tanto acido ad proprij alcali ſaturationem, ob id minus ſunt conſtantia, undè ſi acidum quodcumque manifeſtum affuderis, ſtatim illa corrodit, ab ijſque combibitur tanta ejuſdèm acidi quantitas, donec cum alcali in æquilibrio ſtet; & exindè coralijs ſolutis pondus accreſcit, ut ſupra in magiſterio communiter præparato oſtendi.

Silex in igne coctus ſicut acidos humidoſque liquores non recipit, ſic ex acida ignis flamma neque augetur, nequè pondere diminuitur, quia in illis non ſuperabundat acidum, quod evolare poſſit, neque alcali ſitiens, quod ex carbonum, vel aquæ fortis ſal acidum bibat: Sed moritur ſolum gluten

illud nutritiuum, quod in perlis, oculis cancronum &c. pelliculis ſimile oſtendi, quæ à falſo veneris ſpiritu non ſolvuntur, quia pingues.

Coralia verò in flamma (vel carbonum, vel lignorum) decenter coćta creſcunt pondere, quià alcali ſitiens in eis ſupereſt, quod à proprio acido exſaturari non potuit; vndè externum, vel humidum, vel accenſum in flamma facillimè ſuſcipiunt, hujuſque acidi ſuſcepti gratia pondere creſcunt; vt in magiſterio ſuprà oſtendi.

Silex in igne coćtus, donec dehiſcat, fit cauſticus, & carnem vivam, & mortuam in putrilaginem vertit.

Coralia verò ſimiliter in igne coćta, vel calcinata, donec dehiſcant, carnem nequè vivam, nequè mortuam tangunt, quià fiunt pulvis ferè inſipidus.

Silex coćtus vocatur calx.

Silex coćtus, donec gluten id eſt alimentum moriatur, vo-

catur calx, quæ adhuc recens aqua aſperſa effervescit, agitque ejus acidum in potens & proprium alcali, amboque vertuntur in indolem petream, quæ quicquid apprehendit, ſecum coagulat.

Memēto quod in fundo maris nata ſint &c.

Coralia aptè cocta per ſex dies, & noctes, donec alimentum moriatur, in flamma è lignis, vel carbonibus creſcunt in pondere, aqua aſperſa non incaleſcunt, quià acidi non habent tantùm, quantum pro mutua pugna, & actione ſatis ſit, neque coagulantur in petram.

Calcinato ſilice cum alcali vegetabili extrahitur lixivium, quod cum pinguedidine coctum fit ſapo.

Calcinatis coraliis ſi addatur alcali vegetabile, hoc ab eis elicit acidum ex flamma hauſtum, & coralia cadùnt in pulverem album inſipidum.

Calcinato ſilici ſuperfunde acetum diſtillatum, hoc ſolvit

ejus alcali cum bullis, ſtrepituque.

Calcinatis his coraliis cum idem acidum affuderis, ſolvuntur ipſa totaliter abſque bullis, & ſtrepitu, eo quod per ſex dies, & noctes ab acida flamma ſaturata non amplius ſitiant: cui ſolutioni affuude ſpiritum vitrioli verum, qui (vt ſupra oſtendi) deprimit debilius acidum aceti diſtillati, & ſibi aſſociat coraliorum alcali; ignis verò vel vita coraliorum vnitur cum aceto, & ſic tota compoſitio rubeſcit. Hæc rubedo eſt coraliorum vita Paracelſo teſte, quam ſeparare diſce obſtetriciâ manu, & habebis cordiale non contemnendum, de quo plura hoc loco dicere vetat Plato. vid. Hippocr. Chym. cap. 27.

Quemadmodum ſilicum vita vel acidum eſt candidum vel obſcurum, vel in viride tendens juxta innatum humidum, ut docet vitrificatio: ſic cora-

liorum rubrorum eſt rutilans: quæ colorum, & virtutum differentia provenit ab eorum primo ſemine, quod ars facere non poteſt, & ſi quis glorietur, mendax eſt: Sed ſemina ad maturitatem perducere, vt eorum fructum oſtendant, Philoſophis, non autem idiotis conceſſum eſt.

Adeòque corallia noſtra calcinata non evadunt calx, quià proprietates calcis non habent, ut ridiculi, & putiduli agni chordiani innocenter balant: *nam quanto apud nos pretio ſunt Indicæ margaritæ; tanto apud indos corallia;* ſunt ergo corallia ipſorumque corpora, ſicut omnes cæteræ gemmæ, quæ formas ſuas à limpidiſſimis cæli & ſolis fontibus hauriunt, ex puriſſimis guttulis cæleſtibus influentiis imprægnatis oriunda, undè plurimas ſublimeſque in ſe virtutes poſſident, quas eruere ſi propoſitum ſit, propius accedere, ac clauſas fo-

Coralia calcinata non ſunt calx.

Tintura coraliorum vis.

res aliter aperire oportet, quam recepta hinc undè malè intellecta ostiatim emendicare, ægrotis quid pro quo porrigere, atque veritatem rabiosa, & inusitata maledicentia petulanter invadere. Ignarum autem vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt iners à prima lectura, quod non intellexerit, contemnat, & fætidis calumniis aspergat: nequè tamen judicat se ignarum iri visurum, imò plurimum sapiens; verum hoc ipso stultitiam suam verè sapientibus palàm facit, quandò coram sui similibus sapere videatur; miserum enim est, quod vt sibi nomen paret, omnium intelligentium ludibrio se exponit.

Ferrum quid? Martigeni scarabæi provocant aquilam, aspicite fratres luctuosum certamen.

Cùm hactenus probaverimus acidum destruere, & perficere, hoc capitulo aptè quadrare videtur, vt agamus de destru-

ctione ferri. Ferrum igitur differre ab omnibus aliis metallis, constat ex terreis principiis, undè acidum ejus sorore alcali carens habitat in terrea inconstantissima materia, qua propter sponte evanescit, vel externo acido adveniente facillimè innatum illud opprimitur, & exindè tota ferri substantia in rubiginem vertitur. Hoc volatile acidum ferri animadvertit Hippocrates: unde in aqua extinctum acquirere robur, docuit de diæta; eò quòd levissimum alcali in aqua sit verum confortans levissimi acidi in ferro, & fabri cultrarii alcali animalium pariter volatili illud fortificant, vt ostendit Hippocr. Chym. cap. 19. Hanc ob caussam non iniquè Aristoteles 4. Meteororum: ferrum à cæteris omnibus metallis sejungere videtur. Aurum inquit: argentum, æs, stannum, plumbum, argentum vivum, ad aquam pertinent; ferrum verò ter-

Crocus martis naturalis.

reum eſt. Et Galenus in quarto de facultatibus ſimplicium medicamentorum dicit ; Ferruu corpus eſſe terreum , & craſſum &c.

Rubigo eſt crocus martis naturalis. Degenerante itàque acido, vel ſponte mortuo, vel â fortiori ſuperato , reſtat terreum principium (ſicut de alcali tartari docet Hippocr. Chym. cap. 10.) quod rubigo à veteribus, & medicinæ practicis teſte Dioſcoride appellatum eſt.

Arte quoque ex ſcobe , vel limatura martis præparatur hæc rubigo , cum ei acetum acerrimum perfunditur , & in ſole exſiccatur, quæ rurſus debet aceto immergi, & exſicccari : poſteà aqua communi lavari , & exſiccari , quæ iterum pulverizata, & attenuata reſervatur.

Aurum vertit ferrum in crocũ vel rubiginẽ. Et quemadmodum acetum, ſic quoquè omnia acida quotquot ſunt , ferrum in rubiginem vertunt ; imò ipſum aurum occultè acidum illud confeſtim in rubiginem vertit , ut

cap. 2. ostendi. Undè patet causa, quarè aurum ferro conglutinari nequeat, priusquam cupream induat naturam, ut intrepide de clavo aureo ostendit Hippocr. Chym. cap. 28. Veritas enim non offendit nisi eos, qui eam odio habent: Dominus AUBERT Nobilis Gallus in Naturali, & morali Historia Insularum Americanarum vnicornu non animal quadrupes, sed piscem esse cujus in fronte cornu nascitur, oculari teste demonstrat: hic inquam non quidem veritatem amantes studiosos, sed eos solum, qui cornuum illorum monopolium instituerint graviter offendit. Sic nunquam legere contigit, Ethicos, & Politicos veritati invidere, ut fritinnit rauca cicada, atque cuculi cuculando subscribunt, & approbant. Omnis enim qui timuerit veritatem, perfectus nondum est, eò quòd sapientem quicquam timere non decet.

Clavus aureus.

Vnicornu.

Hippoc. Chym. veridicus. Volui ergò, vt meus Hippocr, ubique veridicus ſit, neque veritatem taceat: & nihil timeat, neque ſperet vel amicitiam, vel odium, neque reſpectum habeat alicujus ſectæ, nominetque res per proprium nomen, ſine ſollicitudine offendendi, vel placendi, ad imitationem Thucydidis, qui videns ſcripta Herodoti in eſtimatione magna: malo inquit, diſplicere veritatem dicturus, quam placere enarrando fabulas, quià diſplicendo lucrum facio, & noceo placēdo. Sed redeo, undè digreſſus ſum. Rubiginem itàque ferri antiquiſſimam, ut oculis magis arrideret, cæperunt curioſi acuta flamma in levem pulviſculum exurere, & á pulchra rubedine crocum martis appellare.

Croci martis inventio. Cum autem uſus, ætas, & experientia quotidiè doceant animadverterunt eſſe admodum longum & tædioſum modum ferrum per aceti aſperſionem convertendi in rubiginem,

qua

quapropter limaturam, vel ferri ſcobem in acuta flamma coxerunt, cujus accenſa aciditate unico die plus leviſſimi ac rariſſimi rubicundi pulveris factum fuiſſe deprehenderunt, quàm cum aceto in menſe integro; abjecerunt ideò tædioſam, & longam, & celeriorem operationem amplexi ſunt. Hunc pulverem à rubedine crocum martis appellare cœperunt.

Ferri itaque limatura, vel ſcobs, vel rubigo naturalis, vel artificialis, vel cum aceto eroſa, & poſt in flamma reverberata, vel ſine aceto ſed ſimplici flamma, vel cum aceto ex ærugine falſo ſcil. ſpiritu veneris in pulverem rubrum, vel liquorem converſum (ad idem enim valet) habet per os aſſumpta facultàtem roborandi, undè convenit ſtomacho, & hepati laxo, dyſentericis, lientericis, & omnibus præhumidis malis, muliebrique fluxui, gonorreæ, urinæ incontinentiæ & omni

Crocus martis vario modo paratus aperit & adſtringit.

laxo morbo. Et idem ferrum etiam contrario modo ſe habet; lienes magnos præhumidos, & eorum obſtrutiones reſerat, mulierum menſes promovet, quare & juvenculas quaſdam (non omnes) pallore ſqualli- das, & decoloratas ſanitati & pulchritudini reſtituit. Adeò- que ferrum per ſe aperire, & adſtringere Philoſophos, & practicos unanimi ſententia do- centes invenio, idque etiam ab experientia didici, quæ omnium magiſtra meritò celebratur, & haberi debet.

Itàque vel fraudis, vel igno- rantiæ ſuſpicione non carent, qui ab ejus præparatione ſingu- lari, ferrum vel adſtringens, vel aperiens eſſe effæminata voce contendunt: quâ ignorantiâ, niſi in miſerorum ægrotantium interitum reſultaret, lubens im- merſos ſinerem. Diſcite ergò, non quidem à me, qui omnem alioquin gloriolam ſprevi ſem- per, ſed à Datore omnis boni,

quià plus credendum est experientiæ frequentissimæ, turbæque dextrè Philosophantium, & veraciter practicantium, quàm aut manipulo calumniantium, aut multitudini medicinæ instrumenta ignorantium.

Quibus morbis obest rubigo i. crocus martis.

Quj verò ferrum in omnibus morbis commendant, & in omni hydrppe, Hepatis scirro laborantibus, in inveterato ictero, præsertim febre præsente, in melancholia hypochondriaca, aut stomachi vitio propinant: hi non sine ægrorum pernicie multum errant. Magnos quidem lienes humore laxatos, & tumidos ferrum egregiè emendat, sed in scirrum densatos, tantum abest ut dissolvat, quin potius confirmet, & ejus acidum fabrum absumendo in lapideam duritiem cogat. Adeòque ferrum vel limatum, vel in rubiginem quocunque modo conversum semper fuit ad lienes magnos certissimis experimentis nobilitatum, non autem

Quibus prodest.

ad ſcirros diſſolvendos.

Sic ferreæ aquæ, & acidulæ ſplenem quoquè tenuare valent, & omnes obſtructiones infimi ventris ab acido morboſo adhuc fluido prodeuntes reſerare, ut clariſſimis experimentis docet Hippocr. Chym. cap. 16. Humorem acidum ſcilicet conſumendo, fibras corrroborando, laxaſque contrahendo, ut hinc calor inſitus in membro corroborato fortius aſſurgat, & quod reliquum eſt, digerat: Undè qui in ſicccis, aridiſque hæpatis, vel lienis malis ferrum commendant, atque aperiens inibi non ſine fraude, vel ignorantia vocant, impoſtorum, vel ignorantum numerum non effugiunt.

Ferrum enim contra indicata ut oſtendi, exhibitum tunc revera deleteria vi non caret, ut rectè Avicenna docuit: excitat enim inteſtinorum cruciatus, ariditatem, ſcabritiemque linguæ, ſiccitatem corporis, alvi ſtipti-

citates, & capitis dolores, eò quòd non solùm manifestum istud fermentum stomachi, sed & reliquorum viscerum occultum acidum absumat, & vitale semen absorbeat; illius autem cum sit parva quantitas, nimirum 8200. pars sui corporis, mirum non est, si ab assumpto croco martis (etiamsi aperitivus sit, ut ignoranter blaterant) malum vehementius in ægri pernitiem augeatur: tunc à tergo derogant Pharmacopolæ, quod pixidem erraverit, illiusque bonis moribus detrahunt.

Quod si veterum fidelem admonitionem, nostramque experientiam non intelligunt, sed pertinaciter consilio repugnant, fieri poterit, ut tandem quotidiana experientia, & ægrorum interitus hujusmodi hominibus discere recusantibus veritatem persuadeant.

Sic repletur mundus hinc indè collectis, malè intellectis, falsis, & ambiguis receptis, &

veterum diligentes obſervatio-
nes floccipenduntur, fitque no-
va, iners, ambigua, anceps,
ſumptuoſa, atque ſpeculativa,
infinita, & ſine fundamento
medicina, quæ ab idiotis ma-
gniloquis verbis ſub altæ do-
ctrinæ fuco fovetur, qui cum
rerum vires ignorent, multis
inter ſe ictibus digladiantur,
acriterque debacchantur, non
ſolum de aperienti vel conſtrin-
genti ferro, ſed de infinitis alijs
quorum quædam, quantum ar-
gumenti ratio permittit, in pro-
ximi neceſſitatem elucidavi, ſic
incertis concluſionibus, atque
vanis opinionibus perſtringunt
ſtudioſorum ingenia, & in de-
trimentum proximi, atque artis
infamiam, fabulis mendacibus
ſubſcribunt, & approbant, ve-
ritati è contra minime ſtudentes
magnos ſe jactitant doctores,
qui tamen ad ſcientiam nun-
quam pervenient, quia putant
jam ſe perveniſſe, & antece-
dentem gregem ſequuntur, ut

Seneca rectè dixit. Sed ad rem redeo.

Diofcorides ferrum duplici modo tractat, vel ex eo ferruginem parat, vel id extinguit in aqua vel vino, ambabus tamen præparationibus adftringentem vim adfcribit, non autem unam adftringentem, alteram aperientem vocat: nam quicquid ferrum aperit, id contingit ab acido fpecifico in corpore degenerante, quod natura in alimentum recipere non potuit, ideòque ratione acidi faporis in ferrum ruit; fic vifceribus paulatim roboratis, natura illud unà cum detento excremento per alvum deturbat. Hinc Helmont ferrum aperire *inquit* poteftate fpecifica, & appropriata, contingere vero qualitate fecunda, undè non provenit utraque virtus ferri ab ejus mercurij abfentia vel præfentia, quem ab eo extrahere fine ulla veritate jactitant; fed provenit ab attractione fpecifici acidi in

Mercurius ferri non reperitur nisi in cerebro irafonum.

corporibus morbidis, ut oftendit Hippocr. Chym. cap. 16. & 28. quò lectorem remitto, ne faftidiofà repetitione ibidem dicta hîc repetere neceffum habeam.

Quemadmodum autem ex cupro eximias virtutes; fic ex ferro mercurium extrahere illis concedimus: & ficut mundo & ægrotis, fic & nobis hæ vanitates naufeæ funt, & femper fuerunt: fundamentum enim in natura non habent, undè ea cum fuis magiftris ex foro bonorum explodimus atque ejicimus: dum è contra cum veritatis doctrina, & fcientia vetuftiffima nobis res eft, quam antiqui juxtà hominis naturam invenerunt, atque judicarunt dignam quæ Deo adfcriberetur, ficut etiam in veritatis fchola receptum eft, ut habet Hippoc. de veterum medicina. Docet enim ibidem, quemadmodum multiplex acidum in macrocofmo: fic etiam in corpore humano,

no. Et libro de arte: quodlibet acidum suum quoque habere ventriculum, qui tamen vocali collegio noti non sunt; ea propter addit, quos norunt illi, quibus hæc res curæ erit. Cum autem sit facilius non intellecta receptula hinc indè surripere, & approbare, sinceritatem & virtutem supprimere, atque calumnijs arrodere, quam notitiam ventriculorum corporis humani ediscere: mirum ideò non est, medicinæ instrumenta ignorare eos, qui ventriculorum curam non habent: si enim *inquit* senex, constitutionem ab initio non cognoscunt, & quod in corpore dominatur, non poterunt ea quæ homini conducunt, offerre. Ecce causa, quarè crocus martis aperitivus in manibus superficialium & ignorantum fiat constrictivus, & vice versâ, quia propria instrumenta non cognoscunt, & activa passivis in medendi methodo applicare ignorant; quià ven-

triculorum & ſaporum notitiam non habent, neque ex Hipocrate didicerunt, quorum detexit quamplurima Hippocr. Chym. Hæc eſt cauſa, quà ſicut ſuprà dixi, accedunt ad practicam, ſicut aſinus ad fænum, neſciens ad quid roſtrdm porrigat, niſi quantum ſenſus exteriores, ſine intellectu per viſum & guſtum ad pabula deducunt.

Sed quid Philoſophorum decretis, ab ipſa natura hauſtis ſecuri inſiſtimus? cum ijs nobis negotium eſt, qui de veritate, & artis medicæ præcellentia, ne per ſomnium quidem hactenus cogitarunt, exemplis igitur ex ſapientiſſimæ naturæ officina deſumptis docendi ſunt.

In lienis itaque ventriculo ſano habitat acidum vitale & proprium ipſi lieni, cum verò iſtud acidum degenerat in ſaporem ultra conſuetum, contaminantur etiam vicinæ partes, & illicò pori contrahuntur, corpuſ-

que in ſanitate perſpirabile ceſſat ab actione ; hinc lien intumeſcit à fermenti motu ; iſtud autem non auſcultat purgantibus medicamentis , ut probat experientia : dicto itaque fermento , & ſapori præacido convenit ferrum per os aſſumptum, undè lien paulatim tenuabitur, vel exſiccabitur (dic ut lubet) non autem per vim aperitivam ferri , ſed illa aciditas ibidem detenta amat ſpecialiter ferrum , non ſecus quàm ſitiens potum , cujus exemplum ſit argentum in aqua forti ſolutum.

Aqua fortis habet odorem & proprietatem ſulphuris ferri , quià ex nitro ſulphureo , & vitriolo , vel alumine facta fuit, undè ratione ſymboli amat cuprum , & ferrum , ut ſuprà mechanicè oſtendi. Sicut autem in animalium ſtomacho eſuriens acidum exſatiari ſuo ſimili appetit : illudque ſimile (cibum nimirum) diſſolvit , ac illo delectatur : eodem modo ſe res ha-

bet in macrocoſmo, aciditas aquæ fortis ſit per exemplum ſtomachus eſuriens, qui appetit exſatiari, cui datur pro cibo argentum, illudque diſſolvit, illoque delectatur: cum verò medicinam (ut ita dicam) in hanc ſolutionem injeceris, cuprum nimirum, quo ratione ſymboli plus delectatur, quàm argento, ſtatim deſerit argentum, & rursùs diſſolvit cuprum, totaque virideſcit.

Sic etiam in corpore humano contingere neceſſe eſt; cum natura ſit in omni re ſimilis, vt docuit Pythagoras, & poſt eum Hippocrates.

Et rurſus aquæ forti, quæ hîc ventriculi vicem gerit, gravatæ à cupro ſi injeceris ferrum, quod eſt facilioris ſolutionis vel concoctionis cupro, aqua ſtatim negligit cuprum, ferrumque ſolvit.

Et licet aqua fortis argentum, & cuprum jam depoſuevit: nihilominus aquæ fortis

aciditas, atque proprietas illis dominatur, donec perfusionis ignem liberentur, quod notandum à nostris; alibi enim maximi argumenti erit.

Hunc naturæ communem, & antiquissimum ordinem, & consensum scioli, & Hippocraticæ veritatis destructores cum ignorent, objiciunt, *me falcem in messem alienam mittere*, quasi sit turpe me scire, quod omnibus in arte scire convenit, vel ipsi clari nominis philosophi essent, qui recepta malè intellecta hinc indè surripiunt sine causarum cognitione.

Et quemadmodum argentum, & cuprum molesta erant aquæ fortis stomacho, qui ferro sanatus meliùs se habet; sic quoque morboso hoc peregrino fermento, vel humore (voca vt lubet) per ferrum absumpto, lienis ventriculus, & vicinæ partes meliùs se habent. Sume ergò per os stomoma, vel crocum ejus, vel astringentem, vel *Horatio sterilis rubigo.*

aperientem, quo cum acidum istud fermentum majorem habet convenientiam, quàm cum liene; præcipitanter ideò ruit pervadendo poros, ex lienis ventriculo ad ſtomachum univerſalem, vt ſe cum ferro aſſumpto aſſociet, quod ab acido illo fermento peregrino ſolvitur in nigram, vel viridem fæcem juxta acidi proprietatem, quod alvi excrementa teſtantur: & ſi unica vice acidum hoc totaliter à ferro non abſumitur, repetitur toties, donec lien exſiccationis ſuæ ſigna oſtendat. Sic anima unius entis intrat: id eſt, fermentum morbi intrat in ferrum, & anima alterius exit, quià acidum ferri, vel anima ferri, quæ ferrum conſtituerat, exivit (hinc crocus martis ab Horatio ſterilis rubigo vocatur) ut morbi aciditas rurſus intrare poſſet, Pythagoricorum decreto. Natura enim in microcoſmo agit per eadem inſtrumenta, ſicut in macrocoſmo, ubique

enim ſimilem eſſe docuerunt antiqui.

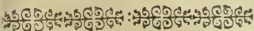
Obgannient hîc Hippocraticæ medicinæ deſtructores, & idiotæ, quod in lienis ventriculo morbum conſtituam, & per os ferrum exhibeam, & quomodò morbidum acidum ex liene ad ferrum pertingere poſſit? ſicut de cornu cervi uſto ſcripſere. Quæ quidem objectio reſponſione digna non eſt, eò quòd unus ſtultus plures valet quæſtiones movere, quàm quibus centum ſapientes reſpondere poſſint: attamen cum ignavi Doctores ex Hippocratis libro ſexto de popularibus morbis hoc nunquam intellexerint, lubens ex commiſeratione locum oſtendam; inquit enim ibidem: corpus totum, quamdiù vivitur, perſpirabile, & permeabile eſt. Vid. Hippocr. Chym. cap. 16.

Cum verò lien, vel hepar in ſcirrum abjerint, tunc ſanè ſtomoma, fabrum abſumendo,

viſceta plus induraret licet omnium ſubſcribentium, atque vociferantium crocus martis apertius per os aſſumeretur. Plura deſiderans de ferro legat Hippocr. Chym. citato capite. Adeòque plurimum differt acidum illud, quod ferrum in corpore humano abſumit à falſiſſimo ſpiritu veneris, atque ab alijs omnibus acidis in vniverſo, quia ſpecificum eſt, & nullo alio loco reperibile. Si enim ferrum ab illo in corpore planè non diſſolvitur, excrementa alvi in nigrum, vel viridem colorem non tinguntur, tunc revera aſtringit ferrum, utcumque novatorum aperiens crocus propinaretur: ut oſtendit Hippocr. Chym. mechanicè citato cap. ſicut & illud acidum ſpecificum eſt, quod cornu cervi uſtum in nonnullis febribus combibit, quod ſcilicet ignari ſubſcriptores judicant debere *inteſtina ad locum affectum, & febris ſedem* pertranſire; ſi alias acidum ini-

bi generatum, atque detentum absumere deberet: non intelligentes Hippocratem suprà citato loco docentem, totum corpus esse permeabile in vivis, morbique causam esse spiritum acidum, vel acidiorem, vel acidissimum &c. atquefermentabilem, & ideò tam per poros fluere ad extra per diaphæresin, vt in crisi patet, quám ad intestina in cornu cervi ruere, vt de stomoma ostendi, dummodò acidum conveniens, & specificum in corpore reperiat. Agrestis sanè est, & digna approbatoribus doctrina: si enim medicamenta ex stomacho ad sedem morbi per poros deberent transire, sudor & urina à croco martis (præsertim eorum aperitivo scilicet) rubescerent. Bezaar in animi deliquio per membranas stomachi ad cor non transit, neque indè redit (ut in comœdia) acidum lypothimicum absumendo. Nequè ostiocolla ad os fractum ambulat, ut

acidum inibi ſpecificum vel prohibeat, vel abſorbeat. Nec lapillus cancri ad vulnus. Sic nec opij granum in capitis dolore per os aſſumptum ad caput aſcendit. Ignorant, quod judex rerum argutus, & æquus æſtimator qui non ſolum medicamentorum, ſed & omnium rerum ſeminalem virtutem diſtinctè cognoſcat, diſcernat, vel amplectatur, aut ſegreget, aut negligat, in ſtomacho habitet, vt ſequenti capitulo experientia, Auctoritate, & ratione oſtendam. Quare indecens illud inſcitiæ genus ab Hippocratica ſchola, & vita communi explodimus: nam bardos erudire, vt inquit Lucianus, ſecretum eſſet grandius & nobilius ipsâ Philoſophorum petrâ: eſſet enim transformare intellectum, ſtupidos reddere habiles.

Quod Acidum & Alcali in animalibus sit calidum innatum, & humidum radicale.

CAP. IX.

POstquam proprietates, rerum essentias, seminum ortum, progressum, & interitum per duo naturæ, instrumenta, per acidum nimirum, & alcali, theoricè & practicè ostendi, argumenti ratio postulat, ut quædam de animalium natura huic operi necessaria, illustribus exemplis in lucem producam: & sicut ab initio veteres pro magistris elegi, sic quoquè, & in posterum Numinum instar erunt mihi semper colendi, & neque vi, nequè metu latum vnguem à veritate cedere intendo, sed inter eos præsertim Hippocratem in omnibus imitari. Qui

de animalibus differturus Hominem elegit, tanquam omnium nobilissimum, inquiens de diæta *animæ hominis, in homine augetur; in alio verò nullo, & aliorum magnorum animalium similiter &c.* Cujus divinam constructionem docta profundaque interpretatione persecutus est in citato libello de diæta, ubi quoque proposuit generalem generationem omnium & seminum naturam, quam Hippocr. Chym. ad mentem ejus exposuit: omnia, inquit ibidem, *tum animantia, tum homo ipse ex duobus facultate quidem diversis, usu vero consentientibus constant, igne inquam & aquâ. Hæc ambo simul sufficientia sunt, tum aliis omnibus, tum mutuo sibi ipsis, utrumvis vero seorsim neque sibi, neque ulli alteri sufficiens est.* Et pauló post eodem libro. *De aliis animalibus prætermittam, de homine vero declarabo. Irrepit itàque*

in hominem anima, *IGNIS* *Ignis*
& AQVÆ temperamen- ornat.
tum habens, *& IGNIS omnia quæ in corpore sunt*, *exornat*, *& omnia movere potest*:
AQVA vero omnia, *& per omnia nutrit*; quia alcali pro *Aqua nutrit.*
indigentia scatet, vt supra vivis exemplis demonstravimus, ex qua contra vociferantium opinionem solida substantia inspissando concoquitur. Est autem IGNIS, de quo Senex hoc loco agit, non culinarius, ut eodem libello inquit: *Homo frumentum tundit*, *lavat*, *molit*, *& ubi igne coxit*, *utitur*, *& forti quidem igne in corpore non conflatur*, *verum molli ac lento*. Mollis itàque ignis est, qui omnia exornat, & movet, quem acidum esse pluribus exmplis capite secundo, & sparsim per totum hunc librum ostendi, & in posterum ostendam.

Ignis Itaque, & aqua, vel acidum & alcali (voca ut lu-

bet) eſt balſamum illud, quod pro ſale corpori datum eſt, ne putreſcat, & in rei veritate ſal eſt, ut oſtendit Hippoc. Chym. à 12. uſque ad 16. cap. & in progreſſu hujus clariùs patebit. Hoc eſt illud innatum calidum, quod in creſcentibus plurimum eſſe pronuntiavit Senex Aphor. 14. ſect. 1. quia fermentabile, & expirabile, & ab aſſumpto ſuo ſimili alimento indeſinenter regerminat; igitur alimento plurimum indigere ratio ſuadet, quo Aphoriſmo indicare voluit; niſi calidum innatum, id eſt ignis & aqua in animalibus, & maximè in creſcentibus valdè volatile ſuo ſimili reſtitueretur, corporis robur confeſtim deficeret; hinc illud; ubi fames, laborandum non eſt. Simile autem ſui non eſt iſtud externum corpus carnis, vel panis quod tangimus, quandoquidem non ex ſolo viſibili pane vivit homo, ſed ex alimentorum calido innato, quod quam primùm à ſto-

macho amplectitur, priusquam incalescat, illicò vires corporis reficiuntur. Hoc calidum innatum ipsi etiam lactucæ inest. Acidum itaque stomachi, postquam ab alimento absumptum est, & in humidum radicale transivit, stomachus ipse statim se contrahit, & totum corpus languescit propter ejus defectum, hinc oritur fames, atque cibi appetitus. Esuriens itaque, licet debilis existat, aut à longa inedia aut labore, cibum & potum assumens, confestim ab unico etiam vini scipho, se viribus refectum esse fatebitur; & id, priusquam cibus chilificari incipiat, eò quod acidum deficiens restituatur ab illo, quod cibo & potui, vel pani ac vino sensibus externis, imperceptibiliter inest: Undè Hippoc. ait: *Alimentum, est quod in spirituales vapores conversum est, à talibus nutriuntur spiritus vitales activorum authores.* Nam sicut ostendi suprà, quod acidus spi-

ritus quilibet animam inseparabiliter in ventre suo portet, atque in illud corpus cui infunditur, dominium suscipiat, illudque confestim juxta sui naturam formet, ut exempla dedi capite 6. de spiritu salis, qui in alcali tartari fusus, statim sibi format corpus salinum propriæ naturæ consentaneum, & fit sal: & aceti spiritus vel acetum distillatum in eodem alcali tartari sibi format corpus adæquatum suæ propriæ naturæ, & fit tartarus vini, & sic de vitriolo & reliquis acidis; ita quoque acidum stomachi humani, cum apprehendit panem, vel quicquam alibile, in quod dominari possit, illud convertit & transmutat in chilum, & exindè in carnem humanam: & eundem panem acidum stomachi canini convertit, & transmutat in carnem caninam, ut de reliquis viventibus quotidiè docemur, eò quod natura in omnibus ijsdem instru-

mentis

mentis operatur, ut in principio hujus capitis ex Hippocrate his ſequentibus verbis oſtendi: *Anima hominis in nullo alio, quam in homine augetur &c.* & ex ijſdem, ex quibus conſtat: & quamvis panis ſit fermentatus & acidus, ſicut & plura alimenta, magis & minus; nihilominus acidum in humano ſtomacho, licet de ſeipſo fragile, junctam tamen habet vitalitatē, undè poteſt ijſdem dominari, quemadmodum acetum dominatur, ac ſupprimit acidum perlę innatum, & aqua fortis ſupprimit illud in argento: ſic quoque acidum vitale ſtomachi ſupprimit acidum fermentum panis, & reliquorum alimentorum, atque dominium ità ſuſcipit ſuper illa, ut ea in ſui naturam convertàt & tranſmutet: v. gr. cum homo caponem comedit, ejus acidum ſtomachi ſupprimit humidum radicale caponis, illique prædominatur, inque ſui naturam tranſmutat: è contra

cum capo (vel etiam piſcis) manducat hominem, ejus vitale acidum in ſtomacho ſupprimit, & jugulat humidum radicale poſt mortem in carne humana relictum, quod fit caro caponis.

Quod autem in cadavere ſuperſit humidum radicale & vitale, oſtendunt vermes, qui infallibiliter exindè naſcuntur, & pariter ungues, & capilli creſcentes; & id non ſolum Paracelſns, ſed naturalium rerum curioſi quam plurimi notarunt: & niſi humidum radicale in carnibus & alimentis omnibus ſupereſſet, utile & ſufficiens nutrimentum viventibus non ſuppeditaretur, & præſertim ijs, qui creſcunt; teſtimoninm ſunt carnes & piſces ſalita, atque fumo exſiccata, quibus minor ineſt humidi radicalis copia, quàm recentibus: per ſal enim plurimum abſumptum eſt (ut docet Hippocr. Chym. cap. 14.) ob id minus nutriunt,

quàm recentia. *Acidum itaque vel ignis* mollis eſt tam in vegetabili & minerali, quam in animali familia, eſtque illud, quod omnia quæ in mundo ſunt exornat: ſic ut & aqua, quæ omnia nutrit, ut rectè Hippocr. ſentit. Hujus inquam ignis & aquæ præſentia, quæ ambo humidum radicale conſtituunt (ut oſtendam) illicò ante chilificationem acidum ſtomachi illuminatur, atque reficitur: quippè qnod omnibus alimentis (ut & alijs rebus) plus vel minus ineſt ut experientia docet, plus enim ineſt unico ovo recenti, quàm ollæ refertæ braſſica; plus unico vini ſcypho, quàm aqnæ ſitulæ. Acidum itaque in ſtomacho deficiens, quod ad oculum oſtendit Hipp. Chym. paulò ante citatis locis, reſtituitur humido radicali alimentorum; ſed maximè cibo illo cæleſti in aëre habitante: eſt enim id vitæ ſemen, ſine quo neque homo, neque ullum animal, neque ve-

getabile aliquod generatione ; aut vita potitur ; tantum enim conducit ad animalium vitam illud ſpirituale pabulum , ſive aëris externi attractio , qui frequenti inſpiratione hauritur , ut non ſolum philoſophos , ſed & ipſos plebeos in admirationem cōpulerit. Neque folles ſuos in cordis vicinia ad ejus refrigeriū tantùm affabrè natura conſtruxit , ut vulgo placet , verum etiam ut frequenti ſuâ ventilatione auram æthereilam inſpirent , cujus afflatu acidum dictum reparatur , atque indeſinenter regerminat. Nam quemadmodum ſuprà cap. 3. ingenioſus
» Coſmopolita docet , quod plu-
» via accipit illam vim vitæ , at-
» que illam conjungit alcali terræ
» per radios ſolares : ſic quoque
eadem vis vitæ in microcoſmum attrahitur per inſpirationem , atque fixatur per radios ſolares cordis in alcali animalium , vel humidum radicale , quod paulò poſt mechanicè oſtendam.

Hæc eſt antiquorum vera ſchola, & Hippocratica doctrina de igne molli corpus ornante nunquam peritura in deſpectum rabioſæ maledicentiæ, ut teſtatur libro de carnibus cum Coſmopolita in eundem ſenſum, inquiens: *Meam quoque ſententiam proferam; quod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, ornare, videre, & audire, ſentireque omnia, tum præſentia, cum futura, cujus pars maxima, cum omnia perturbata eſſent, in ſupremum ambitum ſeceſſit, quod mihi videntur veteres Æthera appellaſſe. Altera pars locum infimum ſortita, terra quidem appellatur frigida & ſicca, multaſque mutationes habens, & in qua multum ſanè calidi ineſt.* *Acidū.* *Alcali.* Quid clarius dici poteſt pro humido radicali rerum? Nam quæ in macrocoſmo oſtendit Coſmopolita (vide cap. 3.) eadem in microcoſmo intelligenda eſſe jubet Hippocr. Corpus enim

humanum, niſi ab immortali illo tam per alimenta quàm per inſpirationem reficeretur, frigidum ſanè & ſiccum multas mutationes ſubiret; ac tandem coram oculis noſtris in nihilum redigeretur; eodem modo ſicut candelæ flammæ cereo abſumpto, aut vento urgente extincto accidit: non tamen perit, ut vulgo videtur, ſed pabulo ſuo deſtituta ab eo avellitur, ſpargitur, & evaneſcit in aërem, qui abyſſus eſt, & receptaculum univerſale luminum & ſpiritualium naturarum mundi materialis Raimundo teſte. Et paulo ante Hippocr. textus libro de carnibus explicat. Omnibus itaque tribus regnis ex aëre ſuppeditatut præcipuus vitæ fomes & pabulum: hinc antiqui dixerunt: Jovis omnia plena, & Coſmopolita, in aëre occultum vitæ cibum pronunciavit, quem oſtendi corpus induere in ſibi conveniente radice.

Calidum itaque innatum, &

humidum radicale, plurimum diſtant ab invicem, illud totum ſolare & occultè acidum, atque oleoſum, iſtud verò magis corporeum conſtans atque ſalinum: illud ex ordine ſuperiorum, iſtud magis inferiorum, in quo eſt illa regio, ubi vir ſuam ſibi perduxit uxorem, ut ait Coſmopolita, tract. de Sulfure: eſtque infernus, quo à Plutone rapta Proſepina ducitur, pro qua Cereri ejuſdem Proſerpinæ matri Jovis auxilium imploranti reſponſum eſt, futurum eſſe ut poſſet ipſa reverti, ſi tamen apud inferos nihil guſtaſſet, id eſt niſi ſpiritus ille cæleſtis ſolis filius ab alcali abſorptus, ſed adhuc liber in aëre habitaret, tunc reverti facile poſſet: illa autem punici mali in Elyſio (ſic in voluptate) grana guſtaverat, undè ad ſuperos remeare non potuit, niſi ſex menſibus elapſis; id eſt quo uſque punica mala conſumerentur, & tunc Proſerpina re-

dit ad matrem, ſicut lumen candelæ in patriam, ut anre dixi.

Falluntur itaque qui calorem innatum, & humidum radicale confundunr in omni familia: non minus enim inter ſe diſcrepant, quam aqua cauſtica à mercurio, in quo eadem corpus aſſumit, ut apparet in falſificato emplaſtro Iohanni de Vigo imperitè adſcripto: In mixtis ſi quidem humor radicalis eſt ſedes, & pabulum ignis cæleſtis, & vinculum ejus cum elementali corpore: at vis illa ignea eſt forma, & anima mixtorum. Clariùs. Spiritus vel occultè, vel manifeſtè acidus, eſt ſedes & vinculum quod ligat animam cum corpore: faciamus ergò ſicut natura, quam ars imitari in omnibus debet, ſi aliàs perfecti naturæ miniſtri fieri velimus.

Sit aqua elementalis, quæ ſolis filio calido nempè cæleſti imbuta, atque prægnans ſit, hæc cadit in humidum radica-

le-

le vel alcali vitis, ab illo combibitur, & fit idem, ut cap. 2. & 3. Oſtendi. Dabo exemplum de ficto veneris ſpiritu, qui à principio aqua ſimplex fuit, quæ imprægnata calido cæleſti cecidit in humidum radicale vitis; hoc, multas ſubeundo mutationes ratione calidi dicti à natura habentis multiplicandi vim in ſe ipſo, perficitur ad maturitatem, & fit vua, cujus aquoſus ſuccus, cum ſit prægnans calido cæleſti, & humido radicali, hæcque dum agere patique incipiunt in invicem, fit ut ab eorum actione, & reactione ferveat (vid. Hippocr. Chym. cap. 18.) undè fermentari dicitur, & fit vinum, in quo calidum cæleſte ſuperat humidum radicale, & ſi tandem acquirit vires, fit acetum: aceto hoc, vel vinaceis jam aceſcentibus eroditur cuprum quod (ut rectè Dioſcorides docet) eroſum fit ærugo, ex hac per diſtillationem redit ace-

tum, quod inepti falſo titulo veneris ſpiritum dictitant, ut ſuo loco ad amuſſim oſtendi: hoc acetum, nil aliud eſt, quam aqua impregnata acido ſale à vitis principio, eſtque ſedes, & humidum radicale ejus innati ignis cæleſtis jam ſpecificati à vite (purum enim, ut à vulgi & ignorantium illotis manibus tractetur, ſe non exponit) vocaturque communi nomine acetum. Et quemadmodum calidum cæleſte à primis initijs ſedem fixit in alcali aquæ, & poſteà in vite multiplicatum fuit, exindè etiam ortus ſui nomen retinuit, quod in cupro quoquè conſervavit illæſum in Norimbergenſium & Veniennenſium decanorum ſociorumque erubeſcentiam.

Acetum itàque nobis nunc rurſus exemplum erit calidi cæleſtis: hoc inquam exſatietur alcali tartari, donec ſtrepitus, & ebullitio ceſſet, in illa ebul-

litione ſpiritus ligat ignem cæleſtem cum corpore terreſtri, id eſt cum alcali: alcali hoc loco repræſentat humidum radicale, in quo calidum cæleſte ligatur: & poſtquam alcali, ideſt matrix debitam portionem accepit, cæterum ejicit foras, vt Coſmopolitæ verbis vtar.

Si vis, vt Proſerpina redeat ad matrem hunc tartarum diſtilla, & exibit oleum, & aqua quæ ab oleo amareſcit, oleum eſt pingue illud, per quod erat acetum: hoc oleum & aquam rurſus imbibe in alcali, & diſtilla ut prius, & loco olei redit aqua inſipida elementalis: & ſic aqua in principio imprægnatur calido cæleſti poſteà per fermentationem mutantur in vuas, deinde in vinum, deniquè in acetum, tandem fit ſal in matre alcali, quod vertitur in oleum, & ultimò redit, ſicut de lumine candelæ & de Proſerpina oſtendi, ad matrem, ad Æthera dixit Hippocr. paulò antè, adeò ut ra-

dix rei in aquam elementalem revertitur, in id scil. quod fuit, antequam à filio solis fæcunda fieret indole vitis: Sic quoquè caput mortuum relictum, nil aliud est, quàm alcali tartari, in quo idem spiritus habitat, quem in aceto ostendi, sed constantiori modo, quarè illum hoc loco humidum, radicale appellari licet; quod etiam per repetitas distillationes redit in terram inanem, & aquam simplicem elementalem, ut docet Hippoc. Chymic. cap. 10. Sic ad impletur Hermetis, & aliorum, dictum, nil scil. in mundo mori &c.

Hanc simplicem elementalem aquam venditat ineptum Collegium (quod ex socio facillimè cognoscitur) desolatis ægris pro cordiali, ut suprà cap. 4. ostendi, qua utilitate & medicinæ gloria judicent honesti viri: Virtus itàque illa ignea, & oleosa est calidi, & humidi materia in rebus mixtis à superioribus naturis in hæc inferiora de-

fluxa, ſine qua terra iterum inanis, & vacua fieret: aqueus autem humor, eſt immediatè cuſtos, & capſula ſpiritus illius ignei in ſemine incarcerati, qui eò uſque ibidem moratur, donec calore adventitio in matrice apta ad generationem promoveatur: & ſicut in alcali cum acido oſtendi, ſic quoque humidum radicale in quolibet mixto eſt officina Vulcani, & focus in quem fluit & cuſtoditur ignis ille immortalis, qui primus motor eſt omnium individui facultatum, & quià ſolis filius & vicarius eſt: ea omnia agere, in quolibet mundo minore, quæ ſol in majore concludo cum Raimundo, & authoritate Hippoc. de carnibus.

Sedes humidi radicalis.

His præmiſſis, videamus nunc ubi ſit repoſita ſedes humidi radicalis in homine, quod ſolis filium, vel Proſerpinam ſine intermiſſione rapit & abſorbet. Ex ſitu & efficaci ſolis virtute licet inferre eum cordis

vice in universo fungi, à sole enim vita in omnes partes defluit: lux quippè vitæ vehiculum est, imò fons, & causa proxima, quæ vitam rebus inspirat, sola hominis animâ excepta, quæ lucis supercælestis increatæ radius est. Et quemadmodum sol in macrocosmo cordis vicem gerit, & vitam rebus inspirat: sic quoque cor in microcosmo solis vicem gerere debet, si alias vera sint, ut sunt verissima & sine mendacio, quæ Hermes in tabula nobis reliquit; quod nimirum superiora sint sicut inferiora, & vice versâ: oportet itaque ut spiritus vitalis, vel calidum cæleste per pulmonem attractum, & quasi per cribrum purgatum rectà ad cor tendat, ubi Proserpina ab humido radicali amplectitur, detinetur, & corpus acquirit, ut suprà ex Hippoc. de carnibus, ut & de aqua caustica cum mercurio: & de aceto cum alcali tartari notavi: & sicut phlegma vel aqua

Increata lux,

elementalis, quæ radix eſt aquæ fortis & aceti, non coagulatur cum mercurio, neque cum alcali, ſed exhalat à calore, & redit in aquam elementalem, ut oſtendi: ſic quoque phlegma, & elementalem aqueum vaporem, quẽ cum calido cæleſti ſolis filio inſpiramus, haurimuſque, rurſus expirando in aquam redire, quilibet etiam plebeus agnoſcit & fateri compellitur. Salina autem natura aquæ fortis cum mercurio fixatur, ſicut ſalina natura aceti in alcali vel coralijs: ſic quoque Proſerpina, vel filius ſolis inſpiratione attractus per pulmonem ad humidum radicale, quod in corde ſedet, detinetur ibidem, & à radijs & cordis calore elaboratur & fixatur (ſuo modo) in alcali, vel humidum radicale: quod deindè per eundem calorem & pulſum diffunditur per totum, & rebus membriſque vitam, actiones & facultates inſpirat (cuncta enim intellige-

re, videre, ornare, audire, ſentire, dixit Hippocr. ſuprà citato loco de carnibus : vide etiam finem antecedentis capituli) & ut diverſas edit actiones, ita diverſa quoque ſortitur nomina, nam in oculis videt, in lingua guſtat, in digitis tangit &c. Et quemadmodum oſtendi, quod acidum & alcali fermenta conſtituant : ſic quoque humidum radicale, & calidum innatum tàm in frumenti grano quàm in corpore humano vitales actiones edunt, & non ineptè vitale fermentum vocari licet, nam exindè in univerſa corporis membra fluit & diffunditur. Et ſicut vitalis ile ſpiritus vel ſolis filius eſt ſui ipſius, ut ità dicam, multiplicativus in ſtomacho grani frumenti (qui eſt 8200. pars ſui corporis, ut notarunt arcanorum myſtæ) ex ſuperabundantibus divitiarum donis aceſcat, fiatque aqua ardens & inflammabilis : ita quoque hic in ſtomacho huma-

Fermentum vitale.

no regerminat, multiplicatur, fermenti more acefcit, & inftar aquæ ardentis totum humanum corpus vivido colore & calore illuminat, hinc (quia habet operationes ignis) ideò ab Hippocrate ignis mollis in ftomacho fedens appellatus fuit. Nam ficut fol cor mundi indefinenter ad æthera mittit hunc fpiritum, qui omnia quæ mundus habet in fe continet, ne machina mundi deficiat: fic quoq; cor ad æthera microcofmi, id eft, ad ftomachum indefinenter mittit hunc fpiritum, qui continet in ventre fuo omnia quæ microcofmus habet, ob id Arcanorum myftæ hunc multiventrem fpiritum mercurij nomine dotarunt. Et quià omnibus vitæ diebus fluit, & evanefcit propter volatlitatem, & fragilitatem animalium naturis propriam Hippocr. Chym. demonftrante cap. 12. præfertim in crefcentibus, neceffe eft, ut reparetur cibis congruis (ijf-

Quare ignis mollis vocatur.

dem enim nutrimur, quibus constamus) qui in stomacho acquirunt volatilitatis initium à dicto spiritu ipsius animalis, cujus speciei spiritus ille à principio fuit (sic cibus in stomacho fermentum suscipit intrò, ut Raimundus in Theoria) Undè necessariò panis, & aqua in stomacho humano fiunt alimentum humanum, & idem panis, & aqua in stomacho canino fiunt alimentum caninum &c. quia acidum vitale animalium, & acidum occultum in alimentis vel per coctionem in humidum radicale conversum, hæc omnia ex solis filio originem traxerunt: superatur autem specifica vis acida in alimentis à vitali acido in stomacho animalium sedente; sicut acidum sedens in perlâ ab aceto, cuique dominatur. Alimentum autem è stomacho sano non decidit, donec fermenti finem non adeptum fuerit, ut cap. 6. ostendi exemplis quam plurimis; na-

tura enim ſimilis in omnibus eſt, (Hippocr. & Antiquorum auctoritate, & experientiâ id probantibus) id eſt, donec vitalitatis ac volatilitatis fundamentum non acquiſiverit: nam cum humidum radicale omnium animalium volatile ſit, ut & ipſa Vulcani officina; res poſtulat, ut quicquid ibidem elaboratur, fragile & volatile evadat; hinc omnium animalium carnes, ſanguis, urina, ſudor, petræ calculi, ſabulum, tophi, ſcirrhi, & quicquid animal generare poteſt, non reſiſtunt, ſed per ignem à ſtatu priſtino deſtruuntur, & annihilantur, vel rediguntur in inſipidam, ut oſſa, vel in mordicantem calcem, ut ovorum & oſtrearum, ſimiliumque cortices &c. omnia autem dicta, priuſquam exurantur, occultè ſalſa eſſe, non ſolùm perſuadet ratio ſupradicta, & Hippoc. auctoritas, ſed inſuper etiam experientia frequentiſſima magiſtra, & nè ſemel dicta

fastidiosè repetam, videatur de hac re Hippoc. Chym. à cap. 12. ad 16. quicquid enim ex animali distillatur ignis ope, egreditur ex illo liquor, oleum pingue, & alcali fugax: acidum veró quod alcali coligaverat, in hac tyrannica operatione redit cum Proserpina ad matrem, quem exindè arte, astutisque manibus repetere licet; ut paulò post ostendam: caput mortuum veró, etiam ex durioribus ossibus, vacuum & inane relinquitur; sanguine excepto, qui dum leni igne paulatim in retorta in carbonem reducitur, tunc ex illo, aquâ communi, salis portio elicitur, major tamen pars vertitur in alcali fugax, non vehementer fætens; evidenti argumento, quòd in sanguine sit occulti acidi pars major, quàm in ossibus & reliquis partibus, alcali ligantis, ne levi igne fugitivum fiat. Hippoc. Chym. cap. 12.

Sal Sanguinis. Quod autem sit sal (id est

compositum ex acido & alcali) probat solutio mercurij sublimati, in hanc enim dejectum illum non præcipitat, sicut alcali, ut suprà cap. 7. Pars verò quæ ex retorta distillatur, est alcali fugax, & mercurium præcipitat candidi coloris, & in levem spongiosum pulvisculum. *Alcali Sanguinis.*

Urinæ paulatim coagulatæ in mellis consistentiam adde alcali fixum, ut combibat acidum sal, quod homo comedit, quæ sic per alembicum emittet alcali fugax urinæ fætorem referens à fermento putredinis. Fermentum istud putredinis non acquirit urina in putrefactione artificiali, ut existimant decani cum rabiosulis socijs, sed in ipso puncto, quando serum per renes quasi per siringam transit; etymi autem defectu voco fermentum putredinis, ad distinctionem reliquorum: nam alcali sudoris non fætet, sicut illud urinæ: ut nec cornuum, & ossium, sed eorum odor est recen- *Fermentum putredinis quid?*

tinus quod ambitiosuli artifices hactenus ignorarunt, docente id Hippoc. Chym. quem tamen nunquam intellexerunt: ille enim, sicut alcalium fixorum differentiam, & formarum constantiam per mercurij sublimati soluti pręcipitationem: sic formarum permanentiam alcalium volatilium, per fermenta in natali loco acquisita distinxit, eò quod ad ignem eadem forma cum ipsis usque ad elementa pari passu ambulet, ejusdem scil. rei ex qua desumpta sunt, Gebro sic attestante, & experientiâ, ut suprà satis lucidè notavi. Hinc elucet ratio, quare alcali, & viperinum humidum radicale apud antiquos in majore fuit veneratione, quàm humidum radicale, vel alcali reliquorum animalium: quod nimirum, ut dixi, per ignem actualem transiens, retineat formam indestructam animalis, de quo desumptum fuit. Quemadmodum autem metallorum alcali, sive

màter, vel prima eorum materia (quam ſuprà oſtendi) variè ab imperita turba agitatur in acidis & cauſticis, rerumque calcibus ejus naturæ non convenientibus, cum quibus opprimunt, ac deſtruunt ejus internam formam, & luminis acidi metallici ſcintillam, ita ut augeri & multiplicari (ſicut in grano oſtendi) non poſſit: ſic quoquè alcali viperarum primam fæmineam materiam à ciniflonum & imperitorum turba miſerè agitatam & deturpatam legimus, modò cum calce, modò cum acidiſſimo ſalis ſpiritu (vid. Hippoc. Chym. cap. 3. & 11) ejus naturæ contrarijs rebus, ita ut ſcintillula veri luminis, ſeu interna viperea forma, quæ blandâ fermentatione augeri, & multiplicari debebat, ab illis naturæ violatoribus totaliter ferè deſtructa ſit, & annihilata, non ſecus quàm lumen perlæ ab eorum laudatiſſimo veneris ſpiritu, oppreſſa &

jugulata remanet. Et quemadmodum peritus naturâ duce poteſt multiplicare formam in matre metallorum: ſic quoque peritus eadem duce, poterit multiplicare formam in matre vel alcali viperino.

Oſtendi quomodò ſagax natura elaborando perficit humidum radicale pro vegetabilium familia, cui ſuperſtruxit antiquitas artificiale fælici ſucceſſu. Oſtendi quoque ex Hippoc. de carnibus, modum quo natura utitur in præparatione humidi radicalis in animali familia: ad cujus imitationem conſtruxi artificiale, nequè latum unguem à naturali operatione recedens.

Sal viperinũ Auctoris eſt humidum radicale per artem.

Hinc manifeſtum fiet omnibus & ſingulis præſentibus & futuris præter opinionem, calumniantium, quod præter hoc noſtrum inventum non ſolùm ſal viperinum, ſed inſuper humidum radicale per artem verè, & ſine fraude dici poſſit: con-

ſtat enim ex alcali viperino (quod ſicut in mineralibus & vegetabilibus fæminam agere, ſic quoque in hac animalium claſſe totum eſſe fæmineæ naturæ, formamque viperinam occultam in ſe habere experientiâ, & Gebri auctoritate paulò ante evici) & ex ſolis filio, vel calido cæleſti nundum corrupto, qui cum ſolus eſſe non poſſit, in aquæ alcali recipitur & detinetur, donec in falſum, id eſt, in perfectionis ſuæ naturæ gradum fermentetur. Dixi. Pro hujus ſalis exemplo dedit Hippoc. Chym. cap. 10. modum, quo cum alcali tartari fiat tartarus vitriolatus ex cruda vitrioli martis minera, & oſtendit inſuper naturam in omnibus ſimilem eſſe, & ſanè magnum quid detexit : ambegni autem ſteriles & medicinæ ſcientię infęcundi propter mentis cæcitatem claræ veritatis capaces non ſunt, imò vix cognoſcunt quæ ante oculos habent : quippè in

acidis fontibus non vident filium solis à provida natura in aqua dilutum, qui nunquam deficit, & præterfluendo immaturam ferri venam suavissima aciditate lambit; & postquam paululum defluxit, flavescit: ut docet Hippocrates Chym. cap. 16. evidenti argumento, quod cælestis ille spiritus actione fatiscat deficiente semine, non secus ac Proserpina peracta voluptate ad matrem revertitur; ab illotis tamen manibus capi se non sinit, scientibus autem subter somnum, & dum dormit, se se manifestat. Plures idcircò sunt viæ ad hunc intentum, quæ obtrectatoribus admodum salebrosæ, atque obscurissimæ tenebræ sunt; sed quis ingeniosus cum vitriolo martis crudo naturali idem non tentaret? nisi timeret fortasse frequentem solutionem, longam digestionem, & judiciosam coagulationem.

En candidi phyſicæ lucis aſſertores alcali viperini fæminea prima materia, victorioſo & ſolemni connubio cum ſolis filio in ſalis naturam exaltata, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ ſunt, ut habent verba Coſmopolitæ) Adverſus quas per viginti integros annos (in hac Regia me commorante) canes ulularunt, corvi crocitarunt, ſtrepituſque inconditi auditi ſunt. Quæ dum contempſit, vivit, triumphat, & apolactizat inimicos ſuos, ſi perijſſet! non defuiſſent, qui hæc inter certa prodigia mortis numeraſſent. Proh, quantum cartæ hanc ob rem non macularunt didaſcali grammaticales, quas obtrectationes, quot infamationum libellos, quot denique calumnias & ſordes in proprium ſinum non evomuerunt illepidi vociferatores, operumque naturæ violatores, ac cinifiones? Eò quod veritatem pro fidiſſima tutrice habuimus,

quæ licet quandoque à gravissimis ponderibus, mortalibus tamen inutilibus prematur, & exerceatur; expugnari tamen, vel opprimi illam impossibile est, cum adeò potens, inexpugnabilis, ac triumphans suprà res totius mundi omnes sit, ut ostendit ex sacris Hippoc. Chymic. in præfatione: ea propter plebeorum contemptus cum voluptate accepimus: tantum enim fætidæ pultis vix est reperibile, quantum proterva eorum maledicentiæ rostra obturare possit; didici enim cum imperitis certare de rebus quas non intelligunt, eosque docendo, gloriolam captare, insipientis esse: sed contra sapere; occulere, temporumque, loci, consuetudinis imperantium hominum, cum quibus versaris rationem habere: confidere etiam in justis actionibus, & & tunc quod æquissimum est hilari animo expectare, nunquam incommodi, sed ingentis

gloriæ atque lucri eſſe. Pro exemplo ſatis recenti ſit Helwig Didrich (ſit hoc àbſque contumelia dictum, nam mortuis & abſentibus non niſi benè dicendum) quid non tentabat olim unà cum ſuis conſpiratoribus contra experimentalem veritatem ſibi omnibus incognitam atque ignotam? Quid non de moribus (qui ſunt extra metam rei) in vulgus effrenata voce dederunt: Attamen camelorum ſaltantium actiones omnes deriſimus, cum ſciverimus vanis atque veſanis cerebellis familiare eſſe refugium, ubi rationes veritatem oppugnantes defecerint, moribus maledicendi anſam arripere, ut teſtimonium eſſe poteſt reſponſum illud noſtrum 1656. ſub ECHI nomine divulgatum. Idem facinus & hodie tentarunt decani ſat rabioſuli cum collecticijs & turpiloquis ſocijs, atque antecedente grege, omnes inquam judices, turpiſſimâ ignorantiâ

ECHO ad vindicias Chiroſophi.

contaminati, testesque iniqui, in lege falsarij, ut hactenus palam ostendi: quorum omnium scripta, tam præterita quàm præsentia, licet sint in magnum volumen stolidâ diligentiâ coacervata, ad opprimendum tamen Tachenium à veritate protectum non sufficiunt: sed in his occupationibus, ociosuli aureum, & irreparabile tempus solummodò contriverunt, mendacem genium exercentes, ac frustrà laborando cartam macularunt, ut & in posterum frustrà laborabunt, si &c. Caballus quippe generosus non curat insequentium catellorum latratus: tanti enim facimus presentes ac futuros obtrectatores nostros omnes & singulos, quanti &c. me intelligitis, eò quod justis in actionibus vivimus, atque confidimus. Quid plura?

Timidi canes vehementius latrant.

In vitriolo est acidum naturæ humanæ gratissimum, jucundissimum, atque optatissimum, Paracelso teste, & experientiâ:

hoc acidum, quia ſolum eſſe non poteſt, ſe aſſociat immaturo metallo, atque cum illo in ſalinum corpus abit, libera illud, & operis non penitebit: deliteſcit enim in illo Epilepſiæ arcanum, de quo ingenuus Crolius. Multas Paracelſus virtutes tribuit in curanda Epilepſia volatilitati ſpiritus vitrioli; at illius apud nullum adhuc data mihi fuit videndi facultas, nec ullus mihi affirmare potuit, quod confirmatam epilepſiam ſolo vulgari & ſimpliciter pręparato vitrioli ſpiritu tollere potuerit: hactenus ille. Per diſtillationem itaque propter rationes indigitatas elici non poteſt, ut omnes candidi artifices teſtantur: & hæc eſt cauſa, quare aliam viam tentarunt Arcanorum naturę ſcrutatores, quam lubens clarius hîc appoſuiſſem, ſed expertus ſum inſipientis eſſe ignorantibus, & vulgo ſe exponere: quicquid enim laudat, vituperio eſt dignum, quicquid

Baſilij Valentini ſpiritus vitrioli aibus quid?

£

cogitat, vanum: quicquid loquitur, falſum: quod improbat, bonum, & quod approbat, malum, & quicquid extollit, infame eſt, ut hactenus claris exemplis demonſtravi. Non ſolum autem epilepſiæ latet arcanum in dicta volatilitate, ſed ſuffocationis etiam matricis, cordis pariter palpitationum, corroborationis ſpirituum, cerebri, cordis, & totius individui, cum ſit filius ſolis, & vitalis noſtri ſpiritus uterinus frater. Nunc ſatis dixi.

Redeo ad alcali viperinum vacuum, à ciniflonum turba malè tractatum. Quemadmodum eſurientibus & panem petentibus, non ſcorpionem, neque lignum porrigimus: neque ſitientibus oleum felle mixtum, ſed conſentanea & ſimilia alimenta ex eadem familia ex qua conſtat eſuriens, illi exhibemus, docente id Hippoc. ſic quoquè alcali viperinum vacuum eſuriens ac ſitiens, non

calce,

calce non ſpiritu ſalis, ut imperitorum ſcripta ſonant, ſed eodẽ debet exſatiari, ex quo conſtat, cum natura ubique ſimilis ſit, ut cap. 3. hujus tractatus oſtendi ità facere naturam: quam ſi tu veritatis amans ſtudioſus in tuis exercitijs fueris imitatus, in nullo puncto errabis, ut mox clariori exemplo patebit. Hîc verò lectores omnes advertant velim, quod ſicut omnia quæ ab animalibus proficiſcuntur, infirmiora dant remedia pro humano uſu, quàm quæ ex mineralibus: ſic quoquè hîc intelligere debeant, quod licet alcali viperinum ſpecificam formam poſſideat, & naturali acido ſuperveniente imprægnetur, ſubque conveniente digeſtionis calore in unum corpus excellens maturetur: reſurgat quidem idem alcali efficacius ratione maſculi adjuncti: ultra tamen terminum ſuprà ex Raimundo allegatum non aſcendat. Adeòque ex minerali ſa-

miliâ desumpta multò perfectiora in Epilepsia, Asthmate, calculo, plurimisque coagulatis morbis (Hippoc. Chym. cap. 14.) reperiuntur, quatenus eorum humidum radicale constantiùs experientiâ deprehendatur.

Coagulati morbi. Coagulati autem morbi generaliter dicuntur ij, qui ex acido immaturo ex stomacho ad alienas digestionum officinas fluunt & coagulantur: aut si in ipsis officinis per degenerationem occasionalis causæ acidum potentius evadat, tunc innatum supprimit, & illicò contrahuntur pori, atque cum alcali loci, coagulum suscipit juxta membri proprietatem, ut suprà ex Hippoc. ostendi. Et quemàdmodum in macrocosmo habitat in aëre occultus vitæ cibus, qui omnia in se continendo quæcunque mundus habet, ob id multiventris spiritus appelatur: sic quoquè in microcosmo intelligendum est, in humani itaque stomachi aëre habitat

multiventris ſpiritus, qui in ſe continet quicquid homo poteſt & habet, ut ex Hippoc. lib. de carnibus oſtendi. Si ergò quidquam hujus ſpiritus in ſtomacho habitantis acidiorem auram peregrini ſaporis, vel odoris non convenientis ſuæ propriæ naturæ hauſerit, quæ non planè in maturum vel ſalſum mutari potuerit, & in alienam digeſtionis officinam ceciderit, ubi concoctio & alteratio dulciore actione, quàm in ſtomacho procedit, tunc ſtatim potentius ſupprimit debilius, & coagulantur ambo in alienam indolem, undè incola ſpiritus indignatur, membrum incaleſcit, proprium alimentum non concoquit, atque exhinc morbus palam producitur: non ſecus ac cum acetum perlæ rectorem incolam ſupprimit, eumque ità debilitat, ut perlæ faciem amittat, ſicut alibi ſatis lucidè oſtendi.

Acidum ergò vividum & ma-

nifestum si per errorem ex stomacho labatur, atque penetret ad intestinorum œconomiam, statim ut peregrinum & potentius debiliorem operatorem loci supprimit, sibique provinciam appropriat, colicosque dolores suscitat, vel alvum fluxam reddit vel obduratam, & similia intestinorum vitia producit, de quibus tamen hoc loco ad evitandam prolixitatem non agere satiùs duco: cum proprium tractatum requirant: sed necessaria solùm argumenta pro hac re exindè trahere conatus sum, ut inscitiam demonstrem eorum, qui nil aliud quàm sibi ignotam infamare veritatem, eamque convicijs onerare didicerunt. Acidum autem illud vividum & manifestum (de quo hîc sermo est) non intelligi debet ut fluidus quidam liquor, qui ut vulgus loquitur, instar rapidi torrentis descendat: sed acidum vitale, quod est per Hipp. aura levis:

Aura vitalis.

per Virg. igneus vigor : & per Horat. divina aura, per se corpore carens: quæ cum *sola esse non possit* (ut Hippocr. de diæta) cibis potibusque se incorporat, eaque informat in alimentum vitale illius corporis hujusmodi cibum assumentis: undè rursus Hippoc. primo de diæta *anima hominis in homine augetur, in alio vero nullo, & aliorum magnorum animalium similiter.* Hæc autem aura solâ irradiatione suum perficit opus; peregrina verò huic permixta, ut aqua aquæ, ignis igni, sola pro morborum causa sufficit, ut docet Magister de veterum medicina, eò quòd insitum operatorem (omnis enim musculus suum ventriculum habet) alterare facillimè possit, quo alterato è vestigio loci digestio turbatur, & ipsum alimentum aliàs vividum pervertitur in mucosam indolem juxtà membri afflicti proprietatem: non secus ac occultus odor sulphu-

Aura morbi causa.

Cryptographia modus.

reus auripigmenti inficit & denigrat ſal ſaturni etiam à ſe longè diſtans, hoc modo: ſcribito cum ſaccharo ſaturni in aqua ſoluto, qnæ ſcriptura iu carta à nemine viſu percipitur; cartam ſcriptam colloca in cujuſdam libri frontiſpicio; deinde habeas humido ſulphureum odorem ex calce viva, & auripigmento, ambobus prius ſeparatim contritis, & poſtea ſimul commixtis, cui pulviſculo affunde aquam, & fac lixivium, quo eum alia carta madefiat, quam ad finem libri colloca; claude librum, & ſequentis mane diei ſcripturam obſcurè nigram apparentem invenies; eò quód ſulphureus odor auripigmenti excitatus ab alcali calcis penetraverit tòtum libri corpus uſque ad ſubjectum ſuum.

Ars imitatur naturam, & hæc artem.

Simili prorſus modo (inquit Hippoc. de diæta) *operatur Hominis natura, cum qua omnes artes, omniaque artificia communicant.* Nam ſi faber ſy-

noviæ in articulo (verbi gratiâ) pedis ita ſit diſpoſitus ad recipiendam inquinatam ſtomachi auram, ſicut ſal ſaturni ad recipiendam auram inquinatam odore ſulphuris auripigmenti, tunc ſanè ſtomachi aura peregrino odore tincta ſynoviam quoque in digiti pedis articulo inquinabit, & hoc ſolo fit odore ut ità dicam, ex quo naſcitur dolor in pedis articulo, qui à loco podagra nominatur, & confeſtim alimentum aliàs vividum pervertitur in mucoſam indolem &c. ut paulo ante dixi.

Hoc genus in univerſum Hippocrates ueterum more divinum appellavit, juſſitque unũquemque animadvertere, & obſeruare, ut ſi quid in morbis divinum adſit, illius providentia habeatur, ut & bonum, & admirabilem medicum ſe præſtet.

Divinum igitur Hippocratis eſt occultum, arduum, obſcurum, abditum, crypticum & admirabile fermentum *Divinũ Hippoc. quid?*

in omnibus tam Macro, quàm Microcoſmi ventriculis, quod neque oculis videri, neque ullo ſenſu, ſed ſolummodo ab effectu, multo labore & non modico tempore cognoſci poteſt, illudque cap. 2. filium ſolis oſtendi. Quæcumque enim oculorum conſpectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur & ſuperantur, ut habet præceptionum libello.

Vienneñſiū profeſſorum contumelioſa craſſaq; ſententia de antiquiſſima medicina fundamento.

Hoc arduum, atque obſcurum fermentum *ſolida & in arte fundata* decanorum ſociorumque *fortiſſima* cerebella ita *obſtupefecit*, ut divinum iſtud tam in morbis, quàm in remedijs tanquam nefandum quoddam in Hippoc. Chymico celebratum improbarent, atque noviſſima à prioribns diſcernere ignorarent, quod præ ſtupore ſe admirari fatetur quartus nimirum in ordine Vien. profeſſor: ſcurrilis dicacitatis fautor & adjutor, hocque ut manifeſtè falſum & ſtultum à viris

doctis tractetur, sed vigilans stertit.

Galenus autem noster jam senex eorum vesaniam deridens, illud cum infinitis præstantissimis viris in maxima veneratione habuit, & in affectione quadam secreta statui, ipsisque partibus inhærere cum Hippocrate fatetur 20 de febrium differentia cap. 27. de febribus intermittentibus ità sentiens: *Harum circuitus repetere minime desinit, quoad DISPOSITIO in parte generante servetur.* Undè liquet quod eo loco pauló altiùs quâm libris methodi, & primo artis ad Glauconem febrium curationem instituerit, dicens: *præcipuum sanationis scopum esse DISPOSITIONIS hujus correctionem* &c. Et eodem libro. *Ubi vero calor superat materiam, appellatur incrementum;* nil aliud vult, quàm quod Hippocr. Chym. in studiosorum gratiam dilucidius aperuit, fermentum nimirum id est ACI-

DUM, vel occultum vel manifeſtum, quod dum plebeis loquitur calorem vocat, & ALCALI materiam, nam ſi calor ſuperat, materiæ vel alcali dominetur neceſſe eſt, ut ubique in omnibus macro & microcoſmi exemplis ad nauſeam uſque oſtendi, & tunc (ait Galenus) augetur calor, non ſolum in febribus, ſed etiam in reliquis omnibus morbis & materijs, ut in hordeo Macrocoſmi ſemine manifeſtiſſimè ſuprà oſtendi, & nunc porrò in paronychia Microcoſmi ſemine ſimiliter ad oculum oſtendam. Eſt autem paronychia dolorum ferè omnium regina, igneus tumor, ſic dictus ab acutiſſimo dolore, cujus ſimilem vix habet humana familia: exoritur in radice unguium, id eſt in eorum ventriculo, quando per errorem occultum fermentum ibidem fit manifeſtum, & aceſcit, eo momento pervertitur vividum alimentum, turbantur vi-

cina quæque, imò nonnunquã ipſa oſſa eroduntur. Corrigitur autem hæc DISPOSITIO à potentiori acido, deſcendente ex perfectiori familia, quod Microcoſmi accenſum fermentum ſuperare poſſit: nam priuſquam tumor aperiatur; oblini-ri illum oportet, ut & totum unguem acido ſulphuris, ſicut ex campana colligitur, quod propter ejus ſpiſſitudinem oleum vocant, hæc unctio quandò leviter mordet, ipſo momento diſpoſitionem corruptivam correctam notabis, quia potentior anima dominatur debiliori, non ſecus quam fictus ſpiritus veneris occulto acido in perlâ. Ablue digitum aqua tepida, & ſatis eſt.

Horum quám plurima in proximi neceſſitatem imò & ipſiùs luis veneteæ feſtinam, tutam, atque jucundam extinctionem lubens excluſiſſem, niſi ubique temporis præveniſſet me Viennenſium medicorum alta ſapientia.

Non paucos obſervo doctiſſimos viros, qui longo uſu & exercitatione, quædam diſpoſitiones eradicantia adnotarunt, propter ignorantum autem multitudinem, hoc noſtro calamitoſo ſæculo omnium unà, & catervatim frementium (miſerabile dictu) in publicam utilitatem edere timent, eò quod gregariorum loquaculorumque medicorum captum ſuperent.

Sic vulgus proprijs antidotis, id eſt, quæ ſpecificè DISPOSITIONES quaſdam deſtruunt, vel acidum & loci fermentum cohibent, abſorbent, vel ſuperant, non ſolùm febres, ſed perplurimos morbos abigit nulla purgatione præmiſſa, quibus aniculæ nonnunquam conſummatiſſimis medicis calumniam texunt, artemque illorum inſimulant: docente id Hippocr. libro de affectionibus: *Si pharmaco non videbitur opus habere*, inquit, *medicamenta in potu exhibeto, quibus febris aut tranſmutetur aut deficiat.*

Hujusmodi dispositionum correctionis cum Galeno, vel cum Hippocrate transmutationum exempla quam plurima notat Hippoc. chym. quæ cum cryptica, eorumque *labella compescentia*, magneticaque naturæ opera, & prædecessorum nostrorum Medicinæ fundamenta sint, ideò *ab ingeniosissimis* decanis eorumque socijs *perlecta* quidem *fuerunt* ut testantur, sed cum *Prisciani regulas grammaticales* superant, minimè ab illis intelligi potuerunt, ut contumelioso cantu farentur, & ideò calumnijs illa asperserunt, eò quod *ex manifestis obscura considerare non didicerunt*, ut Hippocr. de illis ridet: primo de diæta.

Cujusdam iucifuga. & norimbergensiū decani verba, in sterili eorū cantu, contra antique Hippoc. medicinam.

Sed si spiritualis hæc operatio est deridenda, tota sanè natura, profundissimaque veræ medicinæ scientia debebunt ridicula haberi, quidquid enim tam in macro quam microcosmo operatur natura, incipit ac finit

Magnificata sunt opera tua Domine? Nimis profun-

da facta sunt cogitationes tua, vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc psal. 91.

ſemper ſpirituali modo, cum alia inſtrumenta à ſuo conditore ſortita non ſit. Ex parvo ſemine lini planta ſurgit, quæ plurima priùs paſſa mutationum tormenta, tandem carbaſa prodit, quorum ope, & flantibus ventis, ultrà citràque per orbem feruntur homines: hæc actio à principio ad finem uſquè ex ſpiritualibus procedit, cryptographiæ ſimilis, ut oſtendit Hippocr. Chym. loco ſuprà citato. Et ipſa natura humana ex ſolo pane, & aqua ſimplici non ſolùm fabricat corpus quod tangimus, ſed & ipſum ſpiritum opticum incomprehenſibilis tenuitatis: hanc naturæ operationem nullis alijs quàm clariſſimis Norimbergenſis ſcil. Reipublicæ, ut & Auſtriæ medicinæ decanis, unà cum reliquis ſocijs adjunctis, ineptam, circumforaneam, & ciarlatanam (ut loquuntur) appellare conceſſum eſſe exiſtimo. Sic pro ipſa medicinæ

panis & aqua ſiunt ſpiritus.

ſcientia, neque rabarbarum, neque ſena, neque agaricum &c. innato ſpiritu ablato poſſunt amplius corpus humanum turbare: neque ea integris viribus cadaveri humano (ſpiritu ſcilicet ablato) propinata illud purgarent: à deoque quicquid fit in medicina præter decanorum ſociorumque vociferationem inſtar cryptographiæ, ſpiritualiter ſcil. procedit. *Ex inſenſibililibus namque omnia confiteare principiis* conſtare, canit Lucret. lib. 2. Porrò gallarum pondus vnum, & hujus ponderis quarta pars vitrioli (neutro horum nigro) conjuncta tamen cum aqueo liquore ratione inſiti ſpiritus nigreſcunt, eò quòd alcali gallarum ſorbeat ſpiritum acidum vitrioli, & ferrum immaturum diluitur in atramentum, quod Reges, literati, illiterati, plebei in frequenti vſu habent, hi tamen omnes cum crypticum hunc, abditumque colorem in lucem productum

Atramētum ex abditis producitur.

tractent, circumforaneorum nomine à magnificis noſtris decanis, eorumque ſocijs & lucifugis taxantur; qui linguæ quidem ineptè, attramento verò ineptiſſime utuntur. Sed ut his finem faciam, concludo cum Lucretio quòd tam doctus, quam indoctus fateri compellitur, quicquid nimirum mundus habet, ex crypticis abditiſque productum eſſe: ſoli autem loquaculi, qui dum vana & vacua eorpora ſine ſpiritu toti mundo ſe palam oſtendunt, hæc naturæ opera vna cum ſuis inſtrumentis ludibrio exponunt, leves, ingratæ, ac ludicræ aves, quas ſuis eſurientibus comedendas, ac deridendas nunc propino: Et undè digreſſus ſum, redeo. Aura itaque ſtomachi peregrino odore imbuta ad articulos pedis perreptare poteſt (ſicut aura ſulphurei realgaris ad ſal ſaturni, quamquàm longè diſtans, ut mechanice oſtendi) atque habitatorem ſpiri-
tum

tum ita turbare, vt alimentum loci acescat, & dolor exoriatur, qui à loco podagricus vocatur. Cujus autem speciei sit hæc aciditas peregrina ab aura sic tincta, humanâ mente assequi nequimus, undè Hippocr. præcept. libello: *propter attributa varia, idest, acida varia diuturniore quandoque morâ affectus assident.* Pro particulari itaque, medela, latet in specifico alcali, tale acidum sitiente, horum dolorum contrarietas, sicut de ferro ad splenem & de ostiocolla &c. ostendi (vid. Hippocr. Chym. cap. 28.) Pro externo autem remedio vidi aliquoties vehementissimum dolorem aquâ spermatis ranarum tepidâ alcali volatilis divite fuisse mitigatum, ut habet Hippocr. Chym. cap. 19. Idem quoque habet Tenzelius in Exegesi: addito tamen alumine. Hæc aura, si ad renes perreptat, & præsidem ibidem spiritum supprimit, quicquid ap-

Aqua spermatis ranarum alcali dives, inflammationes tollit podagricas.

prehendit, coagulat cum alcali urinæ in calculi ſpeciem; idem quoque in ueſica, in jecore vena porta, in pulmone, in bilis veſicula, & in omnibus digeſtionum officinis, in quibus fluida materia reperitur, contingit. De modo videatur Hippocr. Chym. cap. 14.

Calculi origo.

Eodem modo generantur lapides præter-naturam non ſolum in hominibus, ſed etiam in quibuſdam animalibus, eorumque partibus, & idem acidum, quod illos coagulaverat, mutato ordine rurſus diſſolvit, ut oſtendit magiſtra natura in cancrorum lapidibus, qui tamen ipſis cancris non ſunt morboſi, ſed ab eorum primis conſtitutivis oriundi: Conſervo quoquè apud me lapides in caponum renibus, & in boum felle repertos, ſunt qui etiam ex eorum veſica, & renibus oſtendunt.

Sic quoque naſcitur præter-naturam, & reperitur lapis in

felle hiſtricis, vel porci ſpinoſi, quem magnis laudibus extollunt fabulatores, rerum cauſas ignorantes, & præſertim qui medici Canonici à mulierculis & ignara plebecula audiri volunt; Docti enim norunt unicam eſſe medicinam Hippocraticam, quam ſolum in externam, & internam diſtinguere neceſſe eſt: propter ignorantiam autem in diverſam ſecuerunt, ut habet Hippocr. Chym. in præfatione. *Lapis hiſtricis.*

Redeo ad lapidem in felle hiſtricis obortum, cui adſcribunt multas imaginarias vires, & ex mera ſimplicitate (quæ ſanè in medicina toleranda non eſt) aſſeverant, debili tamen argumento, hunc eſſe ſingularis virtutis ſupra omnes animalium lapides, eò quod guſtum amaricet, neſcientes ex felle ſaporem amarum contraxiſſe, cujus pars cum acido & alcali coagulationem inivit: eodem modo

ut calculus renum plerumque rutilat à ſanguine; ita & veſicæ albicat propter mucilaginem ſibi admixtam, quam veſica plorat. Quicquid enim acidum coagulans, & alcali apprehendunt in feſtina coagulatione à vitali regimine excluſum, & non procul recedens â natura amborum, in ſocietatem ſuſcipiunt: non aliter, quàm calx cum aqua liquefacta rurſus coagulum petreum fit cum rebus ſibi commixtis, ut oſtendit quotidiana experientia. Unde lamentatur Hippocr. de diæta, *quod Homines ex manifeſtis obſcura cognoſcere ignorent.* Sed quarè lapis in felle bovis inventus non reputatur ejuſdem virtutis cum hiſtrice? cum aliàs à bove nil proficiſcatur, quod humano uſui non conducat? Dicam; quià frequentior eſt. Decani vero cum ſociis commendant hunc lapidem hac non minus ſagaciſſimâ quam potentiſſimâ

Lapis in felle bovis.

ratione: *nisi enim magnæ esset virtutis, Magnates cum magno non coemerunt pretio.* Proh! magnifici Domini, quomodo vulgo plebique ita vos ridiculos approbavistis? Magnates, suntne hujus sæculi medicinæ arbitri? & si essent, novum tamen non est, acetum distillatum pro filio veneris, aquam elementalem pro cordiali approbare, & ex mera ignorantia iisdem pro magno medicinæ thesauro commendare atque dedicare, & insuper pejerando in proximi interitum defendere, non quià vera, sed ut talia appareant: Verum multitudo imitantium non parat mendacijs patrocinium, Sed infelix mortalitas togatæ ignaviæ morem gerit, eique obtemperat.

Sed quæso, Magnates undè noverunt hujus lapidis virtutes adeo præcellentes? quæ non nisi per causarum cognitio-

nes, aut multiplices experientias addiſci queunt, teſte Hippocr. de lege. Illi autem cum neutri ſtudeant, aut vix ex millibus unus, non ab alijs hanc notitiam hauſiſſe poſſunt, quàm à vanitatum fabulatoribus, quibus ſubſcribunt; & qui ſeſquipedali, vacuo tamen ſermone medicinæ ſcientiam jactitant, acetum autem à ſale diſcernere ignorant, ut ſolis luce clarius oſtendi.

Apage ergò cum his nugis, quæ in nobiliſſimæ artis medicinæ detrimentum, proximique calamitatem, & diſpendium conſpirant; eſt enim tot vanitatibus commaculata, ut patet in reformata & à vulgo approbata & acclamata Pharmacopœa Auguſtana: quod medici nomen jam in plebis ludibrium, in comicorum facetiam abierit, & niſi ſordida inertia, atque miſerabilis ignorantia deponatur, timeo ne ſit ventura dies, quo paulatim ruſtica ara-

tra ſubeat : ad quod eruditum ſanè principium non parùm contribuet antiquiſſimæ Hippocraticæ medicinæ ſupplantatio, & prædeceſſorum noſtrorum memorandæ doctrinæ deformatio. Deo ſic permittente.

Tandem lapidi aquam ſuperfundunt, quæ tandiù relinquitur, donec amareſcat : quod fit breviſſimo temporis ſpatio, præſertim quando lapis recens eſt, nam ſi aliquoties anteà fuerit ablutus, tunc longiore tempore in aqua macerari debet, quam ablutionem poſteà ægrotis propinant; cujus ſapor eſt amarus, & virtus calfaciens.

Hinc joco ridens Zacutus: *inquit* dari intenſis febribus consultum non eſt, nam impenſè calefacit, inflammat, ſitim provocat, etiamſi cardiacis frigidis permiſceatur, provocat tandem ſudorem (poſt multas nimirum anguſtias) & deobſtruit ob amarorem, hactenus *Zacuti jocus.*

Zacutus. Id ſonat, anguem in herba latere, nàm impenſè calfacere, imflammare, ſitim provocare, ſunt accidentia propria in malignis (ità dictis) quæ ſi proveniunt à potata ablutione lapidis, ut teſtatur Zacutus, longè abeſt ut ea tollat, ſicut promittunt domini Decani cum eorum collegis.

Sed videamus Dioſcoridem, qui eaſdem vires animalium felli adſcribit, quas ſummi noſtri Doctores ſui lapidis ablutioni, inquit enim fel eſſe amarum, acre, & calfaciens: adeòque ablutio lapidis amareſcit ex felle, quia cum felle eaſdem habet vires, Dioſcoride teſte. Sed Magnatibus propinare hanc ablutionem volumus in malignis & periculoſis morbis, aiunt domini Decani cum ſocijs: quare? Quia magno emitur pretio: Ergò &c. Vah delirans ſocietas magnatumque detrimentum! Quod autem à felle amareſcat, probat feſtina

ablutio

ablutio ut ſupra dixi: ideòque ſi propter ſimplicem amaritudinem lapis hic aperitivus foret, concedendum pariter neceſſariò eſſet, plus deobſtruere poſſe vnicam guttulam ex felle viliſſimi piſciculi deſumptam quam lapilli hujus decem ablutiones; eò quòd omnium fel acre, & calfaciens exiſtat, Dioſcoride teſte. Vid. etiam Hippocr. Chim. cap. 14.

Dementiæ autem ſimile eſt opinari hunc lapidem in felle talem naſci, & non ab illo ſaporem amarum contraxiſſe. Sapo coquitur ex alcali, & oleo, fitque corpus ſalſi ſaporis, & albicans, quià peregrini nil intrat: cui ſi addatur inter coquendum ſuccus betæ, colorem acquirit viridem, cui ſucco ſi pariter adderetur fel, ſaponem quoque ammare ſcere, neceſſe eſſet.

Sic lapides renum ruffi ſunt coloris propter ſanguinem, qui ex venis ratione acidi morboſi

paulatim eò transudat, & coagulum intrans lapides tingit: Lapis visicæ albicat propter mucilaginem in vesica repertam. Et lapis histricis in felle natus non debebit amarum sortiri à felle saporem? Nequè vim calefacientem ab illo trahere? Quid tandem? Trahitne morbi causam, ut magnes ferrum solo odore? Videamus igitur quomodò id contingat.

Magnes lapis. Magnetem trahere ferrum solo odore fatendum est, quod probat distantia, per quam trahit. Ferri humidum radicale, vel acidum naturale cum valdè fragile sit, spontè exhalat, vt ex Hippocr. ostendit Hippocr. Chym. cap. 19. Nisi enim ferri acidum hujusmodi esset, ab animalium stomacho jugulari non posset, & per consequens ejus limatura per os assumpta nil prodesset. Mater ferri est magnes, quæ filij odorem percipit, quia amat; cujus odore cum sufficienter saturata non sit, ea

de causa ferrum trahit, & allicit; sicut de alcalibus, & matribus rerum supra ostendi. Rubigo autem vel crocus martis, licet etiam sit filius magnetis, ab illo tamen negligitur, quia ab eo anima, vel acidum expiravit, & ob id ejus odorem mater non percipit: hinc ab Horatio sterilis rubigo appellatur. Quò autem junior magnes, eo fortius & alacrius trahit, non tamen idem facit ejus ablutio. Quemadmodum autem magnetis ablutio non trahit ferum: sic quoquè histricis lapidis ablutio non trahit morbi causam, licet etiam cujusdam innominatæ hactenus morbificæ causæ mater esset. *Rubigo sterilis.*

Quicquid è longinquo trahit, ut magnes ferrum, trahit amoris gratià, & semper sibi simile trahit; & sicut alcali vegetabile rapit alcali calcis pro sapone conficiendo (hæc enim est vera, & sui similis tractio), sic vidimus trahi aurum atque planè dissol-

vi, ac mori, (mori inquam quià cadaver olebat) à matre alcali, quæ eſt Alberti Magni magnes aurum trahens (quæ verba Doctus quidam ſtultus literari ſenſu accepit, atque in dicendi locum vertit) ſic enim loquitur Bernardus quartâ parte ſui libelli: fons eſt illi ſicut mater, illa trahit Regem, & non Rex ipſam. Hoc voluit Paracelſus, quando dixit, magnetem in oleo martis (id eſt, aurum in alcali metallico fortiſſimo, & potentiſſimo ſuo ſimili reſolvi, tuncque acquirere decuplo majorem virtutem) extinctum virtute in decuplo augeri. Niſi e-

Oleum martis quid ſit.

nim rerum conſenſus & amor naturalis rebus ineſſet, natura ſubſiſtere non poſſet, vel ſi aliquandiù ceſſaret, univerſa natura brevi temporis intervallo omnimodam pateretur ruinam: ſolis enim filius in parva quantitate relinqueretur, neque creſceret, neque multiplicaretur. Non ergò in natura diſcordia

viget, aut lis, ut quam plurimi ſunt arbitrati, ſed quidquid fit, amore fit: natura enim ex ſuo inſtiituto maximè deſiderat, appetitque eſſe in profundo corporis elementati, in quo operatur, illius calorem naturalem, vimque ſementificam confirmando, quià eſt pervia omnibus corporibus, vt docet excelſi ingenij Raimundus: quam doctrinam, & naturalem amoris tractionem ſequenti mechanicâ in metallico exemplo (cum in metallis verſemur) oſtendam, ut pateat naturam in omni re ſimilem eſſe.

Sit uncia argenti ſoluti ab aqua forti, hanc ſolutionem coagula in ſalinum pulverem, quem ſuper plumbum liquefactum in igne quidem, & non admodum calens, neque planè frigefactum projice: & ſpatio octavæ partis horæ acidum ſal aquæ fortis deſerit argentum, & rodit tantam quantitatem plumbi, quantam argenti perdidit id eſt

unciam : reliqua plumbi pars, quia alcali metallici vices gerit in artificialibus, trahit, & exſatiatur argento, quod probatoria cupella in lucem redit. Hanc mechanicam quam plurimi viri docti admirati ſunt : nam ex plumbo traxerunt unciam argẽti, & pulverem invenerunt eadem forma, & pondere ſicut projecere : undè hæſerunt in opinione, eſſe illum eundem pulverem argenti, quem projecerunt, ex quo lucrarentur plurimum, dummodò pulveris in corpus refundendi modus inveniri poſſet. Sed ſicut magnes trahit ferrum, ſic quoque ſaturnus (alcali in artificialibus) trahit lunam : & cum ſitiens ſal aquæ fortis aqueo humido carens ſolum eſſè non poſſit, trahit tantum plumbi, quantum argenti perdidit. Hæ & ſimiles tractiones, quas tàm in Hippocrate Chymico quam hoc in libello illuſtribus exemplis proſecutus ſum, fuerunt forſan

dudum explosæ, quia non intellectæ Pythagoreûm metampsychoses.

Hoc ex fundamento quoquè trahit lapillus ille noviter detectus serpentis capillati, quem Kircherus describit in libello, cujus titulus: Regnum naturæ magneticum, Cujus lapilli copiam nos quoque habemus, & applicavimus rabidi canis morsui, cui fortiter adhæsit per 18. horas circiter; & alij puellæ à rabido vulneratæ per 7. dies & noctes; non autem hujus lapilli ablutio id præstitisset: quantumlibet agni chordiani hæsitanter balent. Sed sicut magnes ex omnibus mundi rebus, & metallis nil aliud trahit, quam ferrum: ejusque spiritu delectatur (rubiginem negligit) & petrâ serpentis capillati gaudet, & trahit veneni odorem inflictum à venenoso morsu, non autem arsenicum, nappellum, neque aliud virus; sic quoque jaspis trahit spiritum exoticum, qui

Metãpsycosis.

impetum facit in humano ſanguine: vidimus aliquoties oculos ſanguine ſuffuſos jaſpide cervici alligato ſequenti mane priſtino ſplendori reſtitutos.
Iaſpis.
Sed ſicut ablutio magnetis non trahit ferrum: neque ablutio lapilli ſerpentis venenum: neque ablutio jaſpidis ex ſanguine impetum facientem ſpiritum, ſic neque lapidis hiſtricis ablutio trahet quicquam maligni ex humanis corporibus, Docente id Galeno, primo de naturalibus facultatibus cap. 14. Quæcunque, *inquit*, vel ſerpentum venena vel tela educunt; hæc quoque eandem, quam magnes lapis, facultatem oſtendere, ſed magnetis ablutio hujuſmodi facultatem non oſtendit: neque igitur ablutio lapidis hiſtricis. Somnia ergò ſunt & aniles fabulæ, quas ſomniatores magnatibus imponere ſatagunt quibus multò magis, ut & medicæ facultati expediret, vt hi ligone potius philoſopharentur ſicuti

de quodam, qui agrum erat fossurus, Lucianus ridet.

Dixi magnetem ferrum è dissito loco sentire, & solo odore trahere, dummodò ex natali loco erutus sit; aliàs nimirum ubi nascitur, nil trahit, quià odor ferri ibi in loco natali non deest. Elba insula magnetis lapidis ferax, nunquam tamen auditum, nec visum est, quod naves transeuntes incommodet, ne acum quidem nauticam, eò quod mater magnes ibidem spiritu ferri saturata sit: Sic quoquè lapis serpentis capillati saturatus odore veneni, quod traxit ex rabido morsu, últra mensuram non capit, reliquum negligit, sponteque à uulnere cadit. Habet ergò hic lapis juxta mentem Galeni cum magnete trahendi facultatem: sed ejusmodi in lapide porcino non reperitur adeóque, inquit Galenus, excluditur á magnetica virtute. Patet ergò, quicquid de hujus petræ ablutione contra Magnatum pe-

Lapis serpentis.

riculoſos morbos excogitatur, extra cerebrum loquaculorum cadere in merum nihil, & tenebroſam ignorantiæ chimeram.

Cùm verò pulvere tenus propinaretur, tunc procul dubio aliorum lapidum inſtar traheret acidum quoddam ſuæ naturæ proprium; ſicut oculi cancrorum trahunt acidum illud, quod vulnus putrefacit: lapis ſpongiæ acidum, quod ſtrumas coagulat: lapis percarum acidum urinæ in ſtranguria: lapis Bezaar acidum lypothimicum circa cor obortum: lapis oſtiocollæ acidum, quod oſſis conglutinationem impedit &c. Omnia dicta ſpecificè morboſa acida bibunt; ſic quoque lapis hiſtricis ſuum quoque ſpecificum acidum combiberet per os aſſumptus: quod tamen hactenus à nemine approbatorum deſcriptum fuit.

Morborum cauſa acida, Quid autem ſit ſpecificum iſtud morborum acidum de quo dixi, verbis explicari nequit,

ut teſtatur Doctor meus de veteri medicina, qui poſtquam morborum cauſam acidam, acidiſſimam demonſtravit, pergit in hæc verba. Nullum au- «
tem eſt quod oculis conſpi- «
cienti videre, ac cognoſcere «
contingit; quapropter etiam «
obſcura mihi appellata ſunt, «
non tamen quod obſcura per- «
maneant & nos vincant: ſed «
cum multo labore, & non mo- «
dico tempore præ oculis viden- «
tur, & cognoſcuntur. Quæ- «
cunque enim oculorum conſpe- «
ctum effugiunt, ea mentis ocu- «
lis (ſcil. noſtrorum) obtinen- «
tur, & ſuperantur. Hactenus Hippocr. Id ſonat, ut à notis ad ignota paulatim aſcendere debeamus, ut Hippoc. Chym. docet, qui ab artificialibus ad naturæ humanæ fabricam gradatim procedit: nam ſicut oſtendi, quod acidum ferri quanquam ſenſu vix percipiatur, & iſtud acidum nullibi reperiatur, quàm in ferro, quià eſt ſingu-

laris ſpeciei ; magnes tamen ſentit, illudque trahit etiam à longè diſtans : ſic quoque ſunt in corpore humano plurima, & infinita acida, quorum quædam fiunt per degenerationem morboſæ cauſæ, quæ non ab alijs niſi ſuis, & proprijs magnetibus percipiuntur & attrahuntur : ut acidum morboſum in ſplene à nulla alia re attrahitur, quàm à ferri rubigine : acidum morboſum generans ſtrumas à nullo alio (quod ſciam) quàm à ſpongiarum lapide ſentitur, & attrahitur &c. poſſuntque vocari magnetes, quia dictos ſpiritus ſentiunt, & ad ſe trahunt, ſicut magnes ferrum ; & niſi dicti acidi ſpiritus in promptu, & ſuis magnetibus odori eſſent, ab his non traherentur neque abſorberentur. Sic Aurum noſtris ſenſibus inodorum eſt, à ſuo magnete tamen vel matre percipitur à longè ; illa enim trahit Regem, teſte Bernardo, & non rex ipſam.

Ooccasione occultorum odo- *Rerum*
rum opportunè hîc mihi fiunt *odor.*
obvij odores rerum manifesti; & sicut priores ab acido ostendi, sic quoque hos ab acido, vel calido cælesti provenire, mechanicè demonstrabo; quiescunt itàque odores nisi moveantur: moventur autem, quàm primum in odoram rem agit humidum radicale proprium vel consentaneum, & odor illicò longè latèque spargitur magis, vel minus teter vel suavis juxta calidi innati seminalem virtutem. Quod paradoxon priusquam progrediar, vivis exemplis ex naturæ officinis desumptis ostendam.

Calx per se inodora est, sed cum dissolvitur in aqua simplici, murique construuntur, agit acidum in alcali, & vice versâ; hæc commotio, & actio spargit odorem humanæ naturæ inimicum, & ideo priusquam habitari possit domus noviter constructa, oportet ad

minus prætereat integer annus, quo tempore elapſo ceſſat actio humidi in acidum.

Hordeum quoque per ſe odoris ferè nullius, cum verò ejus farina excocta fermentatur pro cereviſia, id eſt quando conſtitutiva incipiunt agere in invicem, ſpirat odorem inebriantem, qui licet non ſit gravis, mentem tamen ità perturbat, vt reminiſcentiam pervertat.

Vua parum habet odoris, ſed ſuccus expreſſus ſub actione fermentationis odorem longè ſpirat, vt & panis ſub fermentationis actione, id eſt, quando humidum agit in calidum, vel acidum in alcali.

Ipſi acidularum fontes, cum adhuc ebulliunt, ſpirant odorem gratiſſimum in natali loco, quià ipſum agens, eſt acidum cæleſte naturæ humanæ amicum.

Sic quoque acetum cum rodit quicquam, v. gr. coralia, po-

tentius olet, quàm cum inquiete ſtat, &c.

Ambra pinguis, & ignaviſſimi odoris, vix dicere audes quid verè ſpiret, quià calidum, id eſt, ejus acidum, eſt minima pars reſpectu radicalis humidi vel alcali: cum verò pinguedine odorata, & conveniente, verbi gratiâ Zibeto (quod quò purius & ſincerius, eò quoque acutiorem, & ingratiorem ſpirat odorem) per ſolutianem juſtâ proportione acuitur, tunc ignavum ambræ calidum à Zibeto excitatum incipit agere in humidum, & excitatur ab illa actione odor ſuaviſſimus: vt per exemplum. Ambræ grana decem, Zibeti grana tria in mortariolo contere, & ambra ſtatim colliquiſcit, cui inſtilla pro augendo acido guttulam vnam vel alteram ſucci limoniorum, & ſanè unguentum condies admirabilis ſuavitatis, quod pellibus affrictum incredibilem ſpirat odorem. *Ambra* *Zibetũ.*

Moſchum. Sic moſchum quò purius & ſimplicius, vehementer quidem, ſed malè, aut certè non benè ſuaviterque olet; cum verò diſſolviter cum nonnullis guttis ſpiritus roſarum ardentis, quem acidum oſtendi, mirum tibi dabit fragrantem odorem: cujus moſchi ſic ſoluti tria grana ſi ſupra dictæ ſolutioni ambræ Zibetique junxeris, ſuavius odoramentum ægrè reperies: & ſicut oſtendimus gravem odorem calcis, cereviſiæ &c. multis hominibus eſſe nocuum: ſic quoque ſuavem hunc quàm plurimis tam viris quàm fæminis pariter dicimus eſſe inimicum, illumque planè perferre non poſſe præſertim uterinis motibus, pulmonumque afectibus laborantes, quos omnes morbos ex acidò provenire docuit Hippoc. de veteri medicina: cum ergò odor licet ſuavis per nares ad uterum pertingat, illicò excitatur dormiens illud acidum morboſum

bosum in utero ratione fermenti, simile enim in simile facilem habet ingressum, ut ignis in ignem: sicut videre licet in exsuflata candela, cujus fumus pinguis facilè flammam concipit, cum nil aliud sit, quàm fumus accensus: sic quoque morbi uterini facillimè ab odoribus, qui fermentabiles sunt, excitantur & accenduntur, quæ fermentatio in vtero ab odoribus, qui excitatis prævaleant, rursus superari potest. Quemadmodum magna flamma superat minorem, illamque extingnit, vel lux minor à majore superatur, sicut de acidis mineralibus, quæ vegetabilium superant, & hæc rursus animalium supprimunt, suprà illustribus exemplis demonstravi: sic quoquè morbi uterini ab odore suaveolente excitati fermentari ebullireque incipiunt magno impetu, qui à graveolente rursus supprimuntur, & planè jugulantur. In praxi medicâ nota-

Morbi uterini

tur, quod matrix ex ſua natura ad ſuaveolentia ſurſum convellatur, vel deorſum ſi idem ſuaveolens ſubtus indatur. Si ergò ſurſnm elevetur, atque ejus capacitas flatulentis vaporibus in ea excitatis infletur & diſtendatur, tunc diaphragma coarctatur quod à multo flatu compreſſum, reſpirationem vocemque inrercipit, ità ut miſerâ morte videatur perempta, tunc pro medela ex cubiculo omnia ſuaviter ſpirantia efferuntur (ne ſcil. eorum odor ad nares ægrotæ deferatur) & vulvæ matricis admoventur, vt ſuavitate odoris matrix deorſum redeat (mirum enim eſt, quantum vterus oblectetur, & quam avidè ſe convertat ad ſuaveolentia) & naribus applicantur odoramenta, quæ ſuavem attractum ſuperare, vel prorſus jugulare vehementia poſſint (ſicut de acidis liquoribus pauló antè oſtendi) vt aſſa fœtida, caſtoreum, oppoponax, ſagape-

num, oleum petræ, tartari distillatum, & similia. Vel quæ naribus hausta intus suave fermentans acidum suo contrario mortificare possint, & hæc sunt alcalia volatilia suau-acidos uterinos odores absorbentia, ut verbi gratiâ fumus accensarum rerum ex animalium familia, quæ accensæ nil nisi alcali volatile acidorum consumptivum, & destructivum spirant: eligunt autem mulieres magis superstitione, quam ratione ductæ pennas perdicum, & cornua caprina (fortassis quia desumpta ex salacioribus) pilos, corium calceamentorum veterum, vel matulæ corruptæ urinam, omnia alcali volatile spirantia, quæ ostendi acidis fermentationibus esse contraria, & destructiva, quorum odorum minimâ parte naribus attracta, statim ægra respirat, melius se protinus habet, quia uterinum fermentum cohibetur suo contrario: fermentabi-

Alcalia volatilia.

lis enim odor ſicuti ſuo ſimili facillime commiſcetur, & ebullit, ità diſſimili ab ebullitione ceſſat: id voluit tuuc Hippocrates de diæta cum ex Pythagorica ſchola, *inquit*; ſi quis non credit animam animæ admiſceri demens eſt.

Roſæ odor multis gratiſſimus, multis quoque pernitioſus, hinc roſa à Plinio vocatur anguſti odoris libr. 21. cap. 41. Novi honeſtum civem hujus Regiæ, cui quotieſcunque roſarum ſentit vel è longinquo odorem, non ſolum pectus conſtringitur, ſed per multos dies coryza vexatur.

Syrupus Roſatus. Roſaceus ſyrupus ſolutivuus inconſideratè per os aſſumptus. quoties ſuſcitavit ſyncopes, & animi deliquia? præſertim in mulieribus ijs, quarum nares odores facilè ferunt, ſed earum intus contremiſcunt viſcera, ut notarunt practici.

Sunt qui ſelenum non digerunt, ſunt quoque qui aromata

concoquere nequeunt, ſed continuâ eructatione concoctioni reluctantur : quæ omnia Doctor meus ſapientiſſimus animadvertens, admonet illos, qui medicinam tractant Aphoriſ. 28. ſect 5. hoc modo : *ſuffitus Aromatum muliebria ducit, ſæpius verò & ad alia utilis eſſet, niſi capitis facer t gravitatem:* vbi notandum ex Columella lib. 12. cap. 20. 4. Odores & aromata pro eodem accepiſſe. Quarè Lucretius de ſe ipſo; varios, inquit, rerum ſentimus odores, nec tamen ad nares venientes cernimus unquam libr. 1. 60. Hæc omnia comprehendens lib. de victus ratione emunctiſſimæ naris Galenus noſter ità concludit : *odores proſunt, & obſunt*: quam Galeni ſententiam in vterinis affectibus paulò antè ad amuſſim oſtendi non veram tantum, imò veriſſimam eſſe teſtante fœmineo ſexu. Odor enim fermentabilis, quem omnia aro-

mata ſpirant, & qui fermentatione multiplicatur, pluribus obeſt: & contra odor alcalizatus, & qui ex accenſis animalium partibus excitatur, quià fermentorum deſtructivus pluribus, prodeſt, ut quotidianus uſus & experientia docent. Adeòque odor quilibet diſtinguendus eſt, & in ſuas claſſes redigendus. Hoc eſt, quod voluit Hippoc. de virginum morbis. Non enim poſſibile eſt, *inquit*, morborum naturam cognoſcere (ſi quidem artis eſt invenire) niſi quis noverit naturam in indiviſibili, ex qua in principio diſcreti ſunt.

His omnibus conſideratis patet. quarè veneranda antiquitas nobis præſcripſit pro debili, & languido ventriculo compoſitum illud medicamentum inodorum, ut omni individuo uſui eſſe poſſet, cujus titulus, ſyrupus de abſinthio. Hic quià ex ſimplicibus ut abſinthio pontico ſaporis aromatici, & ad-

Syrupus de abſinthio.

ſtringentis, roſa, ſpica indica, odoratiſſimis, vino veteri, ſucco cydoniorum pariter adſtringente, & ſacharo conflatur, juſſerunt ideò coqui hæc omnia in fictili vaſe aperto, ut vini veteris ſpiritus volatilis ſecum auferat odores aromaticos, tàm ſpicæ, quàm abſinthii, roſarumque, & ſic odores per quam plurimis (verba Hippoc. Chym. cap. 30. aut non intellecta, aut ex malignitate mutata) ſe perferre non ſufficientibus Galeni ſuaſu minimè nocumento ſint, & ſyrupus eorum debili ſtomacho non odorato ſpiritu vini, ſed modeſtè adſtringenti facultate ſuccurrat, hæcque eſt cauſa quarè juventus fuerit (ut teſtatur textus) hujuſmodi ſyrupus. Undè elucet ratio, & prædeceſſotum obſervatio diligens in medicamentis componendis, quarè ſcil. hunc ſyrupum inodorum eſſe inſtituerint. Videantur hac de re Quercetani Tetras, & pra-

ctici omnes, & apparebit rei veritas, quæ quanto magis ab osoribus præmitur, tantò gloriosior triumphat, & mendacia pedibus conculcat. Non enim sufficit veterum memorandas observationes longo studio multis vigiliis lucubrationibusque fideliter adnotatas, nobisque relictas ex mera inscitia condemnare, & inusitatâ vociferatione sine fundamento, & causa incognita reformare, & insuper per eorum vestigia incedentes dicteriis, atque calumniis infamare; sed oportet si non auctoritate, & experientiâ, saltem tatione contrarium demonstrare, aliàs omnes ridiculæ & ineptissimæ approbationes, unâ cum absoniis clamoribus à sapientibus atque intelligentibus non solum, ut falsæ vanæque agnoscuntur, & ad earum originem velocissimè remittuntur; sed insuper à vulgo inter futilia, sordidaque commenta, summasque livitates numera-

numerabuntur, vt ſunt; nullibi enim legitur nequè in veterum nequè in novorum naturæ interpretum ſcriptis, eos docuiſſe acetum diſtillatum, eſſe laudatiſſimum veneris ſpiritum, & tanquam alkaheſt: toxicum cupri aceto extractum, eſſe epilepticum, vel hyſtericum remedium: aquam elementalem, eſſe ſal tartari volatile, & proſtratis ægris panaceam: aut coralia, quæ tam à ſapientibus quàm idiotis inter gemmas recenſentur & habentur, corroſivæ communi calci æquiparaſſe, atque inutilia proclamaſſe: aut acetum ex farina diſtillatum, pro ſpiritu ſalis armoniaci acido venditaſſe: vel minium poſſe aërem in ponderoſum corpus condenſare, aliaſque ſexcentas hujuſmodi falſitates generi humano exitioſas phræneticorum deliriis abſurdiores, quæ ſine tædio citra bonorum morum corruptionem vix leguntur: hæc inquam & his ſimilia veteres

noſtri non docuerunt, & tamen, quanquam falſiſſima experientiâ, ratione, & auctoritate deprehendantur in medicinæ & generis humani detrimentum, à dictis noſtris magnificis approbantur, atque acclamantur. Undè excandeſcens Ariſtoteles: Calamum in mente priuſquam in atramento tingere ſciolos jubet, nè dato uno inconvenienti ſequantur innumerabiles falſæ concluſiones; ſicut maximo cum damno experiuntur non ſolum antiquiſſimæ veritatis ſtudioſi, ſed inſuper ipſa medicina: & quod magis dolendum, ipſi ægri, ut manifeſtè apparet in ſyrupo de Abſinthio, quem veteres ſine odore, & adſtringentem pro omni nimirum individuo inſtituerunt, ut ex rationibus paulò ante dictis, atque experientiâ oſtenſis liquidò conſtat: hunc tamen contra inſtituta, & medendi præcepta, imò contra naturæ ordinem cum ſpiritu vi-

ni aromatizato, odoratiſſimoque commiſcent, atque propinant, hac nimirum falsâ vanâque opinione; quod nimirum *odores, omnibus tam viris, quam fœminis indifferenter conveniant.* Sed qua utilitate, & fructu docent practici, & judicabunt ij, qui humanum habent in pectore ſpiritum, fœmininumque ſexum vterinis motibus affectum aliquandò conſpexerint. In ſcriptore quidem & mancipiorum negotiatore, fateor hunc errorem tolerabilem eſſe, ſimplicique correctione opus fuiſſe; ſed in hominibus nimis alta ſapientibus, ut ſunt decani electi cum ſociis, qui artem alios docere oſtentant, communem verò & Galeni tritam medendi methodum non intelligunt ut oſtendi, deplorabile facinus eſt, minimeque connivendum: ſi enim veteres (quos inſultant) Abſintiten, & cydoniten invenire potuerunt, ut apud Dioſcoridem,

quæ difficultas illis fuiſſet, addere ſpicam odoratiſſimam, atque roſam, ſi odor & vinoſus ſpiritus in hoc compoſito utilia fuiſſent? Apparet exindè quod optimè noverint quantum diſtent aëra à lupinis, quæque oleant allium haram, ſuem capramque commixtam. Admiratus aliquandò ſum non tantum Hippocratem, qui ea ſolummodò, quæ plebeis nota eſſent, dicere decrevit: ſed Arnaldum, Hollandum, & alios quam plurimos, quod antiquiſſima artis fundamenta adeò ſtrictè occuluerint, imò olim ſolummodò inter Æſculapij familiam exercebatur: verum ceſſat admiratio, dum videam nunc, veritatem ab ijs, qui illam in proximi ſalutem extollere tenerentur, non delectu doctrinæ, aut ſcientiæ, ſed impetu ſtolidâque temeritate priuſquam rei cauſa intelligatur, judicari, damnari, & abjici, ut toto hoc ſcripto à capite ad calcem vſque

diffusè admodum, non opinione tantum hariolorum more, sed clarissimis rationibus, auctoritate, opere, & experientiâ demonstravi. Proindè hujusmodi putatitii, insipidique doctores ex theatro sapientiæ sibilo perquam maximo una cum eorum emendicatis ineptissimisque receptulis malè intellectis falsissimè approbatis, ad ignavos suos socios ejiciendi, & quam primùm explodendi sunt, vt antiquissima Hippocratica vera medicina omnium artium nobilissima, è vulgi contemptu exire, & paulatim in prætio haberi atque resurgere possit.

Accipite ergò curiosi lectores, antiquam veritatem amantes, CLAVEM, quâ vetustissimam Hippocraticæ Medicinæ arculam aptissimè aperire, & explicare potestis, quam vobis nunc animo æquo, atque fideli offero. Ignavi autem doctores qui ulcerosâ, & reformatâ suâ doctrinâ naturæ ordinem evertere, *Conclusio.*

& Hippocraticæ Medicinæ progreſſum in proximi detrimentum impedire tentant, procul à veritatis luce in dēſiſſimis tenebris verſantur; qui cum propriis viribus emergere nequeant, prædeceſſorum famam, & ipſa naturæ opera contumeliosè dilacerare, & contemnere ſtudent, ut apud ſui ſimiles nomen & gloriolam temporis captent. Mirũ dictu! vſquè adeò percrebuiſſe veſanam hanc maledicendi libidinem (cujus occaſione majori lumine fulget inconcuſſa antiquorum ſapientia, & nobiliſſimæ Hippocr. Medicinæ fundamentalis veritas & excellentia) ut poſtpoſito decore temerè auſerint contra mentem Hippocr. & Galeni imò contra ipſam veritatem, experientiam, atque jus gentiũ petulanter inſurgere, & apertè in perpetuum crimen miſerrimas fatuitates, falſaque recepta in poſteritatis & proximi detrimentum extollere, ſubſcribere, & approbare.

Ponderet itaquè incontaminatus lector æquâ lance, & moderato animo, antiquiſſimam hanc veritatis doctrinam, & veterum noſtrorum firmiſſima fundamenta, quæ in Hippocr. Chym. & in hoc commentariolo, juxta eorum ſententiam jacta & ſtabilita ſunt, & juſtam quin ferat ſententiam, non dubito: ex ijſdem enim fontibus omnia experimenta deprompta intelliget, ex quibus veneranda antiquitas, & recentiores abditorum naturæ interpretes ea deduxerunt, minimeque fallacia eſſe deprehendet: imò reperiet cauſarum inter ſe neceſſarias connexiones, alias ex alijs, ultima à primis, infima à ſupremis, majora à minoribus, minora à majoribus, debilia à potentibus doctiſſimo naturæ ordine invicem dependentia, & mutuâ commutatione, digeſtione, & fermentatione augeri, conſervari, interire, & rurſus coram oculis noſtris in entia nova re-

ſurgere, ut Hippocr. de diæta. Et ſicut in macrocoſmo talia infallibiliter eſſe mechanicè oſtendi: ſic quoque in microcoſmo ejuſmodi eſſe debere omnibus experimentorum indiciis, juſta ratione ex veterum ſententia concluſi. Ideòque hac methodo fieri morbos, & eadem methodo depelli, cum ars imitetur naturam, & hæc rurſus artem Hippocr. nos docuit: cujus antiquiſſimã doctrinam IGNE & AQUA firmiſſimis principiis ſuffultam contra omnem iniquam invaſionem, dum ſpiro, ſolus defendere confido, eò quod pro hac re obtinenda non indigeo, ſicut Nobiliſſimæ Medicinæ deſtructores meretricum more, multis blandientibus procis. Styli autem inelegantiam ſi quis accuſet, bilem neutiquam movebit. Itaque permitto unicuique ignoranti, ut ganniat, oblatret, vociferetque; non enim formido crabronum ſtrepitus, qui magnitudine, & mul-

Hermes in ſcedula.

titudine quidem horribiles ſunt, aculeis tamen deſtituuntur, & pro viribus, quantum velint & queant, nitantur, victoriam nunquam aſſequentur. Cæterum illud te Attratine admonitum volo primum qualis es, talem te eſſe exiſtimes, ut quantum à rerum turpitudine abes, tantum te à verborum libertate ſejungas, deindè vt ea in alterum ne dicas, quæ cum à te falsò reſponſa ſint, erubeſcas. Novi quidem clypeum (ſine jactantia dico) dextrâ, levâque movere, immò novi probè & ipſe, & petere probris inimicaque dicere dicta. His placidi animi lector concludimus, cum liber ſuo jure longior eſſe nequeat, ſed in poſterum graviori ſono tibi muſa noſtra loquetur. *Cicero.* *Horat.*

FINIS.

Oſtende meliora ſi potes, & tunc carpe mea, tibique gratias habebo.

INDEX

Capitum hac in Clave contentorum.

Acidum, & Alcali antiquissima rerum principia, quid sint. Cap. 1. Pag. 1.
Acidum antiquissimum principium, ut spirituale, sensuum censuræ non submittitur. cap. 2. pag. 4
Alcali quid sit, & quomodo fiat tam à natura, quam ab arte, & unde ejus nomen. cap. 3. pag. 16
Sal cibarium quantum distet ab alcali vitrificante, & saponario, cap. 4. pag. 40
Salium medicinalium præparatio, cap. 5. pag. 56
Quod seminalis virtus omnium rerum sit acida, & quod acida ducant alcalia ad lubitum,

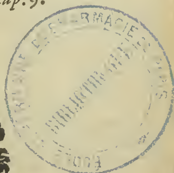

quodque omnis acidus liquor sit salis acidi solutio in aqua elementali, cap. 6. pag. 62

Quod nulla materia destrui possit, ut non maneat sub aliqua forma, cap. 7. pag. 114

Acidum destruere, & perficere, & ignem, & solem, acidum easdem habere potestates. cap. 8. pag. 135

Quod acidum & alcali in animalibus sit calidum innatum, & humidum radicale, cap. 9. pag. 179.

Errata fic corrige.

Pag. 13. *verfu* 1. *lege*, intenduntur. *p.* 24. *v.* 6. *l.* hactenus. *p.* 26. *v.* 6. *l.* imprægnat. *p.* 34. *v.* 14. *l.* natura. *p.* 46. *v.* 20. *l.* infuper. *p.* 49. *v.* 7. *l.* juglandium. *p.* 50. *v.* 6. *l.* cucurbitulas. *p.* 63. *v.* 12. *l.* diffolvit. *p.* 68. *v.* 4. *l.* adhærere. *p.* 78. *v.* 11. *l.* in fundo. *p.* 87. *v.* 15. *l.* armoniaci. *p.* 108. *v.* 16. *l.* mineralibus. *p.* 173. *v.* 2. *l.* per fufionis, *p.* 47. *v.* 4. *l.* ex.

